

Załącznik
do Uchwały nr LIII/670/2014
Rady Miasta Tarnobrzega
z dnia 09 stycznia 2014 r.

Strategia

Rozwiązywania Problemów

Społecznych

Miasta Tarnobrzega

Tarnobrzeg - Grudzień - 2013

Spis treści

1	Wprowadzenie	4
1.1	Przesłanki podjęcia prac związanych z tworzeniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega na lata 2014-2020.....	4
1.2	Podstawy prawne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.....	4
1.3	Metodologia procesu opracowania dokumentu SRPS oraz opis jego przebiegu	8
1.3.1	Zgodność strategii z dokumentami programowymi	8
2	Charakterystyka sfery społecznej Miasta Tarnobrzega.	15
2.1	Historyczne uwarunkowania problemów społecznych	15
2.2	Sytuacja demograficzna	16
2.3	Sytuacja rynku pracy	23
2.4	Edukacja	28
2.5	Opieka zdrowotna	28
2.6	Sport i rekreacja	31
2.7	Bezpieczeństwo	31
2.8	Mieszkalnictwo	32
3	Diagnoza sytuacji społecznej.....	34
3.1	Charakterystyka i struktura głównych problemów społecznych Miasta Tarnobrzega	34
3.1.1	Bezrobocie	39
3.1.2	Ubóstwo	40
3.1.3	Niepełnosprawność	41
3.1.4	Długotrwała choroba.....	44
3.1.5	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	45
3.1.6	Alkoholizm	46
3.1.7	Przemoc w rodzinie.....	47
3.2	Zasoby instytucjonalne.....	48
3.2.1	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu - jednostka organizacyjna Miasta Tarnobrzega realizująca zadania pomocy społecznej.	48
3.2.2	Organizacje pozarządowe	51
4	Badania sondażowe problemów społecznych w Tarnobrzegu	53
5	Analiza SWOT.....	59
6	Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	61
7	Określenie celów strategicznych projektowanych zmian	63

7.1	Opis programu strategii.....	63
7.2	Wizja oraz misja strategii.....	64
7.3	Misja Strategii	64
7.4	Określenie celów projektowanych zmian	64
8	Określenie kierunków niezbędnych działań	66
9	Określenie sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych	77
9.1.1	Określenie ram finansowych.....	79
10	Określenie wskaźników realizacji działań	80
11	Zakończenie	92
11.1	Monitoring ewaluacja i aktualizacja strategii.....	92

1 Wprowadzenie

1.1 Przesłanki podjęcia prac związanych z tworzeniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega na lata 2014-2020.

Bezpośrednim powodem podjęcia budowy nowej strategii jest zbliżający się termin obowiązywania dotychczasowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która została przyjęta Uchwałą Nr XVIII/220/2008 Rady Miasta Tarnobrzeg z dnia 28 lutego 2008 r. Ustalony wówczas okres obowiązywania tego dokumentu wygasa w dniu 31 grudnia 2013r.

Równie ważną okolicznością związaną z podjęciem prac nad strategią jest nowy okres programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W związku z powyższym, czas podjęcia prac nad opracowaniem dokumentu pozwala na uwzględnienie w procesie budowania Strategii możliwie najbardziej aktualnych informacji dotyczących dokumentów strategicznych wyższego rzędu (Strategia *Europa 2020*, Umowa Partnerstwa oraz dostępne wersje programów operacyjnych).

1.2 Podstawy prawne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Opracowywanie strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z Ustawy o pomocy społecznej. Przygotowanie tej strategii jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Do treści Ustawy o pomocy społecznej z roku 2004 zapis w tym zakresie został wprowadzony przez art. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 81, poz. 440), która weszła w życie z dniem 3 maja 2011 r. W aktualnie obowiązującym dokumencie Ustawy.

Zapisy w tej sprawie zawarte są w Rozdziale 2 Art. 16b. Treść tego zapisu stanowiła punkt wyjścia do opracowania i realizacji uspołecznionej procedury tworzenia ww. dokumentu strategii. Struktura tworzonego dokumentu została podporządkowana zakresowi w ramach Ustawy o pomocy społecznej w brzmieniu:

„Art. 16b.

1. Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej.

2. Strategia, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

1) diagnozę sytuacji społecznej;

2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;

3) określenie:

a) celów strategicznych projektowanych zmian,

b) kierunków niezbędnych działań,

c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,

d) wskaźników realizacji działań.”

Oprócz ustawy wskazującej obligatoryjne wymagania dotyczące Strategii, podczas jej budowania uwzględniono obowiązujące w Polsce akty prawne regulujące sprawy związane z pomocą społeczną. Są one następujące:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polski wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w odpowiednich warunkach.

Ustawa o Pomocy Społecznej

Według ustawy, zgodnie z konstytucyjną zasadą subsydiarności, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ustawa o Zatrudnieniu Socjalnym

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Ustawa kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Regulacja ta ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie

Ustawa ta jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),

- uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

Ustawa o Świadczeniach Rodzinnych

Reguluje ona system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa.

Ustawa o Pomocy Osobom Uprawnionym do Alimentów

Ustawa określa zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji, warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Ustawa o Ochronie Zdrowia Psychicznego

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ustawa o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi

Na mocy ustawy kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych uzyskały gminy.

Zadania gminy wynikające z ustawy to:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131

- 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja zadań, przedstawionych powyżej jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uchwalanego corocznie przez radę gminy.

Ustawa o Przeciwdziałaniu Narkomanii

Na mocy ustawy, gminy są zobligowane do opracowania i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, który stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii to:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych
- ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie

Ustawa określa:

- zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania gminy w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to między innymi:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

1.3 Metodologia procesu opracowania dokumentu SRPS oraz opis jego przebiegu

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega na lata 2014 – 2020 opracowano na podstawie: analizy aktów prawnych obowiązujących w dziedzinie polityki społecznej; analizy źródeł wewnętrznych – sprawozdań, informacji, opracowań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu za lata 2008 – 2012 (stan na dzień 31.12.2012 roku); analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących sytuacji społecznej i demograficznej Miasta Tarnobrzega; analizy danych sondażowych zrealizowanych listopadzie i październiku 2013 w zakresie problemów społecznych analizy badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, podmiotów działających w obszarach polityki społecznej, organizacji pozarządowych nt. diagnozy problemów społecznych analizy wniosków uczestników przeprowadzonych warsztatów poświęconych diagnozie problemów społecznych w Mieście Tarnobrzegu oraz serii spotkań Zespołu Zadaniowego skoncentrowanych na prognozowaniu zmian oraz formułowaniu celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań w zakresie lokalnej polityki społecznej

Do opracowania dokumentu wykorzystano metody planowania strategicznego polegające na:

- analizie strategicznej,
- ocenie i definiowaniu problemów społecznych
- diagnozie sytuacji społecznej Miasta Tarnobrzega
- analizie otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego głównych obszarów problemowych (analiza SWOT),
- określeniu celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań,
- określeniu wskaźników dla poszczególnych kierunków działań
- określeniu zasad wdrażania, monitoringu i ewaluacji strategii.

Przyjęta metodyka pracy nad dokumentem pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji. Należy podkreślić aktywny udział wielu instytucji powiatu w jego powstawaniu. Czynne uczestnictwo mieszkańców (zaangażowane wypowiedzi w sondażu), instytucji pomocy społecznej (aktywny udział przedstawicieli w warsztatach) oraz Zespołu Zadaniowego w prace przy tworzeniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega na lata 2014 – 2020, pozwala określić jej charakter jako jej społeczny i partycypacyjny.

1.3.1 Zgodność strategii z dokumentami programowymi

STRATEGIA EUROPA 2020

Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, badań naukowych, edukacji, ograniczenia ubóstwa oraz w zakresie klimatu i energii. Jednym z czterech podstawowych

priorytetów Unii Europejskiej do 2020 roku jest rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Głównym celem Unii na lata 2014-2020 w zakresie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie natomiast zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.

POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI. DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU

Celem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (dalej DSRK) jest analiza oraz charakterystyka warunków niezbędnych dla rozwoju Polski w kluczowych obszarach na tle UE oraz procesów gospodarczych zachodzących w świecie. Na tej podstawie sformułowane są wnioski oraz ich przełożenie na konkretne decyzje oraz propozycje powiązanych z nimi projektów. W DSRK przedstawiono wizję rozwojową w perspektywie do 2030 r., identyfikuje się wyzwania stojące przed gospodarką i społeczeństwem oraz trzy obszary strategiczne: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. Celem jest rozwój mierzony poprawą jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju. W DSRK wskazano 11 celów strategicznych, od których zależy skok cywilizacyjny Polski oraz powiązane z nimi projekty do realizacji. Obejmują one m.in. stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej oraz wzrost społecznego kapitału rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2011-2020

Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. W SRKS wskazano, że dla całości przedsięwzięć w ww. obszarze wykorzystane zostaną doświadczenia we wspieraniu działań. W kolejnej perspektywie finansowej ma nastąpić kontynuacja funkcjonowania m.in. takich działań jak:

1. projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej;
2. upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli;
3. stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami;
4. różne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym;
5. rozwijanie i promocję indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu;
6. wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy;
7. stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego;
8. ułatwienie działalności organizacji obywatelskich;

9. wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

1. Dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
2. Rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
3. Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. W celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
4. Wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim, upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA - PODKARPACKIE 2020

Cel główny strategii:

Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców

W szczególności uwzględniono zgodność i spójność z następującymi działaniami:

2.4.1. Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie

- rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną grupom szczególnie narażonych na życie w ubóstwie oraz osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy,
- zwiększenie dostępu do instytucji opieki nad dziećmi i osobami zależnymi (żłobki, przedszkola, ośrodki pobytu dziennego dla osób starszych itp.),
- umożliwienie osobom o najniższych kwalifikacjach (a tym samym często dochodach) udziału w bezpłatnych szkoleniach i kursach podnoszących ich kwalifikacje i dających szansę na uzyskanie wyższych dochodów z pracy,
- reintegracja społeczna i zawodowa poprzez rozwój ekonomii społecznej, w tym m.in. w oparciu o spółdzielnie socjalne,
- zwiększenie aktywności zawodowej osób objętych pomocą społeczną (w szczególności osób w wieku 15-30 lat, powyżej 50 lat, osób niepełnosprawnych oraz podopiecznych opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze), np. poprzez kierowanie na płatne staże i praktyki, system podnoszenia kwalifikacji i zdobywanie nowego zawodu, zwiększanie wiedzy i świadomości z dziedziny przedsiębiorczości, wspieranie zatrudnienia rodziców rodzin wielodzietnych.

2.4.3. Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym

- zintegrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej i zawodowej,
- realizacja kompleksowych programów wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, obejmujących: wyrównywanie szans edukacyjnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działania łączące reintegrację społeczną z uzyskaniem zatrudnienia oraz jego utrzymaniem,
- promocja modelu rodziny wielodzietnej i wdrożenie programu wspierającego rodziny wielodzietne stypendia edukacyjne, itp.),
- rozwój sprawnego systemu pomocy społecznej w regionie poprzez wzmocnienie kadr pomocy społecznej oraz budowę i modernizację infrastruktury,
- rozwój środowiskowych form wsparcia na rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych,
- rozwój systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków niepełnosprawności, wzmocnienia systemu wczesnej interwencji rehabilitacyjnej, likwidacji barier architektonicznych oraz kształtowania pozytywnych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych,
- rozwój mieszkalnictwa wielorodzinnego oraz dostosowanie budynków do wykorzystania na cele mieszkaniowe lub inne umożliwiające włączenie społeczne,

- zintegrowanie systemu informatycznego zapewniającego interoperacyjność informacyjną pomiędzy obszarami zabezpieczenia społecznego, rynkiem pracy, sprawozdawczością podatkową, statystyką publiczną oraz rynkiem pracy krajów członkowskich Unii Europejskiej.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA TARNOBRZEGA NA LATA 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega pozostaje w zgodności z projektem Strategii Rozwoju Miasta Tarnobrzega na lata 2014-2020 znajdując odniesienie do jej misji w brzmieniu:

Misją Strategii jest wsparcie samorządu w osiągnięciu trwałego i zrównoważonego rozwoju Tarnobrzega poprzez inspirowanie i koordynację działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia oraz rozwijanie innowacyjnego potencjału gospodarczego z troską o bezpieczeństwo i zachowanie walorów lokalnego dziedzictwa.

W szczególności sposób zgodność odnosi się do obszaru strategicznego **B-3 Włączenie społeczne**, który obejmuje cele operacyjne zakładające poprawę integracji społecznej, wzrost aktywności zawodowej i poprawę adaptacyjności

Obejmują one takie kierunki działań jak:

- Reintegracja społeczna i zawodowa poprzez rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym m.in. w oparciu o spółdzielnie socjalne
- Uruchomienie w Tarnobrzegu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej (OWES)
- Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną grupom szczególnie narażonych na życie w ubóstwie oraz osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy
- Zwiększenie dostępu do instytucji opieki nad dziećmi i osobami zależnymi (żłobki, przedszkola, ośrodki pobytu dziennego dla osób starszych itp.),
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób objętych pomocą społeczną (w szczególności osób w wieku 15-30 lat, powyżej 50 lat, osób niepełnosprawnych oraz podopiecznych opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze)
- Integrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej i zawodowej,
- Wspieranie rozwoju środowiskowych form wsparcia na rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych
- Rozwijanie systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków niepełnosprawności, wzmocnienia systemu wczesnej interwencji rehabilitacyjnej, likwidacji barier architektonicznych oraz kształtowania pozytywnych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych,
- Kontynuowanie rozwoju mieszkalnictwa wielorodzinnego oraz dostosowywania budynków do wykorzystania na cele mieszkaniowe lub inne umożliwiające włączenie społeczne,

STRATEGIA ROZWOJU TARNOBRZESKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO NA LATA 2014-2020

Strategia jest aktualnie w procesie budowania niemniej jednak zagadnienia odnoszące się do włączenia społecznego oraz obszarów opieki społecznej zaliczane są do obowiązkowych elementów infrastrukturalnych projektów partnerskich zwłaszcza związanych z rewitalizacją obszaru obejmującego oprócz Miasta Tarnobrzega również gminy: Gorzyce, Grębów, Baranów Sandomierski oraz Nowa Dęba.

Ponadto, przy programowaniu strategii oraz formułowaniu projektowane zadania pod względem zgodności były analizowane komunikaty Komisji Europejskiej odnoszące się do sfery polityki społecznej

Komunikaty Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE

Komunikat został wydany w dniu 20 września 2011 r. Komisja podkreśla znaczenia wolontariatu dla tworzenia i rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego. Uznaje go za jeden z kluczowych czynników integracji i wzrostu zatrudnienia oraz element poprawy spójności społecznej. Zaznacza, że wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa europejskiego, a część z nich aktywnie współtworzy Europę obywatelską.

Ponadto wolontariat przyczynia się do realizacji Strategii Europa 2020 (w szczególności do osiągnięcia do 2020 r. docelowej stopy zatrudnienia w UE wynoszącej 75 %). Dzieje się tak, gdyż wolontariat umożliwia zdobywanie i podnoszenie kompetencji oraz przystosowywanie się do zmian na rynku pracy. W tym ujęciu wolontariat nie może być traktowany jako substytut pracy odpłatnej KE proponuje następujące działania zmierzające do propagowania wolontariatu:

- 1) Promowanie wolontariatu transgranicznego we współpracy z państwami członkowskimi oraz poprzez unijne programy finansowania przyczyniające się do mobilności i międzykulturowego nabywania wiedzy przez swoich obywateli oraz do wzmacniania ich europejskiej tożsamości;
- 2) Tworzenie zachęt do wspierania i rozwoju wolontariatu;
- 3) uznawanie kompetencji i umiejętności uzyskanych w ramach wolontariatu jako doświadczeń z uczenia się pozaformalnego;
- 4) Wzmacnianie powiązań pomiędzy wolontariatem, a ochroną zdrowia i pomocą społeczną, szczególnie w kontekście starzenia się społeczeństw;
- 5) Dalsze zorientowanie programów finansowania UE na kwestie wolontariatu oraz wprowadzenie ułatwień w kwestii orientacji w poszczególnych programach finansowych dedykowanych wolontariatowi.

Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”

Komunikat wydany został w dniu 25 października 2011 r. Komisja Europejska zwraca uwagę na znaczącą rolę jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii Europa 2020 w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia.

Przedsiębiorstwa społeczne posiadają silne zakorzenienie lokalne, realizują cele społeczne i środowiskowe, wzmacniają spójność społeczną oraz zwiększają konkurencyjność gospodarki poprzez swoją innowacyjność. W związku z tym Komisja Europejska w Komunikacie zaproponowała szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej.

Do takich działań zaliczają się:

- 1) Poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:
 - uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS),
 - utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych,
 - łatwiejszy dostęp do mikrokredytów;
- 2) Poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:
 - zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej,
 - utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji,
 - zestawienia dobrych praktyk;
- 3) Poprawa otoczenia prawnego zakładająca:
 - wydanie rozporządzenia ustanawiającego statut fundacji europejskiej,
 - uproszczenie rozporządzenia w sprawie statutu spółdzielni europejskiej,
 - silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych,
 - uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych,
 - zwiększenie znaczenia kryteriów i warunków pracy w zamówieniach publicznych.

Dokument będący przedmiotem niniejszego opracowania został przygotowany z dążeniem do zachowania spójności z przedstawionymi powyżej opracowaniami programowymi, a realizacja Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega w różnym stopniu będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów tych programów.

2 Charakterystyka sfery społecznej Miasta Tarnobrzega

2.1 Historyczne uwarunkowania problemów społecznych

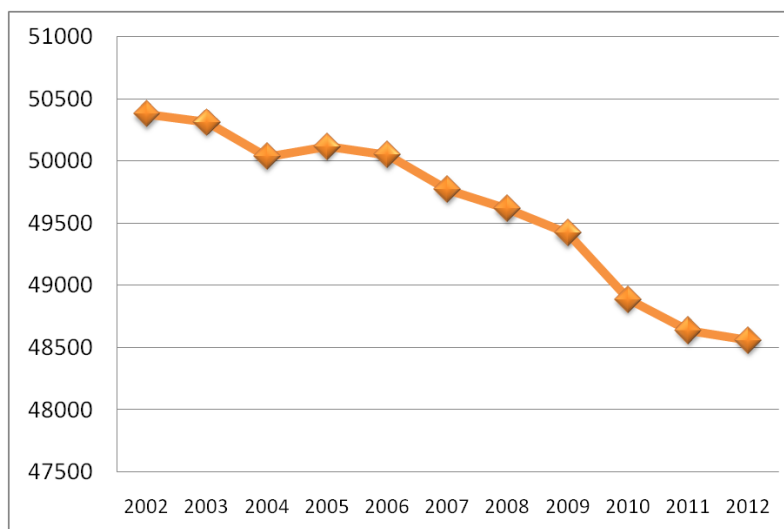
Tarnobrzeg został założony w 1593 r. na ziemiach wsi Dzików, bezpośrednio sąsiadujących z piastowskimi osadami Miechocin i Wielowieś. W okresie rozbiorów Tarnobrzeg stał się miastem pogranicznym, co spowodowało zanik historycznych związków z Sandomierzem oraz było główną przyczyną upadku znaczenia do poziomu małego prowincjonalnego miasteczka. Na rzece Wiśle ustanowiono granicę państwową i tym samym z miasta położonego w środkowej części kraju, Tarnobrzeg stał się miastem peryferyjnym, odcięty od swoich powiązań handlowych, administracyjnych czy diecezjalnych. Od 1782 r. miasto znalazło się w cyrkułe rzeszowski, a same cyrkuły były jedynym szczeblem administracji w terenie. Po roku 1850 w Tarnobrzegu utworzono urząd powiatowy. Uprawnienia urzędu dotyczyły spraw administracyjnych, egzekucyjnych, sądowych, policyjnych i podatkowych. W 1867 r. nastąpiła kolejna, ostatnia już reforma administracyjna w Galicji. Zlikwidowane zostały cyrkuły i okręgi, utworzono w ich miejsce nowe powiaty. W wyniku reformy Tarnobrzeg otrzymał funkcję siedziby władz powiatowych, zarazem został podzielony na dwa powiaty sądowe tarnobrzeski i rozwadowski. Samo miasto Tarnobrzeg rozwijało się słabo, głównie ze względu na niewielką powierzchnię i proporcjonalnie zbyt duże zaludnienie. Zdecydowany rozwój miasta nastąpił dopiero w II połowie XX wieku po odkryciu w i podjęciu w 1957 r. na przemysłową skalę wydobywania bogatych złóż siarki w sąsiedztwie Tarnobrzega (kopalnia Machów) a później Grębowa (kopalnia Jeziórko). W tej postaci powiat przetrwał do 1975 r., gdy zlikwidowano powiaty i powstało województwo tarnobrzesckie podzielone na gminy. W latach 1975-1998 Tarnobrzeg był siedzibą władz miejskich i wojewódzkich. Przyjęcie przez Tarnobrzeg funkcji miasta wojewódzkiego wpłynęło bezpośrednio na sukcesywne powiększanie obszaru terytorialnego miasta kosztem sąsiednich wsi. I tak: w 1976 r. włączono w granice miasta następujące wsie: Dzików, Kajmów, Machów, Miechocin, Mokrzychów, Ocice, Sielec, Wielowieś i Zakrzów; w 1990 r. włączono wieś Sobów, a w 1992 r. wieś Nagnajów. Okres 1975-1998 był okresem intensywnego rozwoju infrastruktury miasta oraz czasem, w którym nastąpiło silne powiązanie (i uzależnienie) lokalnej społeczności z wielkim przemysłem zarówno związanym z wydobywaniem i przetwórstwem siarki, jak i innych gałęzi przemysłu rozwijanych w pobliżu miasta (Stalowa Wola, Nowa Dęba, Nisko, Gorzyce i inne. Związana z wielkim przemysłem dostępność miejsc pracy oraz rozwój osiedli mieszkaniowych przyczyniała się zarówno do napływu ludności z innych części kraju jak i osłabienia lokalnych tradycji przedsiębiorczości oraz rozwoju niekorzystnych postaw uzależnienia od monokultury. Skutki takich postaw dały się odczuć szczególnie boleśnie po załamaniu monokultury przemysłu siarkowego w postaci frustracji oraz apatii związanej masowymi zwolnieniami oraz poczuciem braku perspektyw. Efekty te pomimo upływu czasu są nadal odczuwalne i można przypuszczać, że stanowią dziś jeden z czynników potęgujących problem bezrobocia w Mieście. W 1998 r. po kolejnej reformie administracyjnej kraju nastąpił trzystopniowy podział administracyjny kraju: 16 województw, powiaty i gminy, skutkiem, czego województwo tarnobrzesckie przestało istnieć, a miasto Tarnobrzeg jako siedziba powiatu grodzkiego weszło w skład województwa podkarpackiego. Został także utworzony powiat tarnobrzescki ziemski, w skład którego weszły gminy: Baranów Sandomierski, Gorzyce, Grębów i Nowa Dęba. Tarnobrzeg jako byłe miasto przemysłowe przez pół wieku zdominowane przez branżę przemysłu wydobywczego siarki, na skutek dekonjunkury siarki na światowych rynkach, od II połowy lat 90-tych tracił na znaczeniu. Istniejące kopalnie i zakłady przemysłu siarkowego ulegały likwidacji, przy czym część tego przemysłu została poddana procesom

restrukturyzacji. Aktualnie Miasto znajduje się w trakcie realizacji przedsięwzięć związanych z rewitalizacją obszarów przemysłowych. Do największych sukcesów w tym obszarze zaliczyć należy przede wszystkim ukończenie prac technicznych związanych z zagospodarowaniem wyrobiska kopalni siarki, udostępnienie powstałego jeziora z przeznaczeniem na cele turystyczno-rekreacyjne, rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz stworzenie warunków do rozwoju inwestycji (park przemysłowo-technologiczny oraz uzbrojone tereny inwestycyjne. Należy oczekiwać, że pozytywne efekty tych osiągnięć przyniosą poprawę sytuacji gospodarczej i związany z tym wzrost standardu życia mieszkańców Tarnobrzega.

2.2 Sytuacja demograficzna

Miasto Tarnobrzeg zamieszkuje **48558** mieszkańców (wg stanu na dzień 31.12.2012 r.). Pod względem liczby ludności mieszkańcy Tarnobrzega stanowią 2,28% ogółu mieszkańców województwa podkarpackiego. Gęstość zaludnienia wynosi 569 osób/km².

Wykres 1 Zmiany liczby ludności Tarnobrzega na przestrzeni lat 2002-2012

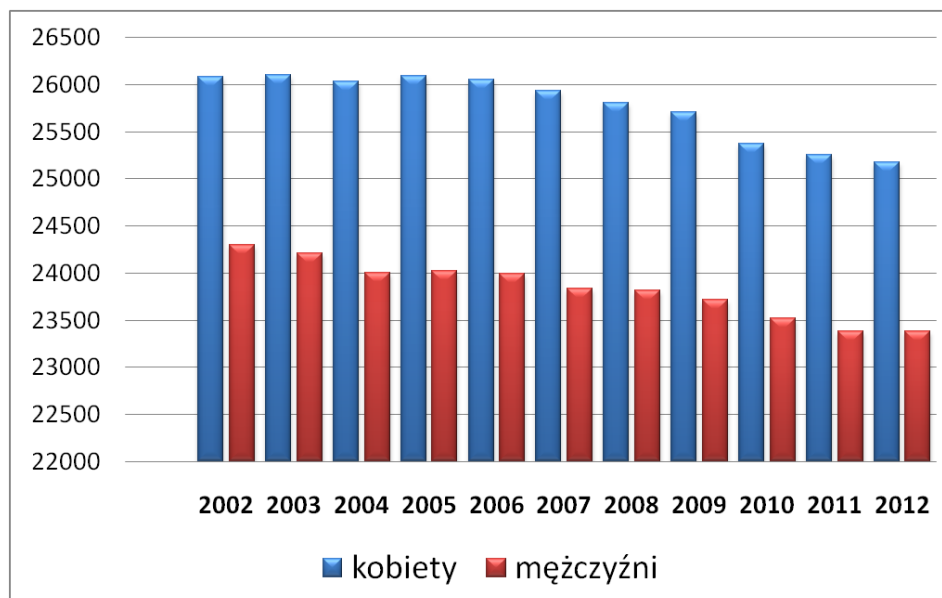
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni ostatnich lat w Mieście obserwujemy systematyczne zmniejszanie się liczby ludności. Jedyne w tym okresie zaobserwowano dla roku 2005, ale zmiana ta była nieznaczna i jak się okazało miała jednostkowy charakter. Ta niekorzystna tendencja stanowi jeden z ważniejszych problemów społecznych Tarnobrzega, a jej przyczyn można doszukiwać się zarówno w uwarunkowaniach historycznych (utrata statusu miasta wojewódzkiego przez Tarnobrzeg oraz skutki upadku wielkiego przemysłu siarkowego). Analiza innych parametrów demograficznych pozwala doszukiwać się przyczyn takiego stanu rzeczy między innymi w spadającym przyroście naturalnym oraz migracjach zwłaszcza wewnętrznych. Analiza struktury płci na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia pozwala dostrzec niewielkie zróżnicowanie spadków populacji kobiet i mężczyzn. Mimo to kobiety zdecydowanie przeważają pod względem liczebności, a współczynnik feminizacji kształtuje się na poziomie 108 kobiet na 100 mężczyzn.

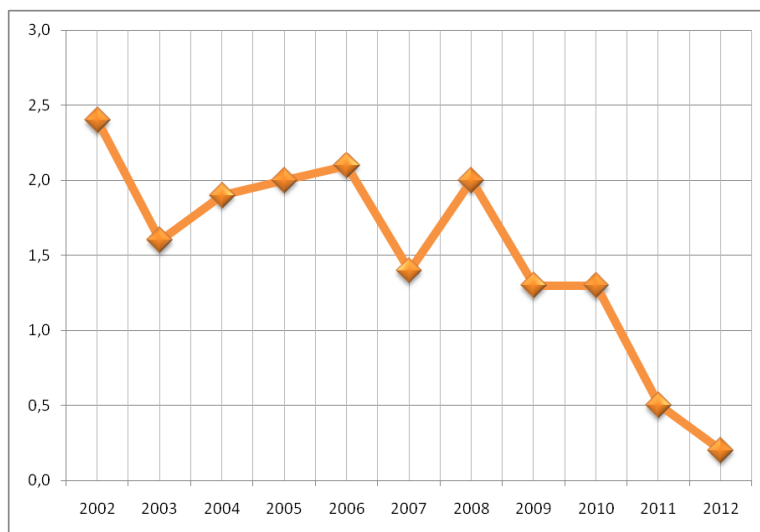
Tabela 1 Zestawienie liczebności grup wiekowych miasta Tarnobrzega na przestrzeni ostatnich 10lat

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0-4 lat	2361	2295	2219	2157	2168	2109	2153	2130	2249	2173	2178
5-9 lat	2864	2715	2544	2472	2424	2328	2277	2175	2189	2199	2201
10-14 lat	3803	3637	3450	3224	2969	2827	2655	2518	2411	2348	2310
15-19 lat	4476	4286	4062	3987	3872	3684	3516	3354	3002	2858	2678
20-24 lat	3727	3845	4017	4145	4116	4027	3844	3701	3322	3237	3175
25-29 lat	4083	4052	3966	3923	3879	3810	3853	3967	3907	3759	3623
30-34 lat	3742	3842	3898	3882	3868	3907	3881	3808	3850	3808	3810
35-39 lat	3497	3474	3475	3536	3603	3634	3717	3777	3714	3709	3815
40-44 lat	3811	3693	3555	3491	3472	3402	3385	3375	3366	3417	3426
45-49 lat	4169	4069	4041	3943	3809	3708	3594	3487	3407	3383	3325
50-54 lat	3946	4005	3988	4003	4010	3975	3913	3891	3791	3662	3575
55-59 lat	3003	3269	3458	3669	3732	3730	3780	3786	3811	3822	3773
60-64 lat	2183	2163	2212	2256	2493	2795	3062	3241	3465	3492	3530
65-69 lat	1835	1932	2035	2071	2037	2013	1986	2055	2107	2309	2583
70 lat i więcej	2876	3033	3116	3356	3595	3822	3999	4154	4295	4460	4556
Ludność na 1 km ²	587	586	583	584	586	583	581	579	572	570	569

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

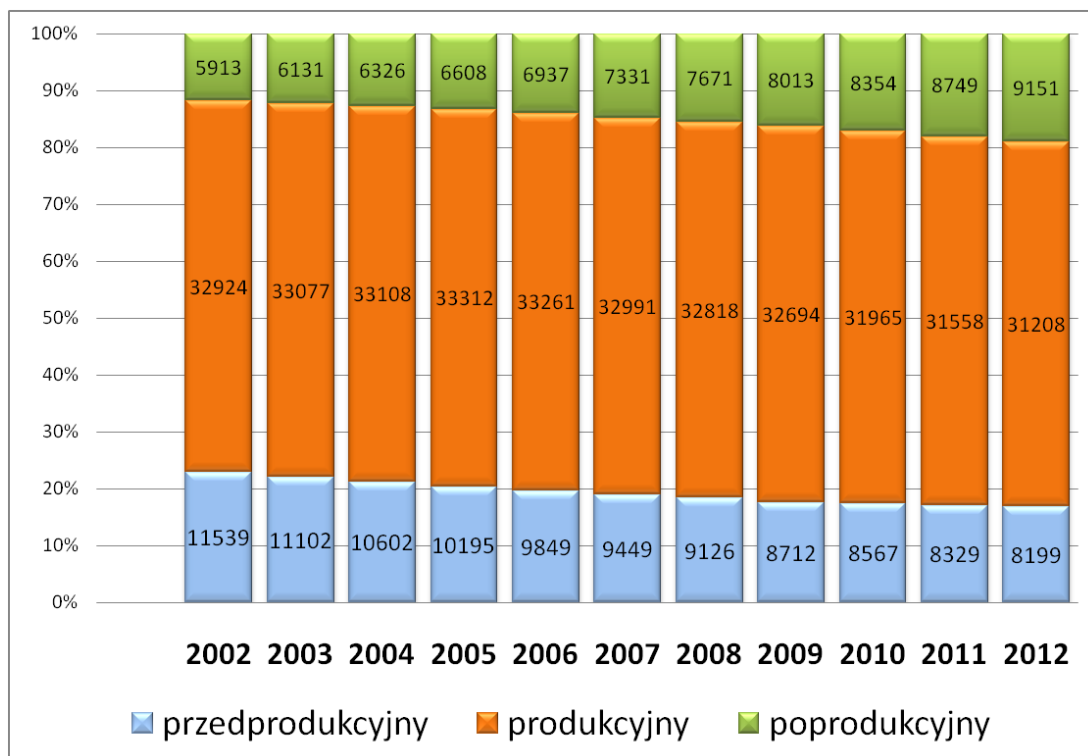
Wykres 2 Zmiany ludności w Tarnobrzegu w podziale na płeć na przestrzeni lat 2002-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3 Przyrost naturalny w Tarnobrzegu na przestrzeni lat 2002 – 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bardziej pogłębiona analiza demograficzna uwzględniająca grupy wiekowe związane z aktywnością zawodową również wskazuje niekorzystne trendy, co powinno być uwzględnione we wszelkich działaniach związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych. Zmniejszającej się liczbie ludności w wieku produkcyjnym towarzyszy wzrost liczebności grupy wieku poprodukcyjnego.

Wykres 4 Struktura funkcjonalnych grup wiekowych w Tarnobrzegu na przestrzeni 2002-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Spadek liczebności grupy osób w wieku przedprodukcyjnym z jednej strony obniża obciążenie demograficzne, ale w dłuższej perspektywie jest niekorzystny, bowiem w przyszłości będzie potęgował problem spadku liczebności ludności w wieku produkcyjnym.

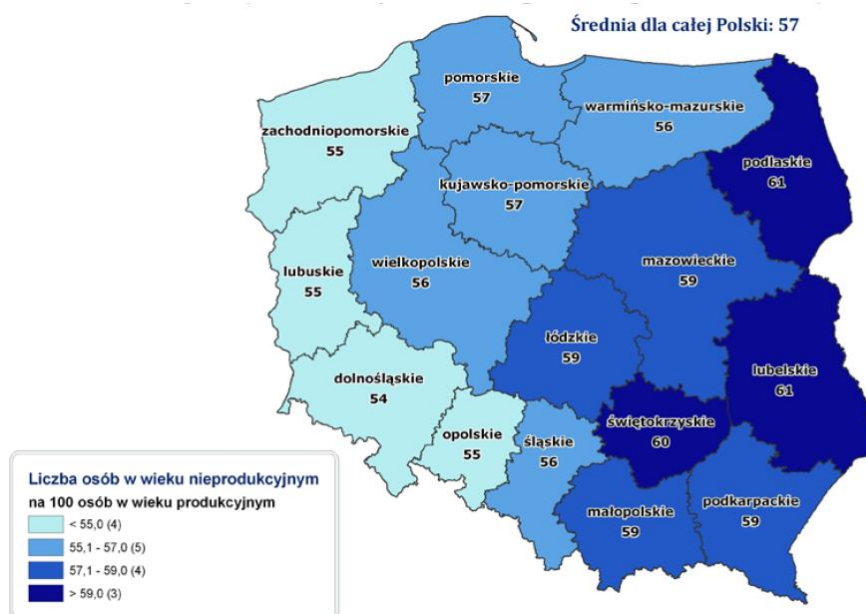
Tabela 2 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Tarnobrzegu w latach 2002-2012

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53,0	52,1	51,1	50,4	50,5	50,9	51,2	51,2	52,9	54,1	55,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	51,2	55,2	59,7	64,8	70,4	77,6	84,1	92,0	97,5	105,0	111,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	18,0	18,5	19,1	19,8	20,9	22,2	23,4	24,5	26,1	27,7	29,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Warto w tym miejscu odnotować, że obciążenie demograficzne, którego wartości kształtują się na poziomie 55 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 w wieku produkcyjnym dla Tarnobrzega jest znacznie niższe niż w regionie dla którego wartość ta osiąga poziom 59. Odzwierciedla to poniższa mapka, która wskazuje, że obciążenie demograficzne Tarnobrzega jest porównywalne dla najlepszych pod tym względem regionów Polski zachodniej.

Rysunek 1 Wskaźniki obciążenia demograficznego w otoczeniu Tarnobrzega oraz w Polsce.

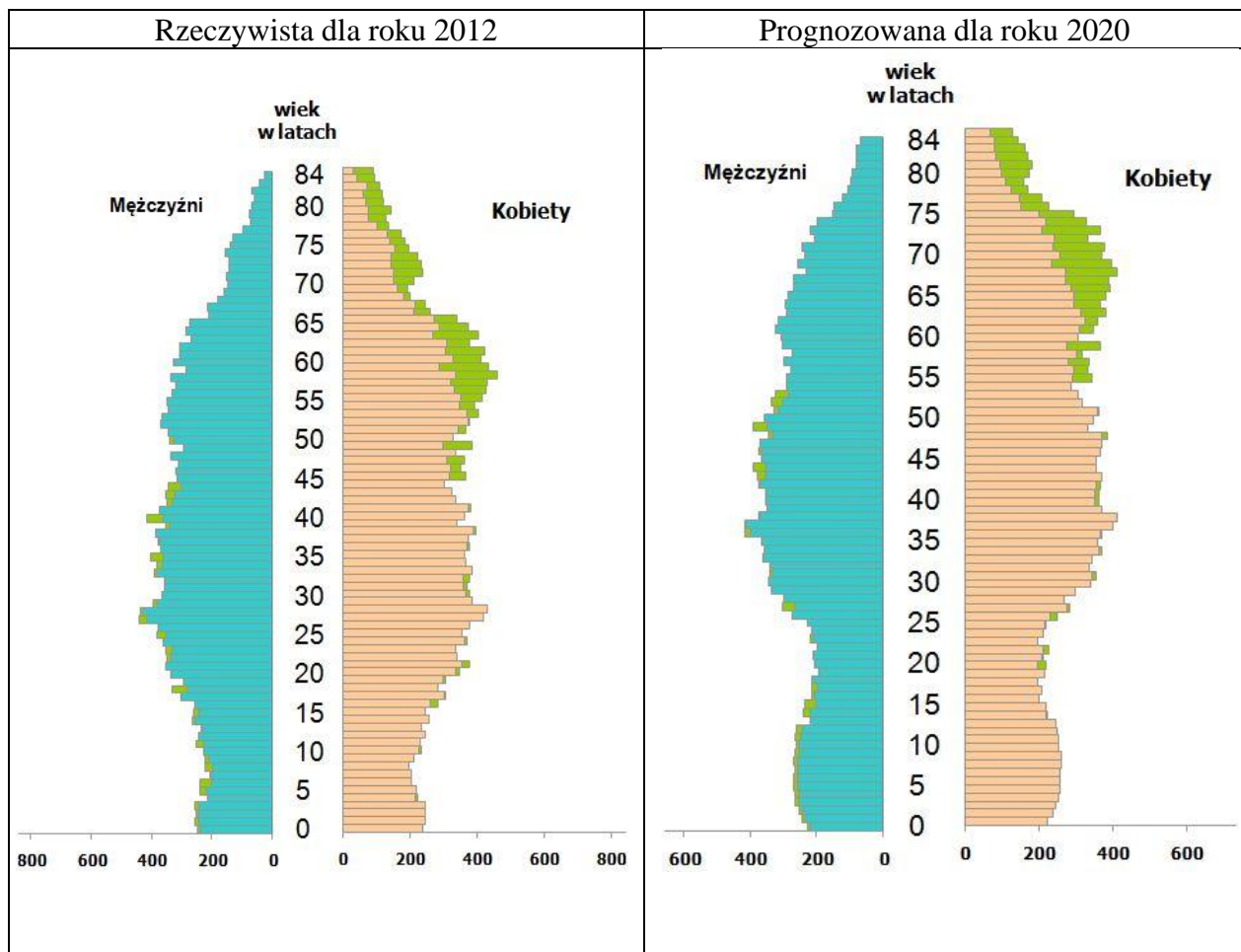
Źródło: GUS

Tabela 3 Podstawowe dane demograficzne dla Tarnobrzega na przestrzeni lat 2002 - 2012

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kobiety na 100 mężczyzn	107	108	108	109	109	109	108	108	108	108	108
zgony	6,0	6,7	6,2	6,6	6,8	6,9	7,3	7,2	7,9	7,9	8,1
przyrost naturalny	2,4	1,6	1,9		2,1	1,4	2,0	1,3	1,3	0,5	0,2
urodzenia żywe	8,3	8,3	8,1	8,3	8,9	8,3	9,3	8,4	9,3	8,4	8,3
małżeństwa zawarte w ciągu roku	5,2	6,4	5,6	5,6	5,2	6,5	5,4	6,1	5,5	5,1	5,1
rozwoły	1,9	1,8	2,3	2,4	2,1	2,3	1,9	1,8	1,8	2,1	2,0
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,1	19,0	9,7	9,6	9,0	2,4	6,4	7,1	8,8	9,8	5,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

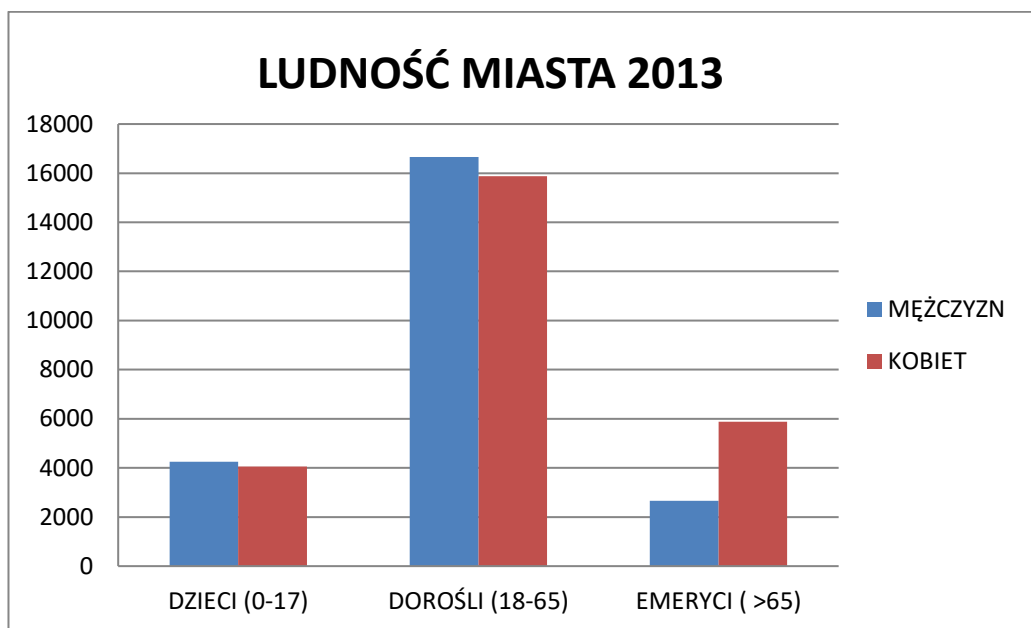
Problem starzejącego się społeczeństwa ujawnia się szczególnie wyraźnie podczas analizy demograficznej opartej na piramidzie wieku. Poniżej zestawiono rzeczywiste i prognozowane rozkłady grup wiekowych ludności Tarnobrzega w roku 2012 oraz 2020.

Wykres 5 Piramida wieku społeczności Miasta Tarnobrzega

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak można zauważyć aktualna sytuacja to obraz typowy dla starzejącej się populacji. Tego typu profile demograficzne są typowe dla krajów europejskich i Tarnobrzeg nie odbiega jakościowo od ogólnych trendów. Analiza powyższych zależności pozwala zauważyć powiększanie się grupy wiekowej osób 65+, co z punktu widzenia Strategii oznacza konieczność zwiększania liczby i zakresu działań na rzecz seniorów. Obraz ujawniający się w prognozie nie tylko potwierdza, ale wskazuje na to, że potrzeby te będą jeszcze wzrastać.

Wykres 6 Struktura funkcjonalnych grup demograficznych w Tarnobrzegu

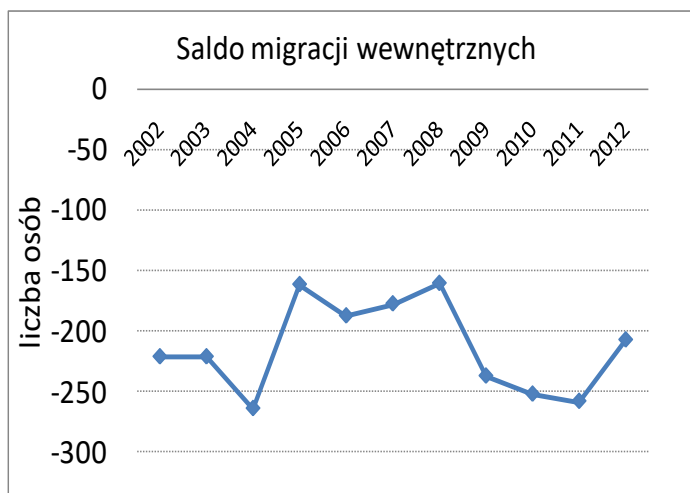
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przedstawiona sytuacja jest niekorzystna i wskazuje na konieczność podejmowania zarówno sprzyjających przyrostowi naturalnemu (np. poprzez odpowiednią politykę prorodziną), ale również uprzedzania rozwijających się procesów dotyczących grupy osób starszych (wiek poprodukcyjny). W tym drugim przypadku oznacza to, że problem ludzi starszych w Tarnobrzegu będzie narastał i powinny być podjęte wyprzedzające działania w postaci odpowiednio dostosowanej do potrzeb lokalnej polityki senioralnej obejmującej zarówno wzrastające potrzeby w zakresie usług opiekuńczych i medycznych, ale również stworzenia warunków godnego życia ludzi starszych, obejmujące m.in. promowanie samoorganizacji oraz wspieranie inicjatyw typu Uniwersytety Trzeciego Wieku.

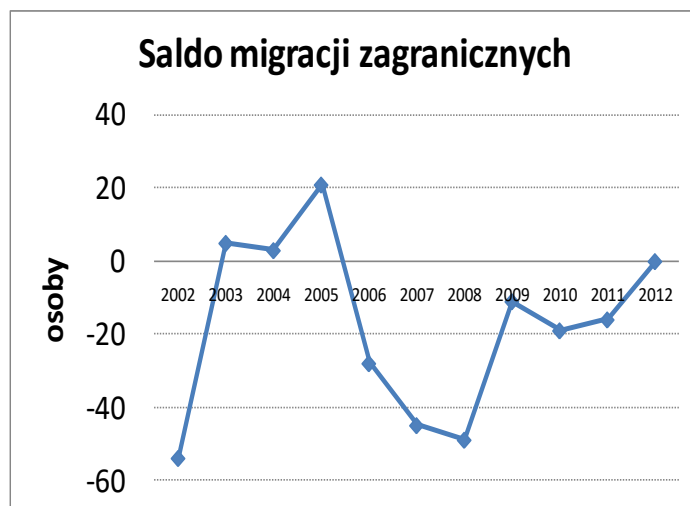
Z punktu widzenia lokalnej gospodarki działania przeciwdziałające skutkom negatywnych trendów demograficznych mogą być tylko jednego rodzaju – konieczne jest ożywienie gospodarcze zmieniające kierunek migracji. Część działań w tym kierunku jest intensywnie podejmowana przez samorząd Miasta Tarnobrzega. Sprawnie przebiegające procesy rewitalizacji obszarów przemysłowych, których rezultatem jest między innymi Jezioro Tarnobrzeskie, czy też rozwój stref inwestycyjnych przejawiający się między innymi w postaci Tarnobrzeskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego pozwalają oczekiwać, że z czasem sytuacja będzie się korzystnie zmieniać. Niemniej jednak takie procesy wymagają czasu i dlatego działania wynikające z przewidywania i wczesnego przeciwdziałania ujawniającym się zagrożeniom wynikającym z demografii powinny być jednym z kluczowych kierunków działań w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Pomimo ukazanych powyżej tendencji wynikających z sytuacji kryzysowej w kraju i na świecie przy ocenie sytuacji demograficznej Tarnobrzega można zaobserwować zjawiska pozytywne. Odnosi się to szczególnie do zjawiska migracji. Sytuację w tym zakresie odzwierciedla spojrzenie w perspektywie wieloletniej, bowiem wtedy można zaobserwować ujawniające się tendencje. Sytuację Miasta Tarnobrzega i ich dynamikę pod tym względem przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 7 Saldo migracji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Przedstawione zależności pomimo ujemnych wartości oznaczających emigracje przejawiają trendy wzrostowe (w przypadku migracji zagranicznych w 2012 odnotowano nawet całkowity zanik emigracji tego typu). Zjawiska te można interpretować jako pozytywne oznaczające przełamanie spadków, a w konsekwencji poprawę zainteresowania zamieszkaniem w Tarnobrzegu, a tym samym sprzyjanie rozwojowi Miasta

2.3 Sytuacja rynku pracy

Zjawisko bezrobocia w mieście Tarnobrzegu jest zjawiskiem mocno powiązaniem z okresem wielkiego przemysłu siarkowego, a zwłaszcza z procesem transformacji ustrojowej, której konsekwencje były odczuwalne przez okres lat 90-tych oraz w bieżącym dziesięcioleciu. W ujęciu wieloletnim sytuacja na tarnobrzesckim rynku pracy jest następstwem splotu wielu czynników ekonomicznych, demograficznych i społeczno – prawnych, z których jedne mają swe źródła w przeszłości, inne zaś wynikają z bieżącej polityki makroekonomicznej państwa. Od 1990 roku region przeżywał poważne problemy związane z restrukturyzacją istniejących zakładów przemysłowych, likwidacją przemysłu siarkowego oraz w 1998 roku - likwidacją województwa tarnobrzesckiego. Dotyczy to głównie zasobów pracy, jakimi dysponuje region Tarnobrzega. Od 10 lat widoczny jest spadek popytu na siłę roboczą. Taki efekt był wypadkową wielu faktów i procesów społecznych, ekonomicznych i demograficznych.

W wyniku różnorodnych inicjatyw oraz przy wykorzystaniu dostępnych zewnętrznych środków wsparcia możliwe stało się powstrzymanie tych niekorzystnych trendów. Konsekwencją tego jest pozytywny proces powstrzymania gwałtownego wzrostu bezrobocia. Wśród ważniejszych czynników można tu wymienić rozwój inwestycji w tarnobrzesckiej części specjalnej strefy ekonomicznej TSSE oraz stopniowo rozwijające się firmy sektora MSP, które systematycznie odnajdują swe miejsce na lokalnym i ponadlokalnym rynku usług.

W poniżej przedstawionych tabelach przedstawiono wielokryterialną ocenę sytuacji na lokalnym rynku pracy w Tarnobrzegu i jej zmiany na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 4 Przeciętne zatrudnienie w sektorach gospodarki w Tarnobrzegu

Pracujący według płci												
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
mężczyźni	osoba	-	6060	5951	5864	5976	5948	6105	5934	6822	6439	:
kobiety	osoba	-	6062	5952	6044	5992	6083	6327	6376	7022	7020	:
Bezrobotni zarejestrowani												
ogółem	osoba	4352	4229	3763	3685	3034	2647	2587	2983	2818	2902	3097
mężczyźni	osoba	2025	1975	1702	1683	1225	987	1060	1394	1288	1341	1491
kobiety	osoba	2327	2254	2061	2002	1809	1660	1527	1589	1530	1561	1606
Bezrobotni według wieku												
24 lata i mniej	osoba	1000	915	747	737	550	446	460	560	534	476	495
25-34	osoba	1436	1466	1278	1154	960	824	830	961	883	980	1048
35-44	osoba	1137	1035	927	932	734	602	572	632	598	612	679
45-54	osoba	733	748	725	744	658	619	565	647	581	571	584
55 i więcej	osoba	46	65	86	118	132	156	160	183	222	263	291
Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	-	-	18,5	18,3	15,4	13,5	12,8	15,2	14,2	14,3	15,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym												
ogółem	%	-	12,8	11,4	11,1	9,1	8,0	7,9	9,1	8,8	9,2	9,9
kobiety	%	-	13,6	12,4	12,0	10,9	10,2	9,5	9,9	9,9	10,3	10,7
mężczyźni	%	-	11,9	10,3	10,1	7,3	5,9	6,3	8,3	7,8	8,2	9,2
Oferty pracy												
ogółem	-	4	6	9	28	11	8	24	20	44	18	42
dla niepełno-sprawnych	-	1	1	1	1	4	2	0	11	5	6	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura zatrudnienia bezrobotnych pozwala określić, z jakim rodzajem bezrobocia mamy do czynienia i w jakim zakresie dotyczy ono kobiet. Dynamiczne ujęcie tego zjawiska pozwala czynić prognozy i określać dalszą, przewidywaną, dynamikę zauważonych trendów

Czas pozostawania bez pracy wiele pozwala dowiedzieć się o charakterze bezrobocia, z drugiej zaś strony o postawach samych bezrobotnych, o ich mobilności w poszukiwaniu pracy. Może też sygnalizować brak lub niedowład instrumentów, ograniczających (zmniejszających) rozmiar tego zjawiska

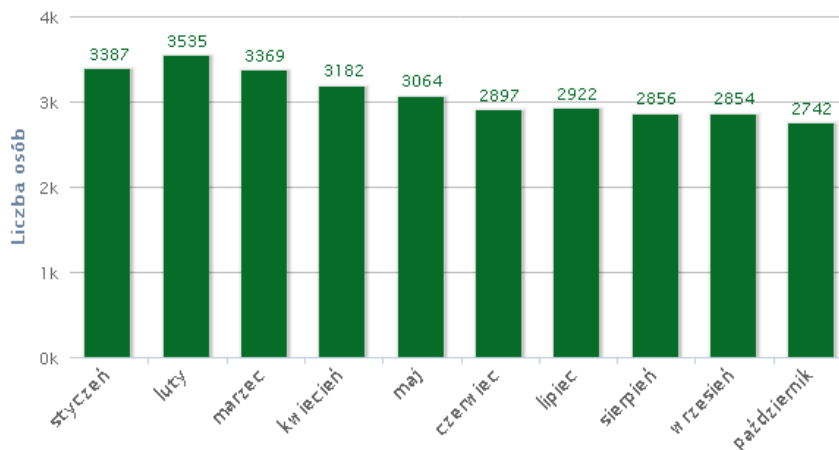
Tabela 5 Struktura bezrobotnych w Tarnobrzegu

Bezrobotni zarejestrowani		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	osoba	4352	4229	3763	3685	3034	2647	2587	2983	2818	2902	3097
mężczyźni	osoba	2025	1975	1702	1683	1225	987	1060	1394	1288	1341	1491
kobiety	osoba	2327	2254	2061	2002	1809	1660	1527	1589	1530	1561	1606
Bezrobotni według wieku												
24 lata i mniej	osoba	1000	915	747	737	550	446	460	560	534	476	495
25-34	osoba	1436	1466	1278	1154	960	824	830	961	883	980	1048
35-44	osoba	1137	1035	927	932	734	602	572	632	598	612	679
45-54	osoba	733	748	725	744	658	619	565	647	581	571	584
55 i więcej	osoba	46	65	86	118	132	156	160	183	222	263	291
Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	-	-	18,5	18,3	15,4	13,5	12,8	15,2	14,2	14,3	15,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym												
ogółem	%	-	12,8	11,4	11,1	9,1	8,0	7,9	9,1	8,8	9,2	9,9
kobiety	%	-	13,6	12,4	12,0	10,9	10,2	9,5	9,9	9,9	10,3	10,7
mężczyźni	%	-	11,9	10,3	10,1	7,3	5,9	6,3	8,3	7,8	8,2	9,2
Oferty pracy												
ogółem	-	4	6	9	28	11	8	24	20	44	18	42
dla niepełnosprawnych	-	1	1	1	1	4	2	0	11	5	6	15

Źródło: Baza danych regionalnych GUS

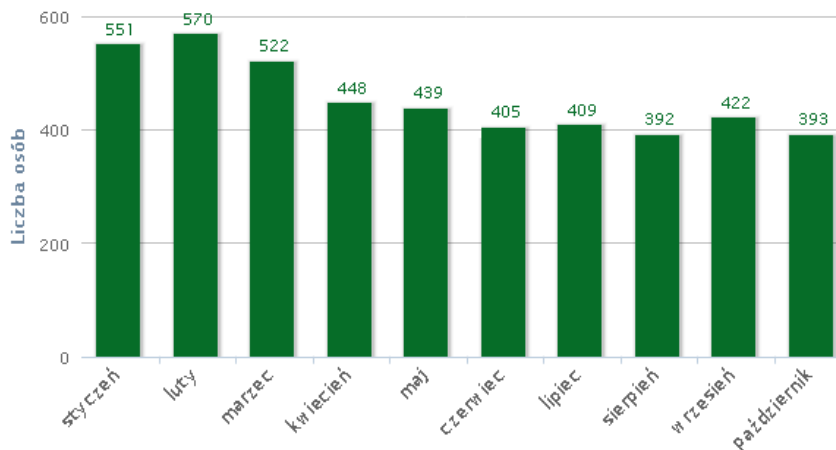
Analiza danych Powiatowego Urzędu Pracy za rok, w którym była opracowywana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest optymistyczna. Obserwujemy spadki liczby bezrobotnych we wszystkich grupach społecznych. Szczególnie optymistyczne są dane dla osób młodych poniżej 25 roku życia gdzie spadki liczby zarejestrowanych bezrobotnych są największe. Poniższe wykresy zaczerpnięte z witryny PUP w Tarnobrzegu zamieszczono w celu ilustracji procesów związanych z bezrobociem w Mieście.

Wykres 8 Bezrobotni zarejestrowani w Tarnobrzegu w 2013

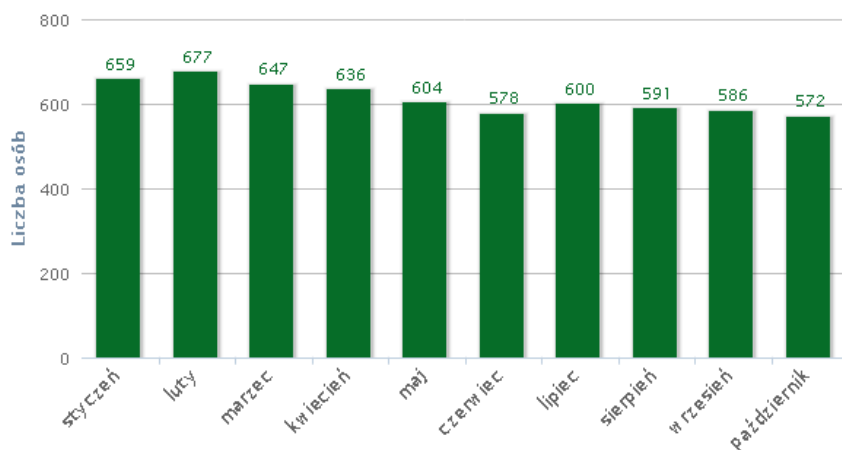
Źródło: Witryna internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu

Wykres 9 Zarejestrowani bezrobotni poniżej 25 roku życia

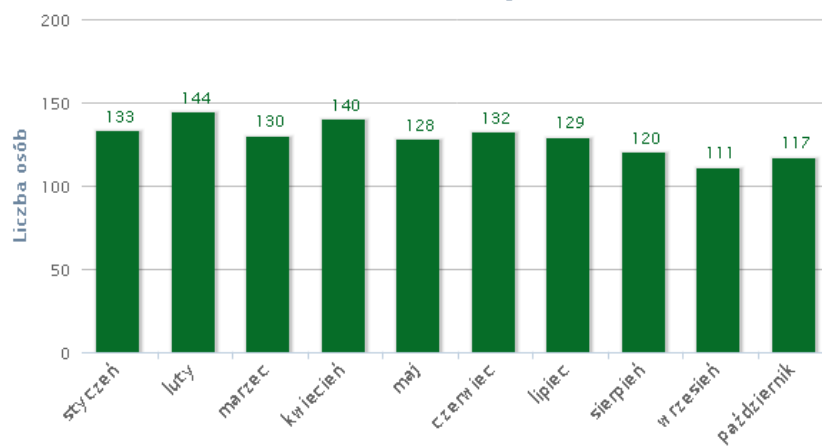
Źródło: Witryna internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu

Wykres 10 Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50 roku życia

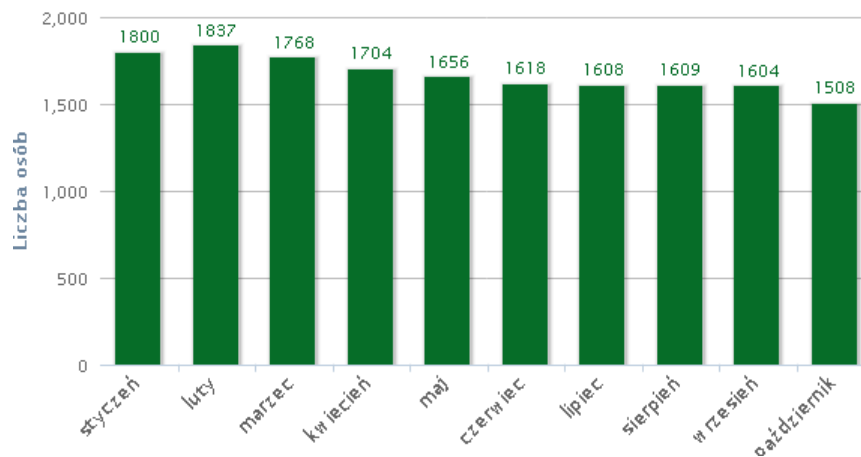
Źródło: Witryna internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu

Wykres 11 Zarejestrowani bezrobotni niepełnosprawni w 2013

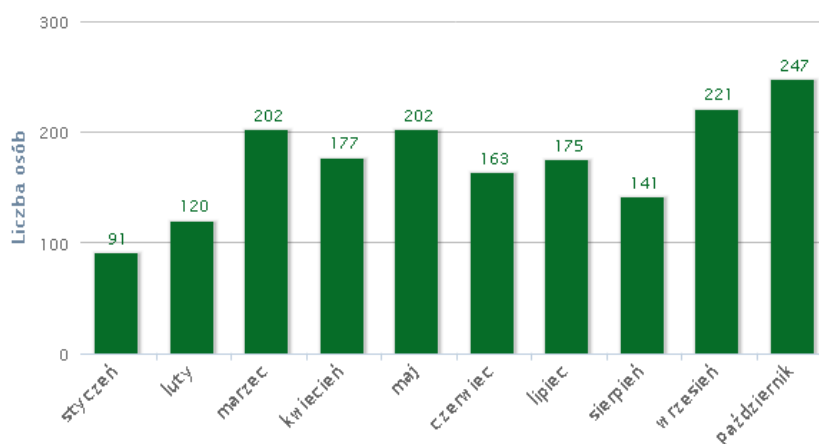
Źródło: Witryna internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu

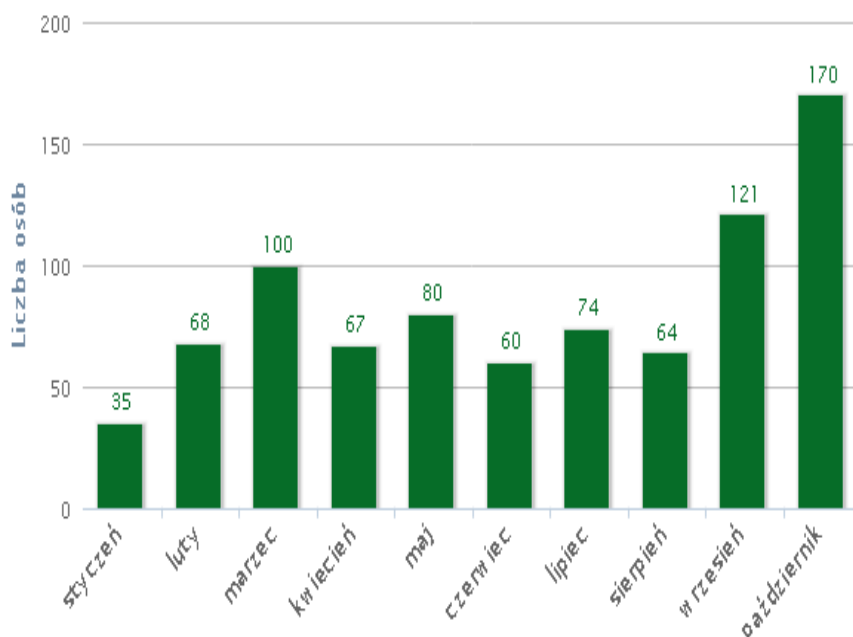
Wykres 12 Długotrwale bezrobotni

Źródło: Witryna internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu

Wykres 13 Bezrobotni ogółem, którzy podjęli prace w 2013

Wykres 14 Bezrobotne kobiety, które podjęły prace roku 2013

Źródło: Witryna internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu

Jak widać na powyższych wykresach dla wszystkich grup bezrobotnych trendy obserwowane w roku 2013 są pozytywne. Dotyczy to również osób bezrobotnych z niepełnosprawnością, których pozycja na rynku pracy wydaje się być szczególnie trudna. Optymistyczne, chociaż będące pewną konsekwencją spadków liczby bezrobotnych w poszczególnych grupach są wzrosty zatrudnienia zarówno w ujęciu ogólnym jak i w odniesieniu do kobiet.

Wyciąganie wniosków na podstawie obserwacji jednego roku może być zbyt daleko idące, niemniej jednak fakt, że zmiany są pozytywne we wszystkich grupach pozwala przypuszczać, że trend ten może mieć oznaki trwałości. Opinia taka może być uzasadniona o tyle, że w ostatnim czasie zostały zrealizowane duże inwestycje (m.in. na terenie specjalnej strefy ekonomicznej). Dodatkowym powodem do optymizmu mogą być zrealizowane lub będące w trakcie realizacji inwestycje oferujące wyjątkowo atrakcyjne warunki do inwestowania (np. Tarnobrzesci Park Przemysłowo-Technologiczny i strefa inwestycyjna w osiedlu Zakrzów). Niezależnie jednak od ww. ocen sytuacja w Mieście pod względem rynku pracy jest niezadawalająca i konieczne są działania ograniczające dotkliwość problemu bezrobocia. Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że działania związane z rozwiązywaniem problemów wynikających z bezrobocia powinny być zaliczane do priorytetowych, a występowanie sprzyjających w tym zwłaszcza utrzymujących się trendów powinno być uwzględniane w procesie monitoringu i aktualizacji strategii.

2.4 Edukacja

Miasto Tarnobrzeg jest organem prowadzącym dla 14 przedszkoli, 8 szkół podstawowych, 3 gimnazjów, 5 szkół ponadgimnazjalnych, 1 szkoły specjalnej, Poradni Psychologiczno Pedagogicznej, Centrum Kształcenia Praktycznego, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1.

Źródłem finansowania szkół i placówek oświatowych jest część oświatowa subwencji ogólnej, dochody własne gminy oraz środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych.

Liczba dzieci i młodzieży zameldowanych w Tarnobrzegu, z uwzględnionym rozkładem na poszczególne grupy wiekowe i przynależność do szkoły obwodowej, zgodnie z ustaloną w Tarnobrzegu siecią szkół przedstawia się następująco:

W przypadku szkół podstawowych, poziom zameldowanych dzieci wskazuje na stosunkowo równy poziom, a w przypadku tegorocznych czterolatków nawet na wzrost, co na obecna chwilę pozwala planować stabilizację. Należy jednak podkreślić fakt, że zwiększyła się oferta edukacyjna dla uczniów zamieszkujących Tarnobrzeg, co skutkuje możliwością korzystania z tej oferty.

Liczba dzieci w przedszkolach niepublicznych, wg stanu na dzień 31 marca 2012 r., przedstawia się następująco:

- Niepubliczne Katolickie Przedszkole im. Św. Józefa – 120 dzieci
- Niepubliczne Przedszkole w Osiedlu Zakrzów, ul. Przemysłowa 1 – 24 dzieci
- Niepubliczne Przedszkole nr 1 w Tarnobrzegu, ul. Sielecka 26 – 30 dzieci
- Bajkowa Chatka – 25 dzieci

Szkoły korzystają również z obiektów Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, w tym ORLIKA położonego na terenach rekreacyjnych położonych nad Wisłą.

Szkolnictwo wyższe w mieście reprezentuje Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu. Została ona utworzona 1 czerwca 2001. Filię uczelni wyższej posiada także w Tarnobrzegu Wyższa Szkoła Handlowa w Kielcach im. B. Markiewicza.

2.5 Opieka zdrowotna

Służbę zdrowia miasta Tarnobrzeg stanowią podmioty o charakterze publicznym oraz niepublicznym.

W skład pierwszej ze wskazanych grup wchodzi Wojewódzki Szpital Zespolony w Tarnobrzegu oraz 5 Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej tj:

- Przychodnia Specjalistyczna w Tarnobrzegu – ul. Mickiewicza 34.
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Tarnobrzegu – ul. Zakładowa 50. Zakład udziela świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.
- Samodzielny Publiczny Ośrodek Rehabilitacji Leczniczej w Tarnobrzegu – ul. Targowa 5. Ośrodek realizuje świadczenia w zakresie: kinezyterapii (indywidualnej i zespołowej), hydroterapii, elektrolecznictwa, światłolecznictwa (laseroterapia), leczenie polem elektromagnetycznym, ciepłolecznictwa, bioterapii miejscowej, masażu (całkowitego i częściowego), inhalacji.
- Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Stomatologicznej w Tarnobrzegu – ul. Mickiewicza 34. Zakład wykonuje świadczenia w zakresie

stomatologii ogólnej (zachowawczej), ortodoncji, pedodoncji, chirurgii stomatologicznej, ortodoncji i protetyki.

- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Tarnobrzegu – ul. Dekutowskiego 20. Zakład udziela świadczeń całodobowych osobom przewlekle chorym i niepełnosprawnym. W zakładzie funkcjonuje dział medyczny i dział rehabilitacji.

Drugą grupę placówek opieki medycznej stanowią podmioty niepubliczne, które działają w zakresie :

- podstawowej opieki medycznej
- specjalistycznej opieki medycznej,
- opieki długoterminowej,
- rehabilitacji leczniczej,
- leczenia psychiatrycznego i uzależnień.

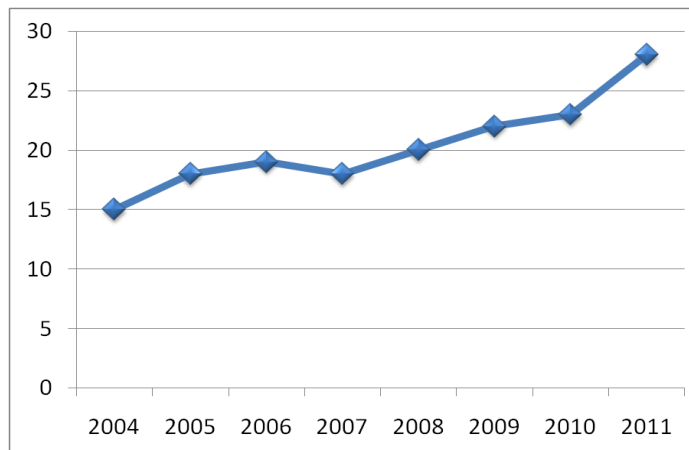
Stan oraz ujawniające się trendy dla okresu ostatnich 10 lat w zakresie wskaźników odzwierciedlających stan służby zdrowia w Tarnobrzegu przedstawiono w tabeli

Tabela 6 Sytuacja w zakresie służby zdrowia i pomocy społecznej w Tarnobrzegu na przestrzeni lat 2002-2012

		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	ob.	-	-	15	18	19	18	20	22	23	28	:
publiczne	ob.	-	-	6	6	6	5	5	5	5	5	-
niepubliczne	ob.	-	-	9	12	13	13	15	17	18	23	-
Praktyki lekarskie												
w miastach	ob.	26	27	30	31	31	30	32	31	30	30	:
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	jd	-	2358 43	2412 57	2102 72	2246 08	2238 12	24463 5	2377 27	2273 65	2406 67	:
Apteki ogólnodostępne	ob.	-	14	15	15	18	18	17	17	16	17	17
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	os	3598	3594	3336	3341	2780	2765	2919	2907	3055	2861	2856
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej												
placówki (z filiami)	ob.	-	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
domy pomocy społecznej	ob.	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
miejsca (łącznie z filiami)	mc	-	145	145	180	214	184	194	203	215	220	261
mieszkańcy (łącznie z filiami)	os	-	141	145	165	166	184	194	199	228	207	232

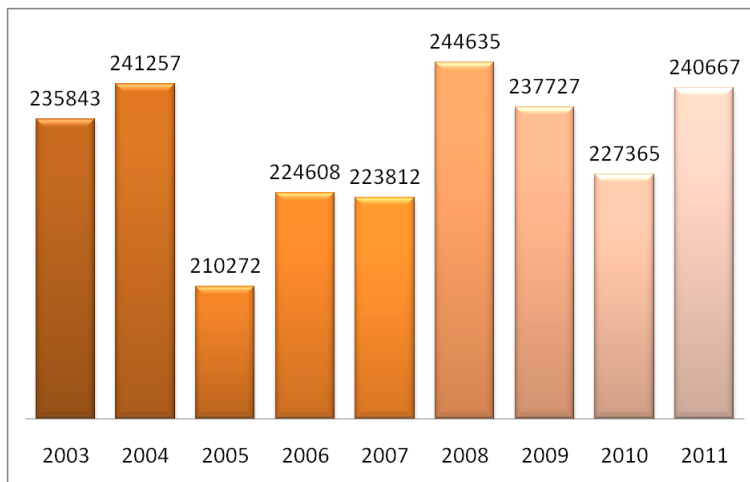
Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Wykres 15 Liczba zakładów opieki zdrowotnej w Tarnobrzegu

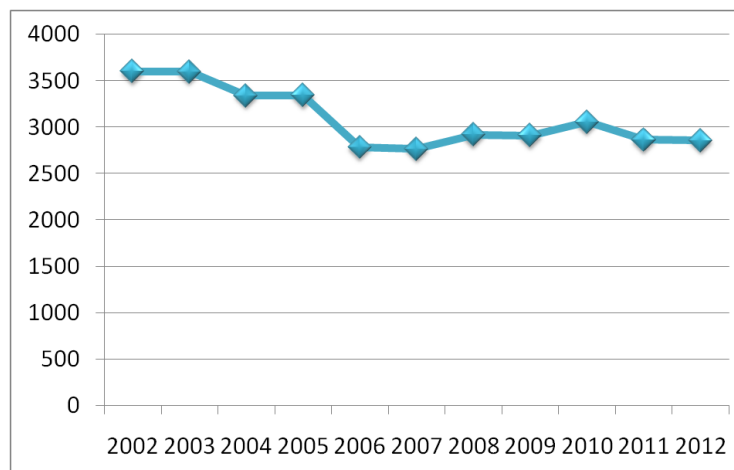
Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Wykres 16 Liczba udzielonych porad podstawowej opieki zdrowotnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Wykres 17 Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Analiza opinii wyrażanych podczas sondażu wskazuje, że w opinii społecznej w Tarnobrzegu jest zbyt mała dostępność w zakresie specjalistycznych usług medycznych – ze wskazaniem na potrzebę zwiększenia liczby kardiologów, specjalistów neurologii, psychiatrii oraz endokrynologii.

2.6 Sport i rekreacja

W Tarnobrzegu działalność sportową prowadzi około 50 stowarzyszeń kultury fizycznej. W zdecydowanej większości stanowią je uczniowskie kluby sportowe. Stowarzyszenia te otrzymują dotacje na realizację zadań publicznych. Ponadto, w Mieście działa kilka klubów sportowych, w których zawodnicy wyczynowo uprawiają sport. Są to m.in.: Klub Tenisa Stołowego w Tarnobrzegu, Koszykarski Klub Sportowy Siarka Jezioro Tarnobrzeg S.A., Klub Sportowy Siarka Tarnobrzeg, Tarnobrzeskie Stowarzyszenie Sympatyków Piłki Siatkowej.

Ponadto prawie przy każdej placówce oświatowej funkcjonują uczniowskie kluby sportowe. Dzięki nim młodzież szkolna ma szansę na rozwijanie swoich umiejętności pod okiem nauczycieli, będących często trenerami w klubach sportowych. Dzięki temu najzdolniejsi uczniowie trafiają do drużyn młodzieżowych klubów sportowych, które prowadzą treningi w kilku grupach wiekowych.

Dzięki rozbudowanej bazie sportowej mieszkańcy Tarnobrzega mają dostęp do wielofunkcyjnych boisk, hal sportowych czy krytej pływalni. Jednocześnie dzięki rozwojowi infrastruktury nad Jeziorem Tarnobrzeskim coraz większa liczba Tarnobrzeżan zaczyna aktywnie spędzać wolny czas na plaży akwenu oraz uprawiać sporty wodne z żeglarstwem i kajakerstwem na czele.

2.7 Bezpieczeństwo

System zapewnienia bezpieczeństwa w Tarnobrzegu obejmuje Komendę Miejską Policji, Komendę Państwowej Straży Pożarnej, Straż Miejską oraz funkcjonujący w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Wydział Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego.

Komendant Miejski Policji jest organem administracji rządowej na obszarze Miasta działającym w imieniu Prezydenta Tarnobrzega w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także działający w imieniu własnym. Komendant wykonuje swoje zadania przy pomocy podległego mu Komisariatu Policji w Nowej Dębie oraz posterunków Policji w Gorzycach, Grębowie i Baranowie Sandomierskim.

Bezpieczeństwo Pożarowe zapewnia Komenda Państwowej Straży Pożarnej i 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Obecnie Komenda swoim zasięgiem obejmuje miasto Tarnobrzeg i powiat tarnobrzeski. Komendant Miejski PSP pełni funkcję organizatora Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego na terenie miasta i powiatu. Jest to część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, która ma na celu ochronę życia, zdrowia, mienia i środowiska.

Straż Miejska w Tarnobrzegu jest samorządową formacją mundurową powołaną do życia w 1991 roku. Swoim działaniem obejmuje obszar administracyjny miasta Tarnobrzeg. Do jej głównych zadań należy:

- zapewnienie spokoju i porządku w miejscach publicznych,

- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego w zakresie określonym prawem,
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli,
- pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.

Do zadań Wydziału Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego należy m.in. analizowanie i ocenianie stanu bezpieczeństwa, wytyczanie kierunków ochrony cywilnej oraz tworzenie planów i programów w zakresie zapobiegania, przygotowania, reagowania kryzysowego i odbudowy.

W sondażu wykonanym poprzez Internet w 2013 roku poczucie bezpieczeństwa wskazało 68% spośród udzielających odpowiedzi mieszkańców Tarnobrzega.

2.8 Mieszkalnictwo

Według danych zawartych w „Programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2012-2016” na koniec 2011 roku w Tarnobrzegu było 16 900 mieszkań z czego: 67,9% stanowiło własność spółdzielni mieszkaniowych, 2,8% własność prywatną, 3,5 % - własność komunalną, TTBS – 1,1 %, pozostałe – 24,5%.

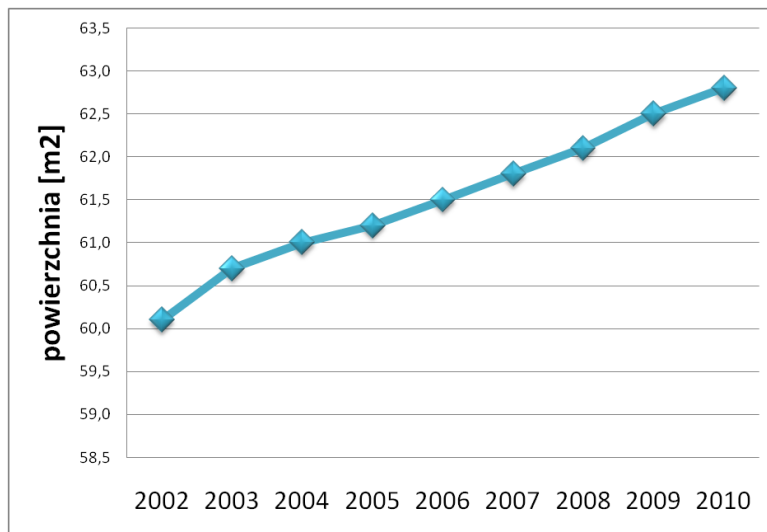
Obserwuje się proces zamiany praw lokatorskich poprzez systematyczne wykupywanie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu

Tabela 7 Struktura własności zasobów mieszkaniowych Miasta Tarnobrzega

Lp.	Własność	Budynki	Mieszkania
1.	Własność Gminy Tarnobrzeg	14	190
2.	Własność gminy w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych	25	391
	Własność osób fizycznych w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych	25	476
3.	Własność spółdzielni mieszkaniowych	273	11372
	Tarnobrzaska Spółdzielnia Mieszkaniowa	154	7613
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Siarkowiec”	117	3719
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Stare Miasto”	1	7
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Przyszłość”	1	33
4.	Budownictwo TTBS	7	192
6.	Pozostałe budownictwo (indywidualne, zakładowe i inne)		4110
	Razem zasób mieszkaniowy	319	16740

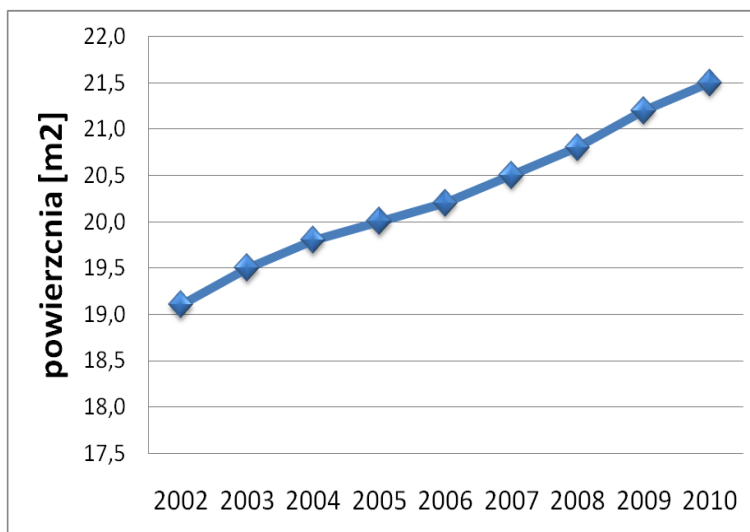
Źródło: Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2012-2016

Wykres 18 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Wykres 19 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Tabela 8 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
wodociąg	15725	15972	16028	16147	16239	16331	16423	16563	16551	:	:
ustęp spłukiwany	15236	15504	15560	15679	15771	15863	15955	16096	16122	:	:
łazienka	15290	15555	15611	15731	15823	15915	16007	16148	16171	:	:
centralne ogrzewanie	14929	15197	15253	15374	15499	15591	15683	15825	15863	:	:
gaz z sieci	15032	15294	15350	15469	15596	15648	15740	15818	15809	:	:

Źródło: Opracowanie na podstawie bazy danych regionalnych GUS

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych

Gmina jest zobowiązana przede wszystkim do zadań wynikających z ustawodawstwa zapewnienia lokali socjalnych oraz zamiennych, a także zaspokajania potrzeb mieszkaniowych gospodarstw o niskich dochodach. Dotychczasowe działania w tym zakresie polegały na pozyskiwaniu lokali o obniżonej wartości użytkowej i przekwalifikowaniu ich na lokale socjalne. Aktualnie Miasto Tarnobrzeg dysponuje następującym zasobem tych mieszkań:

Tabela 9 Aktualna liczba i lokalizacja obiektów socjalnych

Adres budynku	Liczba lokali	Powierzchnia lokali w m ²
Ul. Zamkowa 2a	19	321
Ul. Żeromskiego 3	5	78
Ul. Kochanowskiego 12	54	831,10
Ul. Moniuszki 13/36	1	29,90
Ul. Kopernika 14/24	1	32,30
SM Siarkowiec – Moniuszki 3	8	165
TSM - Kościuszki 40	22	585
TSM – Moniuszki 5	37	829
Ul. Waryńskiego 12/45	1	35,70

Źródło: Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2012-2016

3 Diagnoza sytuacji społecznej

3.1 Charakterystyka i struktura głównych problemów społecznych Miasta Tarnobrzega

Problem społeczny – występuje wtedy, gdy rzeczywistość społeczna odbiega od stanu akceptowalnej przez społeczeństwo normalności. Mianem problemu społecznego, określa się zjawisko niekorzystne dla społeczności w której występuje, oceniane przez tą zbiorowość jako zagrażające, niebezpieczne, konieczne do wyeliminowania.

W kontekście identyfikowania problemów społecznych istotną staje się definicja wykluczenia społecznego określanego w kategoriach niemożności uczestniczenia w podstawowych aspektach życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego danego społeczeństwa. Ponadto nieuczestniczenie to nie jest wynikiem wyboru jednostki, lecz przeszkód jakie ona napotyka.

W obszarze funkcjonowania samorządów w zakresie pomocy społecznej dla określenia problemów społecznych podstawowe są zapisy ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie w/w sytuacjom poprzez podejmowanie działań

zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Miasto Tarnobrzeg realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu. Ośrodek realizuje zadania określone w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz.U.2013.182 z późn. zm.) , oraz innych ustawach, które nakładają obowiązek realizacji zadań w nich określonych oraz zlecenia zadań w formie zawartych umów. Ośrodek realizuje zadania własne, własne o charakterze obowiązkowym, zadania zlecone oraz zadania powiatu i zadania z zakresu administracji rządowej realizowanej przez powiat. Świadczenia pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, bądź innych osób, za zgodą zainteresowanego lub przedstawiciela ustawowego.

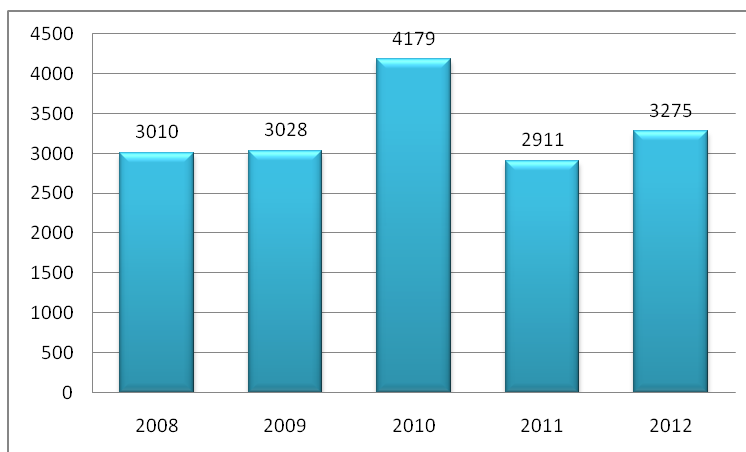
Diagnozowanie spraw odbywa się w oparciu o wywiad środowiskowy, a decyzje w sprawach świadczeń wydawane są w pisemnej formie.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa;
- ✓ sieroctwa;
- ✓ bezdomności;
- ✓ bezrobocia;
- ✓ niepełnosprawności;
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- ✓ przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- ✓ alkoholizmu lub narkomanii;
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

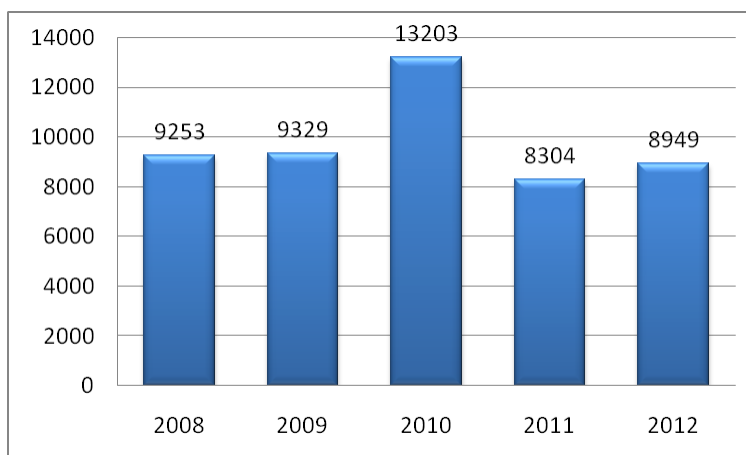
Analiza danych MOPR dotyczących rodzin i osób objętych pomocą społeczną na przestrzeni ostatnich 5 lat wskazuje utrzymywanie się zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej na poziomie ponad 3000 rodzin oraz ok. 9000 osób rocznie. Pomijając, kryzysowy rok 2010, w którym Miasto Tarnobrzeg doświadczyło skutków wielkiej powodzi w ostatnim czasie obserwuje się nieznaczną tendencję spadkową pod względem liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Jednocześnie można zaobserwować nieznaczną tendencję wzrostową pod względem liczby rodzin objętych wsparciem.

Wykres 20 Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Wykres 21 Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Sytuację w rozbiciu na poszczególne rodzaje świadczonych usług pomocy społecznej oraz w podziale na osoby i rodziny ilustruje poniższa tabela

Tabela 10 Zestawienie pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich 5 lat

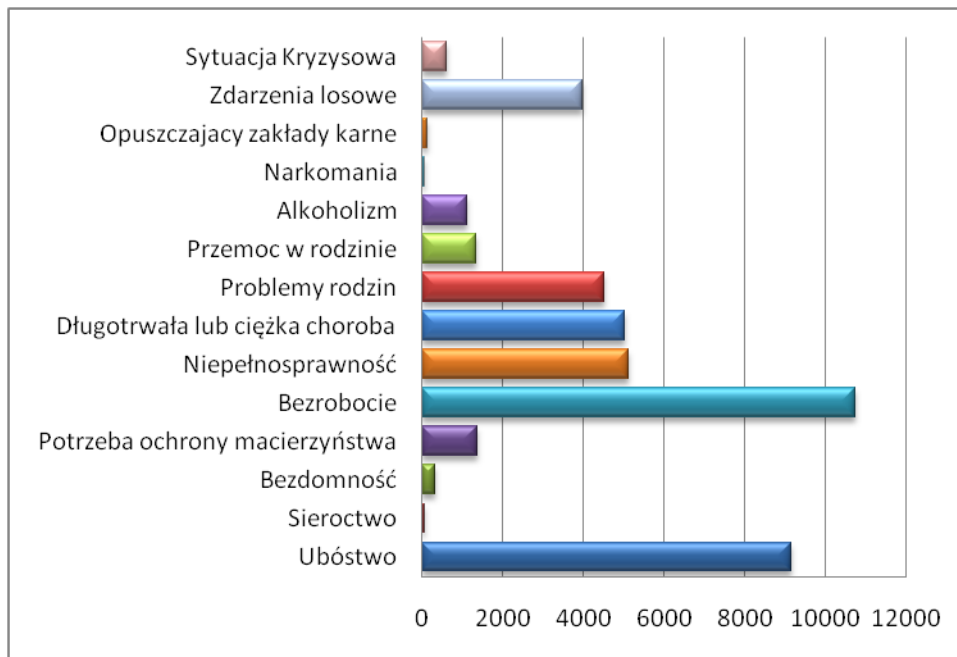
Powód trudnej sytuacji życiowej	2008		2009		2010		2011		2012	
	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby
Ubóstwo	725	2198	691	2028	661	1856	569	1504	615	1555
Sieroctwo	3	16	2	16	3	13	4	14	2	8
Bezdomność	48	66	46	62	52	67	46	57	53	72
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44	221	54	272	59	303	50	251	65	307
W tym: wielodzietność	33	186	40	221	36	212	34	193	35	194
Bezrobocie	657	2142	684	2145	732	2244	677	1978	784	2225

Niepełnosprawność	405	989	412	1009	420	1039	425	966	485	1106
Długotrwała lub ciężka choroba	393	959	396	962	433	1079	430	979	466	1056
Bezradność w sprawach opiek-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	212	872	231	954	239	947	227	878	227	865
W tym Rodziny niepełne	162	553	161	544	168	535	165	545	151	490
Rodziny wielodzietne	50	319	70	410	71	412	64	366	60	335
Przemoc w rodzinie	94	310	84	312	75	270	59	200	76	254
Potrzeba ochrony ofiar handlu	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0
Alkoholizm	126	279	104	235	98	221	84	178	104	199
Narkomania	6	18	3	5	3	6	6	12	8	12
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	17	39	6	14	15	23	14	18	15	23
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży o puszczającej placówki opiekuńczo wychowawczej	3	4	4	9	0	0	1	3	0	0
Trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	5	13	7	27	1085	3879	15	48	9	14
Sytuacja Kryzysowa	27	69	33	104	26	91	41	114	120	234
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

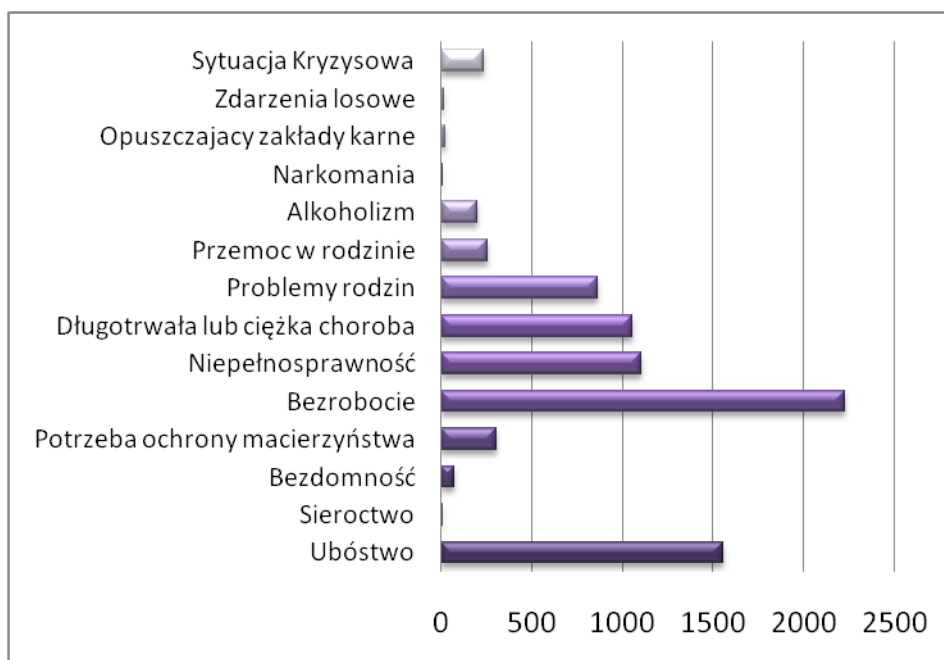
W celu lepszego oglądu sytuacji i w zakresie potrzeb pomocy społecznej dokonano wizualizacji danych pochodzących ze statystyk MOPR w Tarnobrzegu w rozbiciu na poszczególne obszary powodów udzielania pomocy. Dla uzyskania bardziej przekrojowego obrazu i eliminacji okresowych wahań przeanalizowano sumaryczne ilości świadczeń pomocy społecznej (w rozbiciu na rodzaje problemów stanowiących powody udzielania pomocy) świadczonych w okresie 5 ostatnich lat. Ujawniające się relacje sprawdzono również w odniesieniu do sytuacji bieżącej bazując na dostępności danych za rok 2012.

Wykres 22 Struktura usług pomocy społecznej wyświadczonych osobom na przestrzeni ostatnich 5 lat

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Wykres 23 Struktura usług pomocy społecznej wyświadczonych osobom w 2012 roku

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Analiza struktury tych usług wykonana na podstawie najbardziej aktualnych danych za ostatni rok (2012) wskazuje utrzymywanie się tych relacji oraz potwierdza zdecydowaną dominację i trwałość problemów społecznych związanych ze zjawiskiem bezrobocia.

Uzyskane wyniki wskazują na to, że problemy społeczne mają ustaloną i utrzymującą się strukturę. Wynika stąd, że konieczne jest podejmowanie i podtrzymywanie działań stanowiących antidotum na istniejącą sytuację problemową. W szczególności w Tarnobrzegu

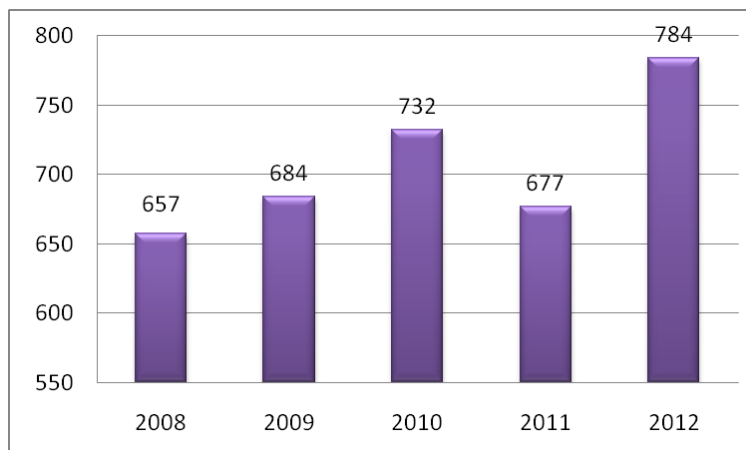
największa uwaga powinna być skupiona na dążeniu do eliminacji przyczyn oraz niwelowania skutków bezrobocia, bowiem ten problem nakłada się i potęguje ujemne efekty innych problemów. W sytuacji kryzysu gospodarczego, którego skutki nadal są odczuwalne w Tarnobrzegu optymalnym działaniem są wysiłki aktywizujące bezrobotnych i promujące przedsiębiorczość.

Do wiodących powodów korzystania z pomocy w latach 2008 – 2012 zalicza się: bezrobocie ubóstwo, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, problemy rodzin (brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży o puszczającej placówki opiekuńczo wychowawczej), alkoholizm i przemoc. Problemy te nie występują w izolacji od siebie, często zachodzi pomiędzy nimi związek przyczynowo – skutkowy, np.: bezrobocie powoduje nie tylko utratę środków utrzymania, ale przyczynia się do powstania bądź nawarstwienia innych problemów, takich jak: alkoholizm. Poniżej bardziej wnikliwej analizie poddano ww. problemy, które można potraktować jako elementy składowe profilu Miasta Tarnobrzega w obszarze pomocy społecznej.

3.1.1 Bezrobocie

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Bezrobocie zwłaszcza to długotrwałe jest od wielu lat jednym z głównych czynników trudnej sytuacji życiowej, a tym samym powodem korzystania osób / rodzin z pomocy społecznej. Brak pracy powoduje obniżenie warunków życia ludności, zaś długotrwałe pozostawanie bez pracy dodatkowo zmniejsza szanse na znalezienie zatrudnienia oraz powoduje stałe obniżanie się standardu życia, a także rozszerzanie się obszaru patologii społecznej. W Tarnobrzegu przyczyn tego problemu społecznego można doszukiwać się w uwarunkowaniach historycznych zwłaszcza z ostatnich dekad, które były okresem przemian społecznych związanych restrukturyzacją gospodarki, ale również restrukturyzacją postaw społecznych. Duża liczba rodzin była mocno powiązana z wielkim przemysłem siarkowym dającym podstawy egzystencji, ale również osłabienie aktywności zawodowej. Fałszywe poczucie stabilności spowodowało u wielu osób utratę potrzeby myślenia o przyszłości oraz inwestowania w siebie. Skutkiem tych postaw był marazm jaki pojawił się po załamaniu lokalnej gospodarki i masowych zwolnieniach. Do tej niekorzystnej serii zjawisk społecznych dodatkowo przyłożył się światowy kryzys gospodarczy, który do dziś poważnie ogranicza pozytywne zjawiska gospodarcze, które rozwijają się w Mieście.

Wykres 24 Liczba rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej w związku z bezrobociem

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

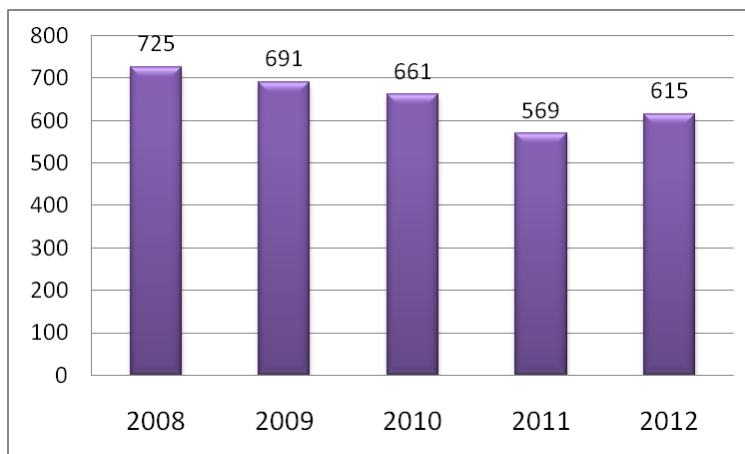
Dynamikę dotkliwości problemu bezrobocia odzwierciedla liczba udzielonego wsparcia rodzinom osób dotkniętych bezrobociem. Na przestrzeni 2008-2012 obserwuje się systematyczny wzrost skutków bezrobocia wyrażany liczbą osób którym udzielono z tego tytułu pomocy społecznej. W 2011 roku zaobserwowano wyraźny spadek. Jako jedną z możliwych interpretacji tego zjawiska można uznać pobudzenie aktywności ekonomicznej związane z usuwaniem skutków powodzi z 2010 roku finansowane z budżetu państwa. Zjawisko to miało prawdopodobnie jedynie epizodyczny charakter, bowiem w roku kolejnym sytuacja pogorszyła się.

3.1.2 Ubóstwo

Drugim pod względem liczby świadczeń rodzajem powodów pomocy społecznej w Tarnobrzegu jest ubóstwo. Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (t. j. Dz. U. z 2013 r. nr 182 z późn. zm.) nie definiuje ubóstwa, ale przyjmuje się, że ubogimi są osoby lub rodziny, których dochód jest niższy lub równy - określone w ustawie o pomocy społecznej - dochodowi uprawniającemu do bezzwrotnej pomocy finansowej oraz bezpłatnych świadczeń.

Poniższy wykres przedstawia liczbę rodzin, które w latach 2008 – 2012 otrzymały pomoc z uwagi na występujące między innymi ubóstwo.

Wykres 25 Liczba rodzin, które w latach 2008 – 2012 otrzymały pomoc z uwagi na ubóstwo

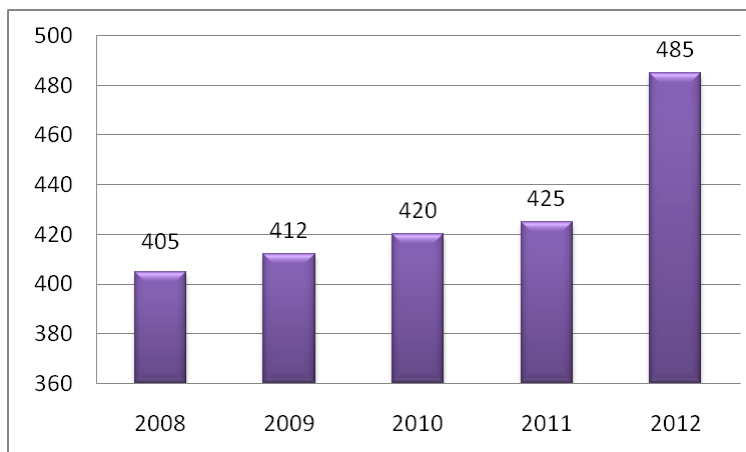

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

3.1.3 Niepełnosprawność

Niepełnosprawność powstała na skutek wrodzonych wad organicznych, urazów czy przebytych chorób jest bardzo ważnym oraz najbardziej kojarzonym się z pomocą społeczną problemem społecznym. Niepełnosprawność obejmuje swym zasięgiem wszystkie sfery rozwoju człowieka oraz wszystkie aspekty jego funkcjonowania. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w życiu indywidualnym i społecznym. Wg definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) - osoba z niepełnosprawnością to osoba o naruszonej sprawności funkcjonalnej lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych. W ramach pomocy osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin udziela się, oprócz pomocy usługowej czy finansowej, porad socjalnych, m.in. dotyczących przysługujących ulg i uprawnień, o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących na terenie miasta stowarzyszeniach, organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Nie wystarczy jednak tylko wspierać te osoby, lecz należy tworzyć warunki do szerszego i aktywnego ich udziału w rozwoju. Wymaga to z jednej strony przygotowania się społeczeństwa do tej zmieniającej się sytuacji jak i przygotowania samych osób niepełnosprawnych do pełnienia różnych ról społecznych w swoich środowiskach lokalnych.

Poniższy wykres wskazuje ilość rodzin z osobami niepełnosprawnymi, które skorzystały z pomocy w latach 2008-2012

Wykres 26 Liczba rodzin z osobami niepełnosprawnymi, które skorzystały z pomocy społecznej w Tarnobrzegu w latach 2008-2012

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Obserwujemy tu regularny wzrost potrzeb pomocy. Potrzeby te zdają się nasilać i konieczna jest bardziej pogłębiona analiza tego zjawiska oraz podjęcie działań, które w przyszłości pozwolą lepiej przygotować się do łagodzenia skutków tego problemu. Wstępna diagnoza na podstawie ujawniających się relacji jest taka, że problemom osób z niepełnosprawnością powinna w najbliższych latach być poświęcona szczególna uwaga.

Uzupełnieniem obrazu sytuacji w zakresie problemu niepełnosprawności są dane dotyczące realizacji zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Poniższe tabele przedstawiają liczby osób korzystających ze wsparcia oraz wartości wsparcia udzielonego w poszczególnych latach dla poszczególnych grup osób z niepełnosprawnością.

Tabela 11 Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z różnych form wsparcia

Lp	Nazwa zadania ustawowego	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych w tym dzieci i młodzież niepełnosprawna	213 62	109 52	74 26	77 27	174 22
2.	Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej z uwzględnieniem wszystkich źródeł dofinansowania - w tym ze środków PFRON	110 110	110 110	110 110	110 110	110 110
3.	Dofinansowanie kosztów zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i sprzęt rehabilitacyjny w tym dzieci i młodzież niepełnosprawna	346 38	325 38	196 25	222 35	290 30
4.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, komunikowaniu się i technicznych w tym dla dzieci i młodzież niepełnosprawna	51 3	27 2	8 1	14 5	32 171
5.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	172	239	232	184	171

6.	Finansowanie kosztów szkoleń osób niepełnosprawnych	1	3	4	3	2
7.	Zwrot wydatków na instrumenty usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy	11	8	12	14	12
8.	Zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	3	1	2	3	
9.	Zwrot kosztów wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenia społeczne dla osób niepełnosprawnych	5	5			
	Wydatki na dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej		1			1
	RAZEM	912	828	638	627	792

Źródło: Opracowania MOPR

Tabela 12 Wydatki związane z pomocą dla osób z niepełnosprawnością.

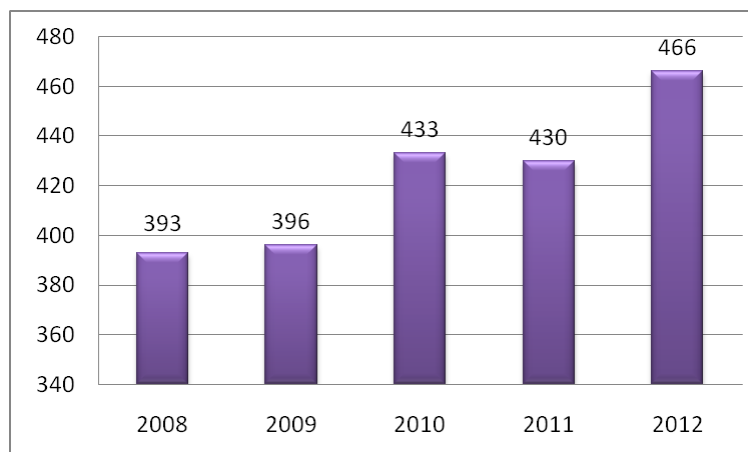
Nazwa zadania ustawowego	2008	2009	2010	2011	2012
Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych w tym dzieci i młodzież niepełnosprawna	182.728 40.640	78.361 36.372	53.122 18.921	49.018 33.897	119.928 27.906
Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej z uwzględnieniem wszystkich źródeł dofinansowania - w tym ze środków PFRON	1.639.488 1.475.540	1.808.400 1.627.560	1.808.400 1.627.560	1.824.680 1.642.212	1.896.400 1.706.760
Dofinansowanie kosztów zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i sprzęt rehabilitacyjny	347.692	233.354	128.153	136.053	298.046
- w tym dzieci i młodzież niepełnosprawna					
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny Zakładu Pielęgnacyjno Opiekuńczego w Tarnobrzegu	44.769 2.871	43.796 2.100	27.433	37.265	48.125

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w tym dla dzieci i młodzież niepełnosprawna	134.799 11.317	52.162 2.599	44.015 18.000	32.765 20.464	115.891
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	7.675	7.853	13.180	8.716	8.216
Finansowanie kosztów szkoleń osób niepełnosprawnych	2.666	8.172	5.912	5.600	3.189
Zwrot wydatków na instrumenty usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy	37.392	30.651	58.672	50.548	74.675
Zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	101.038	25.000	70.000	77.721	40.000
Zwrot kosztów wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenia społeczne dla osób niepełnosprawnych	7.352	50.817	—	—	—
Wydatki na dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej	—	35.000	—	—	—
RAZEM	2.296.884	2.148.932	2.000.617	2.002.635	2.366.705

Źródło: Opracowania MOPR

3.1.4 Długotrwała choroba

Od lat istotnym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest także długotrwała choroba, określana - z medycznego punktu widzenia - jako choroba przewlekła. Problem ten jest porównywalny pod względem natężenia występowania do problemu bezrobocia, jednak jego skutki są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem osoby do stopnia niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione. Poniższy wykres wskazuje ilość rodzin, którym udzielono pomocy z tytułu długotrwałej choroby w latach 2008 – 2012.

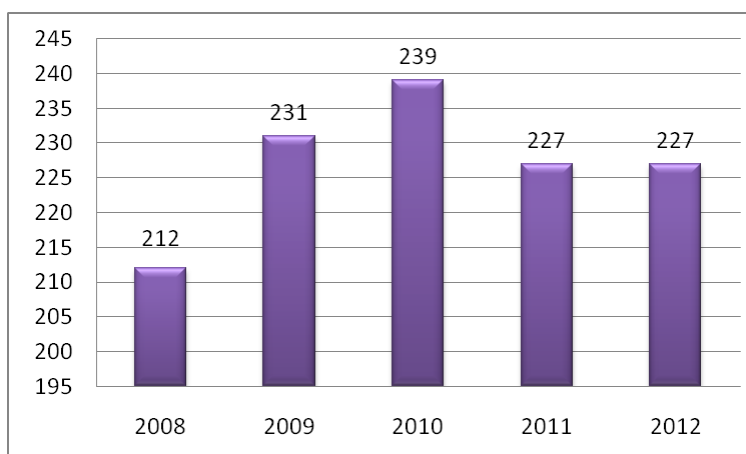
Wykres 27 Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej choroby

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Delikatne zmniejszanie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (za wyjątkiem roku 2010 kiedy powódź zdominowała pomoc społeczną) nie przekłada się na spadek liczby rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu długotrwałej choroby. Sytuacja jest wręcz odwrotna. Taka sytuacja oznacza narastanie problemu społecznego i powinny być podjęte działania uprzedzające oraz łagodzące skutki tego narastającego problemu.

3.1.5 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

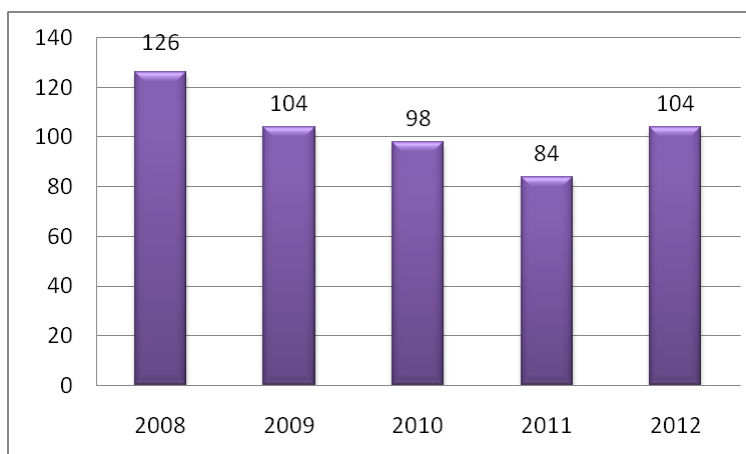
Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. niedojrzałością emocjonalną, problemy we współżyciu z ludźmi, konflikty i trudności adaptacyjne, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, upośledzenie umysłowe jednego lub obojga rodziców, śmierć jednego lub obojga rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamanie przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm, ucieczki z domów. Czynnikiem sprzyjającym pogłębianiu się niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin jest w wielu przypadkach długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo. Liczbę rodzin korzystających z pomocy MOPR w Tarnobrzegu z powodu bezradności przedstawia poniższa tabela:

Wykres 28 Liczba rodzin wymagających pomocy w związku z nieporadnością

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

3.1.6 Alkoholizm

Osoby uzależnione nie mają świadomości degradacji pozycji społecznej spowodowanej nałogiem, stąd też wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych. Choroba alkoholowa jest problemem nie tylko osoby nadużywającej alkoholu lecz całej rodziny. Prowadzi ona do współuzależnienia, często przemocy, stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najważniejszych problemów. Problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, często pozostaje w sferze domniemania pracownika socjalnego, jest trudny do zdiagnozowania. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jednego z jej członków.

Wykres 29 Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na występujący alkoholizm

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Analiza ujawniających się relacji wskazuje na załamanie się bardzo korzystnego trendu zmniejszania zjawiska alkoholizmu, co można przyjąć poprzez uznanie liczby rodzin wymagających wsparcia jako wskaźnik. Wzrost (znaczący, bo niemal o 20%) można roboczo tłumaczyć nasilaniem się innych problemów społecznych skojarzonych z tą patologią. Do tej

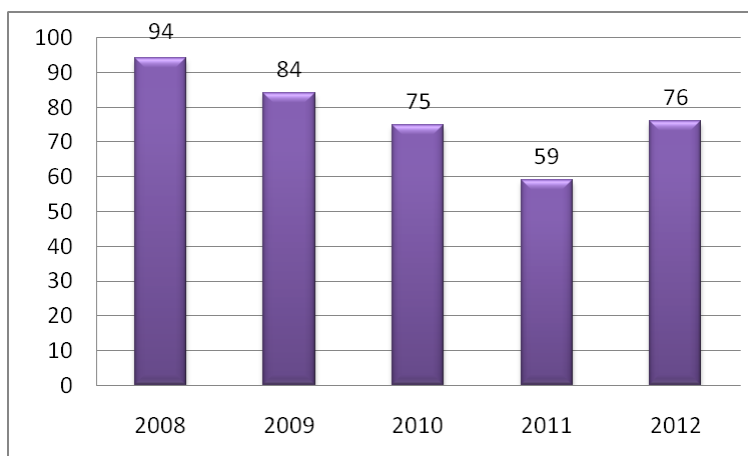
grupy należy przede wszystkim bezrobocie wywołujące frustracje i potrzebę ucieczki do używek.

3.1.7 Przemoc w rodzinie

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprzez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób będących członkiem rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą

Problem przemocy w rodzinie to temat wyjątkowo trudny i skomplikowany, ponieważ u jego podstawy leży więź rodzinna oraz zależność uczuć i wartości jakimi rodzina się kieruje. Rozwiązania proponowane członkom rodziny doświadczającym przemocy takie jak separacja czy odseparowanie sprawcy, nie zawsze są dla nich dobrym rozwiązaniem, ponieważ ofiarom przemocy zależy na utrzymaniu więzi rodzinnych ale pragną one przede wszystkim zmiany sytuacji życiowej bez przemocy. W związku z tym szczególnej wagi nabiera profilaktyka i terapia rodziny jak również samego sprawcy. Bardzo ważnym elementem jest edukacja, która powinna być skierowana nie tylko do służb przeciwdziałających zjawisku przemocy, ale również do społeczeństwa, ze szczególnym nastawieniem na ujawnianie zjawiska przemocy oraz promowanie instytucji, organów zajmujących się zawodowo zjawiskiem przemocy w rodzinie

Wykres30 Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na przemoc w rodzinie

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPR

Analizując powyższe dane można zauważyć zmianę trendu w zakresie liczby rodzin objętych pomocą z powodu przemocy. Wzrost w 2012 można interpretować negatywnie jako powrót problemu (tym bardziej że pozostaje w pełnej korelacji z wykresem dotyczącym alkoholizmu). Pozytywnie zjawisko to można interpretować faktem większej świadomości społecznej. Coraz więcej osób szuka pomocy specjalistycznej dla siebie i swojej rodziny zaś nagłaśnianie problemu sprzyja zgłaszaniu przypadków przemocy przez osoby będące świadkami. Tym nie mniej zachodzi potrzeba ciągłego rozpowszechniania informacji o instytucjach i organach przeciwdziałających przemocy w Tarnobrzegu. W odróżnieniu od

problemów, gdzie możemy tylko ograniczać skutki (niepełnosprawność, choroby) zarówno przemoc jak i alkoholizm należą do grupy tych problemów, które można ograniczać poprzez aktywność np. przez profilaktykę i to powinno być zasadniczym kierunkiem działań w okresie objętym strategią.

3.2 Zasoby instytucjonalne

Materialną podstawę przekazu usług socjalnych stanowi infrastruktura społeczna. Jest to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności

Miasto Tarnobrzeg realizując system pomocy społecznej przyjmuje jako zasadę fundamentalną umożliwienie przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. System pomocy społecznej na terenie Tarnobrzega stawia sobie za cel wsparcie osób w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem struktur pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Skuteczność działań systemu pomocy społecznej jest uwarunkowana:

- kompetencjami i doświadczeniem służb świadczących pomoc i współpracą międzyinstytucjonalną,
- kompleksowym podejściem do problemów społecznych,
- dążeniami do wprowadzenia i promowania innowacyjnych, systemowych rozwiązań pomocowych.
- szeroką dostępnością usług doradczych, opiekuńczych, terapeutycznych, kompensacyjnych, interwencyjnych, pracy socjalnej itp.,
- różnorodnością oferty wynikającej z działalności organizacji pozarządowych,

Na system pomocy społecznej składają się osoby, instytucje i procedury służące rozwiązywaniu problemów społecznych, wszystko wymaga zorganizowanego, grupowego wysiłku – władz, instytucji powołanych do pomagania, środowiska lokalnego i rodziny.

3.2.1 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu - jednostka organizacyjna Miasta Tarnobrzega realizująca zadania pomocy społecznej.

Do zadań MOPR należy w szczególności :

- analiza i ocena zjawisk rodzących potrzebę świadczenia pomocy społecznej;
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej;
- pobudzanie do aktywnego udziału w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- aktywizowanie różnych środowisk do podejmowania działań samopomocowych, budowanie (tworzenie) lokalnego systemu wsparcia środowiskowego;

- opracowywanie i realizacja projektów miejskich programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
- prowadzenie spraw z zakresu organizowania opieki w rodzinach zastępczych i udzielania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wydawanie decyzji o wysokości odpłatności rodziców, których dzieci przebywają w rodzinach zastępczych;
- nadzór nad działalnością domów pomocy społecznej
- prowadzenie spraw z zakresu usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo - wychowawczych, domów pomocy społecznej, schronisk dla nieletnich, zakładów poprawczych i specjalnych ośrodków szkolno - wychowawczych;
- prowadzenie Domu Dziennego Pobytu
- prowadzenie Punktu Interwencji Kryzysowej
- praca socjalna,
- realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych, o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz o zaliczce alimentacyjnej, o dodatkach mieszkaniowych.

Działalność MOPR w Tarnobrzegu oraz jego specyfikę najlepiej odzwierciedlają rodzaje udzielonych świadczeń oraz ich ilość. Informacje na ten temat przygotowane przez MOPR na podstawie własnych rejestrów przedstawia poniższa tabela:

Tabela 13 Pomoc udzielona mieszkańcom Tarnobrzega w latach 2008 do 2012.

Świadczenia społeczne	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	2590	2439	2342	2234	2094
Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	2 068 791	2 134 574	2 520 748	2 123 785	1 812 673
Liczba przyznanych stypendiów szkolnych dla uczniów	1050	645	561	550	716
Kwota wypłaconych stypendiów szkolnych	249 309	155 675	170 410	198 800	171 500
Liczba przyznanych zasiłków szkolnych dla uczniów	54	31	320	49	74
Kwota wypłaconych zasiłków szkolnych	13 328	7020	20 718	13 985	19 844
Liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	1299	5519	5478	5832	5712

Kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	360 795	1 699 623	1 912 722	2 172 478	2 256 820
Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	322	321	368	380	352
Liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych z dodatkami	71199	61014	53790	49109	43708
Kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych z dodatkami	5 561 490	4 997 449	5 339 835	4 881 633	4 315 992
Liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych	12409	12981	13531	14262	14756
Kwota wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych	1 898 577	1 986 093	2 070 243	2 182 086	2 257 668
Liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych	978	1011	1470	2185	3045
Kwota wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych	406 854	437 369	753 549	1 120 306	1 566 344
Liczba wypłaconych jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka	466	386	446	426	388
Kwota wypłaconych jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka	466 000	386 000	446 000	426 000	388 000
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	3026	2658	2670	2595	2635
Wsparcie organizacji społecznych przez gminę	8	11	9	9	10
Kwota przyznana organizacjom	83 000	71 500	77 500	100 000	106 800
Liczba składek emerytalno- rentowych opłaconych za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne	785	755	1094	1422	2361
Kwota wydatkowana na składki emerytalno- rentowe	84 144	84 259	135 839	188 128	312 928
Liczba składek zdrowotnych opłacanych za osoby pobierające świadczenie	376	363	493	731	1019

pielęgnacyjne					
Kwota wydatkowana na składki zdrowotne	14 213	14 259	22 565	34 164	47 689

Źródło: Opracowania MOPR

Kolejną miejską jednostką organizacyjną realizującą zadania pomocy społecznej w Tarnobrzegu jest **Dom Dziennego Pobytu** działający przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, do którego mogą być kierowane osoby ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, wymagające częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Usługi świadczone w ośrodku obejmują dzienny pobyt, możliwość korzystania z obiadów, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno – kulturalne, edukacyjne, itp.

W ośrodku wsparcia prowadzona jest również działalność rehabilitacyjna i terapia dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników.

	2008 rok	2009 rok	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Liczba uczestników	44	44	41	40	40	50
Liczba osób korzystających z obiadów	35	37	41	40	37	47
Liczba osób korzystających z dowozu	11	16	14	15	18	20

Źródło: Opracowania MOPR

3.2.2 Organizacje pozarządowe

Zadania pomocy społecznej w Mieście Tarnobrzegu realizowane są przez organy administracji rządowej i samorządowej współpracujące w tym zakresie z organizacjami społecznymi.

Organizacje pozarządowe skupiające grupy pasjonatów, osób i liderów lokalnych stanowią bardzo ważny element systemu obejmującego zespół podmiotów podejmujących działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Organizacje pozarządowe, obok publicznego i prywatnego, stanowią trzeci sektor społeczeństwa. Ich zaletą jest to, że działają tam, gdzie nie docierają instytucje publiczne, służą swoim zaangażowaniem, wiedzą, oferują fachowe, zindywidualizowane i tańsze usługi. Tworzą one część każdego efektywnego i demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniają lukę, której nie zapełnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa, lub te, których mimo istniejącego zapotrzebowania ani podmioty publiczne ani prywatne, nie podejmują.

W związku z tym, ogromnego znaczenia nabiera potrzeba dobrej komunikacji i szerokiej współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta jest fundamentem współczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

Organizacje pozarządowe są dla samorządu terytorialnego partnerem w kilku płaszczyznach:

- organizacje szybko i doskonale identyfikują powstające problemy społeczne, jednocześnie w sposób profesjonalny próbują im zaradzić,
- organizacje są bezpośrednimi reprezentantami społeczności, wyrazicielami dążeń i potrzeb obywateli, dzięki czemu sprawnie przepływają informacje między społeczeństwem, a samorządem,
- organizacje świadczą bezpośrednią pomoc oraz posiadają znaczny potencjał doświadczenia i wiedzy, mogą być doskonałymi wykonawcami zadań publicznych zleconych przez samorząd,
- organizacje dzięki uważnej obserwacji pewnych grup społeczeństwa, które znajdują się pod ich opieką, stanowią źródło nowatorskich sposobów rozwiązywania problemów społecznych,
- organizacje poprzez swoje zaangażowanie w realizację założonych przez siebie celów mogą stać się jednocześnie instytucją promującą dane województwo.

Współpraca z organizacjami społecznymi wyrażała się głównie poprzez projekty. Przykładowo w 2012 roku były to następujące działania:

Stowarzyszenie Tarnobrzeski Bank Żywności.

Wspieranie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin na terenie Miasta Tarnobrzega.

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu.

Integracja środowiska seniorów przez edukację, rozwijanie pasji i zainteresowań.

Caritas Diecezji Sandomierskiej.

Wspieranie edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Wspieranie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin

Regionalne Centrum Promocji i Informacji dla Kobiet.

Rozwój wolontariatu

Bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie.

Stowarzyszenie ESTEKA.

Rehabilitacja dzieci i młodzieży poprzez udział w zajęciach hipoterapeutycznych.

Stowarzyszenie Amazonek „Pomocna Dłoń”.

Realizacja zadania: Sami sobie.

Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół Specjalnych w Tarnobrzegu.

Projekt Wczesna interwencja szansą dla rozwoju dziecka.

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych i Ich Rodzin „Przyjaciel”.

Rehabilitacja i prawidłowa opieka drogą do usprawnienia i rozwoju dzieci niepełnosprawnych.

Sandomierskie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Zdrowia Psychicznego „Nadzieja”.
Prowadzenie punktu wsparcia dla osób chorujących psychicznie ich rodzin i opiekunów.

Polski Czerwony Krzyż.

Projekt: Chcę żyć.

4 Badania sondażowe problemów społecznych w Tarnobrzegu

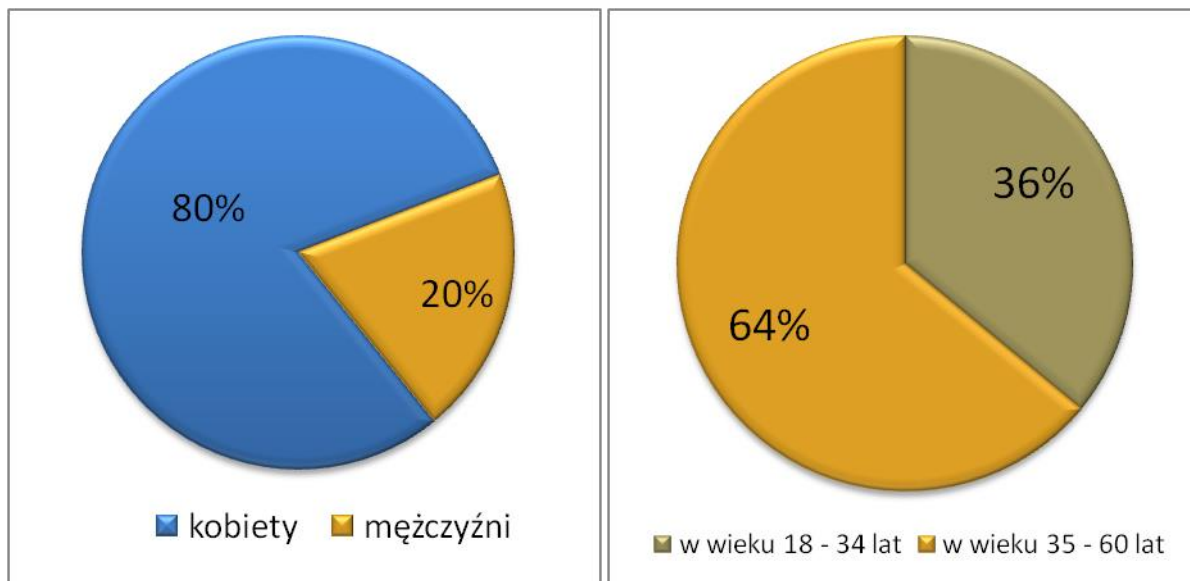
W celu wzbogacenia udziału społeczeństwa lokalnego oraz uwzględniania jego głosu w procesie tworzenia strategii oprócz partycypacyjnych form ustalania zapisów programowych (otwarte warsztaty, konsultacje itp.) przeprowadzono ankietowe badanie opinii publicznej w zakresie zagadnień związanych z problemami społecznymi. Badania te miały charakter sondażu, syntetyczne wnioski z nich wynikające były analizowane i uwzględniane w procesie formułowania zapisów Strategii podczas sesji Zespołu Zadaniowego. Pod względem technicznym sondaże były realizowane z zastosowaniem elektronicznych oraz tradycyjnych form pozyskiwania informacji. Podstawową metodą zbierania informacji do analiz opinii społecznej była ankieta internetowa udostępniona za pośrednictwem witryn Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Urzędu Miasta oraz poprzez wysłanie pocztą elektroniczną do zidentyfikowanych liderów oraz instytucji powiązanych merytorycznie z opieką społeczną. W celu wzbogacenia form dostępu zwłaszcza dla osób mniej doświadczonych w korzystaniu z Internetu równoległe (w tym samym czasie dostępu) udostępniona została możliwość wypełnienia ankiet w formie uznawanej za tradycyjną czyli poprzez wydrukowane formularze. Ankiety w tej formie były udostępnione w sekretariacie MOPR i każdy zainteresowany miał możliwość wyrażenia swoich opinii w sondażu, a wyrażone tą drogą opinie były analizowane łącznie z tymi które pozyskano drogą elektroniczną

Ankieta miała charakter anonimowy w celu umożliwienia swobody wypowiedzi, a pozyskane wypowiedzi zostały zarchiwizowane i wraz dokumentacją warsztatów i spotkań roboczych stanowią dokumentację procesu prac nad dokumentem strategii. Podczas przygotowywania formularzy ankiet kierowano się kompromisem pomiędzy potrzebą uzyskania możliwie pełnej informacji oraz świadomością że udział w sondażu jest dobrowolny , a zbyt liczne i bardziej skomplikowane pytania zaowocują rezygnacją z udziału w ankiecie. W związku z powyższym obszerność oraz szczegółowość pytań została tak przygotowana, aby nie zniechęcać i uzyskać komplet wypowiedzi. Służyć temu też miała forma pytań, w większości ukierunkowana na wybór opcji oraz pozwalająca na opcjonalne wpisywanie własnych uwag przez uczestników. Wypowiedzi udzielone w formie opisowej zostały wykorzystane podczas przeprowadzania analizy SWOT oraz przy formułowaniu opisu działań prowadzących do realizacji Strategii.

W celu przejrzystego zaprezentowania wyników sondażu, ułatwienia obserwacji ujawniających się trendów oraz wnioskowania większość uzyskanych informacji została przedstawiona w formie wizualnej (w postaci wykresów). Syntetyczne zestawienie wyników sondażu przedstawia się następująco:

Wśród osób, które zechciały udzielić odpowiedzi w sondażu najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 35-60 lat. Poniżej 18 lat oraz powyżej 60 lat nie odnotowano żadnej odpowiedzi. Poniższe wykresy ilustrują poglądową strukturę uczestników sondażu.

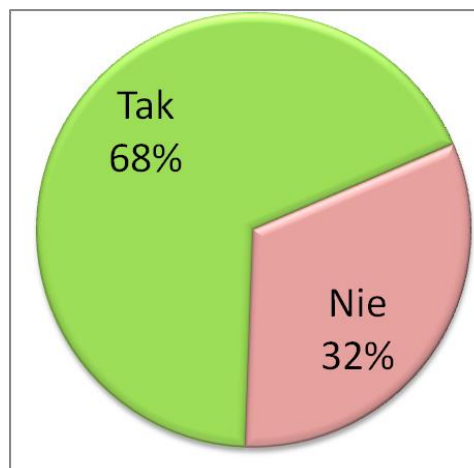
Wykres 31 Charakterystyka osób uczestniczących w sondażu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Problemem, którego dotkliwość odczuwają wszyscy mieszkańcy miasta niezależnie od statusu oraz indywidualnych uwarunkowań jest bezpieczeństwo publiczne.

Wykres 32 Opinia społeczna nt. poczucia bezpieczeństwa w Tarnobrzegu

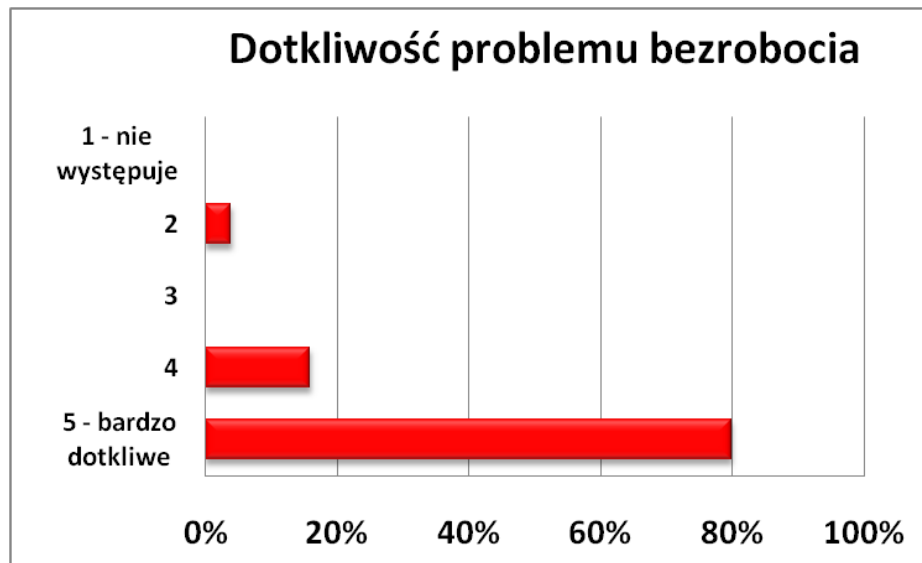
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Ponad 2/3 osób które uczestniczyły w sondażu ma poczucie bezpieczeństwa. To dobry wynik niemniej jednak 1/3 badanych jest innego zdania i głos ten powinien być zawsze uwzględniany.

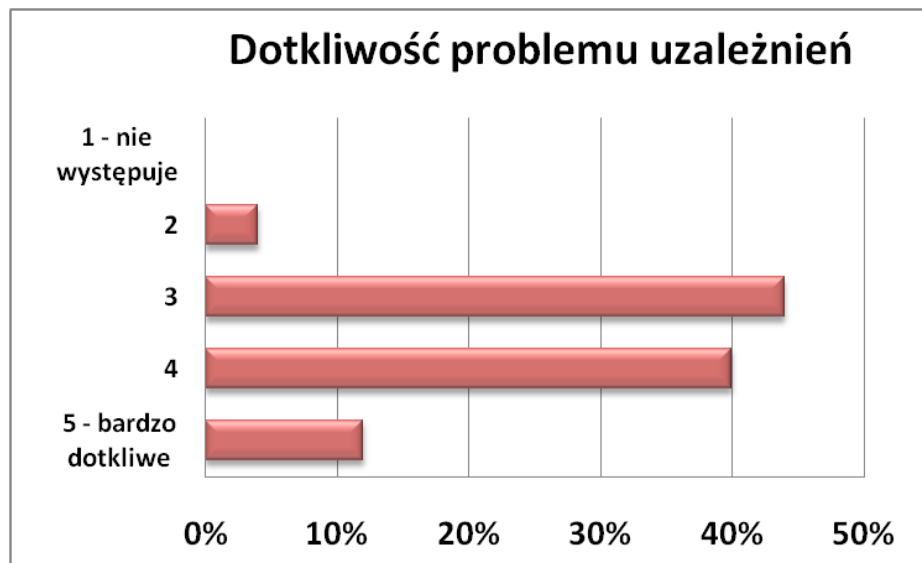
W ramach serii pytań odnoszących się do społecznego poglądu na temat występowania w Tarnobrzegu problemów społecznych analizowano ich rodzaje, dotkliwość społeczną oraz osoby i środowiska najbardziej doświadczające ich skutków.

Warto przy tym podkreślić zdecydowanie ankietowanych w uznawaniu bezrobocia jako najważniejszego problemu społecznego w Tarnobrzegu – 48% ankietowanych wskazało ten właśnie problem jako najważniejszy. Ponadto, wskazywano jako bardzo ważne: problemy osób

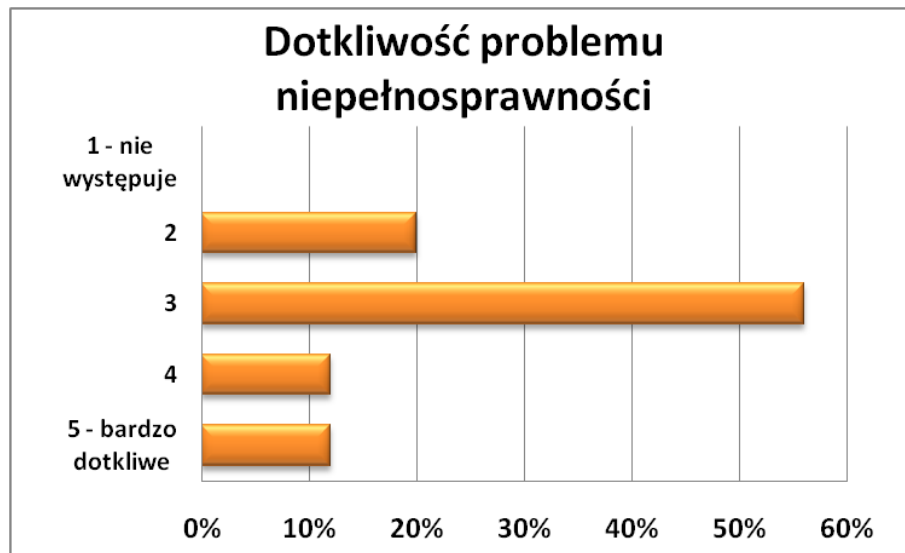
z niepełnosprawnością, uzależnienia i starzejące się społeczeństwo. Pod względem dotkliwości typowych problemów społecznych w Tarnobrzegu poglądy wyrażane poprzez ankiety przedstawiają się następująco:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

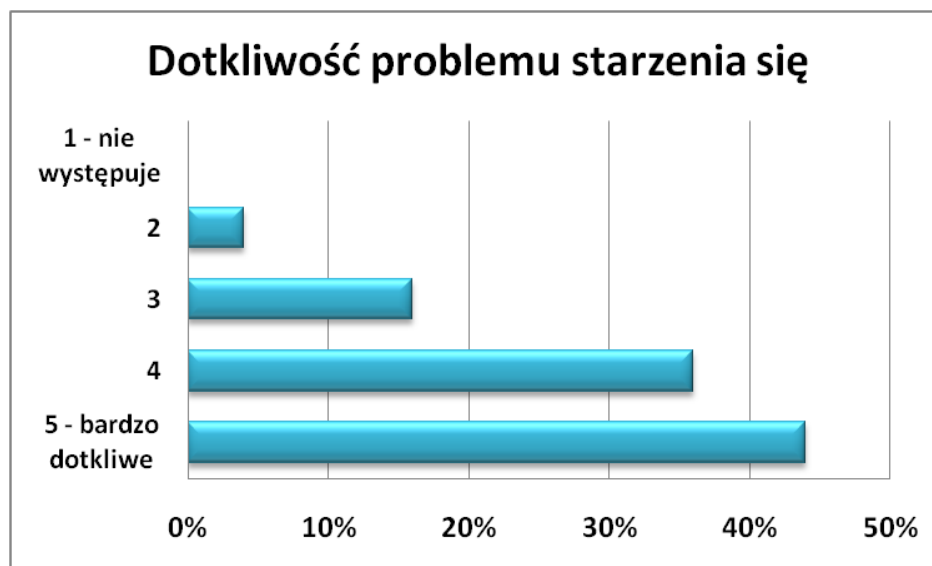
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

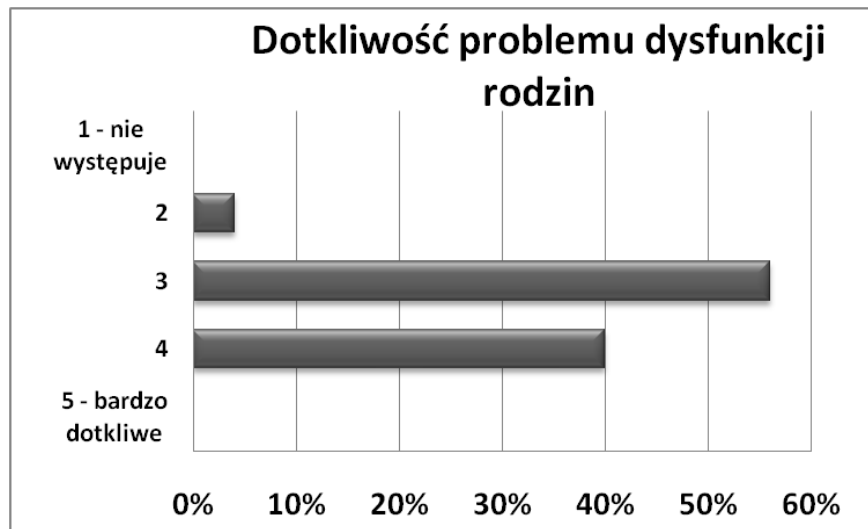
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Oprócz uznania samego faktu uznania dotkliwości problemów istotne jest również to, jakie osoby i środowiska w największym stopniu doświadczają ich oddziaływania. Osoby uczestniczące w sondażu uznały następującą gradację środowisk odczuwających skutki występowania problemów społecznych. Poglądy w tym zakresie prezentuje poniższy wykres. Przy analizie wykresu warto wziąć pod uwagę fakt, iż ze względu na sposób udzielania odpowiedzi (możliwość wyboru kilku opcji) ogólna wartość procentowa (suma) odpowiedzi może przekraczać 100%, a wyniki należy odczytywać jako ranking znaczenia problemów dla poszczególnych grup i środowisk społecznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników sondażu

Ze względu na sondażowy charakter badań uzyskane wyniki mają oczywiście charakter poglądowy, niemniej jednak warto podkreślić, że bardzo dobrze korespondują one z relacjami ujawniającymi się podczas analiz społeczno-gospodarczych jak również wypowiedziami zarejestrowanymi podczas warsztatów.

Wnioski i rekomendacje:

Analiza wyników sondażu pozwala sformułować następujące wnioski, które powinny być uwzględnione podczas określania priorytetów, formułowania celów oraz doboru działań stanowiących opis metodologii realizacji SRPS.

- Najważniejszym problemem społecznym, którego występowanie rzutuje negatywnie na pozostałe problemy Miasta Tarnobrzega są społeczne skutki występowania zjawiska bezrobocia
- Niezwykle istotnym problemem są ograniczenia wynikające z różnych form niepełnosprawności
- Ze względu na skalę, a szczególnie ze względu na odczuwalność przez rodziny problemem na który powinien być uznany za jeden z priorytetów są uzależnienia
- Nasilającym się problemem, na którym powinna być skupiona szczególna uwaga podczas realizacji działań sferze opieki społecznej są konsekwencje starzenia się społeczeństwa i potrzeba podejmowania działań wspierających osoby starsze
- Obszarami, którym powinna być poświęcona zwiększona uwaga przy prowadzeniu lokalnej polityki społecznej są ubóstwo, przemoc, a także zagadnienia dotyczące spraw rodziny oraz dzieci i młodzieży
- W opinii społecznej dostęp do placówek pozwalających zaspokajać potrzeby kulturalne oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych uznawany jest poziomem wyższym niż przeciętny
- Dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych uznawany jest jako dobry.
- Analiza wyrażanych opinii w zakresie opieki medycznej wskazuje na niedostatki w zakresie dostępności specjalistycznych usług medycznych – ze wskazaniem na potrzebę zwiększenia liczby kardiologów, specjalistów neurologii, psychiatrii oraz endokrynologii
- Uczestnicy ankiety uznają, że poczucie bezpieczeństwa w Tarnobrzegu jest dobrym poziomem
- Wśród atutów lokalnego samorządu w obszarze spraw Społecznych wymieniane są: sport osób z niepełnosprawnością, baza lokalowa instytucji opieki społecznej, wprowadzenie stanowiska Rzecznika ds. Osób z Niepełnosprawnością, funkcjonowanie na terenie gminy: Banku Żywności, Spółdzielni socjalnej „Konar” wysoki stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, potencjał ludzki, dostępność usług z zakresu pomocy społecznej, istniejące ośrodki wsparcia, instytucje zabezpieczające potrzeby osób z trudnościami, wymagających pomocy, różnorodność i specjalizacja udzielanej pomocy, sprawny aparat administracyjny opieki społecznej, liczba organizacji pozarządowych od problemów społecznych, baza lokalowa pomocy społecznej, kadra zajmująca się pomocą społeczną, wsparcie przez samorząd osób w zakresie sportu, szczególnie dyscypliny piłki nożnej, wykształcona kadra pracowników służb pomocy społecznej,

5 Analiza SWOT

SWOT jest metodą analizy strategicznej, która uwzględnia zarówno badanie wnętrza organizacji, jak i badanie jej otoczenia zewnętrznego. Polega na identyfikacji kluczowych atutów i słabości oraz na skonfrontowaniu ich z aktualnymi i przyszłymi szansami oraz zagrożeniami. SWOT jest najczęściej traktowana nie tylko jako jedna z metod analizy statystycznej, ale także jako koncepcja formułowania strategii.

Mocne strony	Słabości
<p>Uporządkowana infrastruktura instytucji świadczących usługi publiczne z zakresu pomocy społecznej</p> <p>Wykształcona i posiadająca bogate doświadczenie kadra pracowników służb pomocy społecznej</p> <p>Utworzone i sprawnie funkcjonujące stanowisko Pełnomocnika Prezydenta ds. osób z niepełnosprawnością</p> <p>Jeden z najbardziej aktywnie działających Uniwersytetów Trzeciego Wieku w regionie i w Polsce</p> <p>Wieloletnie sprawne funkcjonowanie na terenie Miasta Tarnobrzega jednej z pierwszych w kraju spółdzielni socjalnych</p> <p>Wsparcie samorządu dla sportu osób niepełnosprawnych</p> <p>Sprawny aparat administracyjny opieki społecznej</p> <p>Sprawnie funkcjonujący Bank Żywności</p> <p>Prowadzenie przez samorząd proinwestycyjnej polityki rozwoju sprzyjający powstawaniu nowych miejsc pracy.</p> <p>Zrealizowane i planowane międzynarodowe duże inwestycje przemysłowe w specjalnej strefie ekonomicznej</p> <p>Posiadanie na terenie Miasta Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej</p> <p>Rozwinięta działalność Tarnobrzesckiej Agencji Rozwoju Regionalnego w zakresie wspierania przedsiębiorczości oraz sektora MSP</p> <p>Sukcesy w rewitalizacji terenów poprzemysłowych i utworzeniu Jeziora Tarnobrzesckiego stanowiącego potencjał do rozwoju branży turystycznej</p> <p>Dobra współpraca z Powiatowym Urzędem</p>	<p>Obserwowany w ciągu ostatniej dekady systematyczny spadek liczby mieszkańców Tarnobrzega</p> <p>Wysokie wartości negatywne wskaźnika migracji</p> <p>Spadająca wartość wskaźnika przyrostu naturalnego</p> <p>Narastające problemy ludzi starszych</p> <p>Niekorzystne trendy demograficzne pod względem liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym</p> <p>Wysoka dotkliwość problemu bezrobocia</p> <p>Niewystarczająca oferta specjalistycznej opieki medycznej</p> <p>Niewystarczający poziom współpracy, i koordynacji działań na rzecz danego problemu społecznego i budowy partnerstw</p> <p>Niedostosowana oferta kształcenia młodego pokolenia do potrzeb lokalnego rynku</p> <p>Nadal występujące bariery funkcjonalne ograniczające dostęp osób z niepełnosprawnością</p> <p>Brak na terenie Miasta Centrum Integracji Społecznej oraz Klubów Integracji Społecznej</p> <p>Niewystarczająca oferta mieszkań chronionych</p> <p>Niskie kwalifikacje byłych pracowników najniższego szczebla przemysłu siarkowego tzw. chłoporobotników utrudniające znalezienie pracy</p> <p>Niedostateczna aktywność lokalnych grup społecznych</p>

<p>Pracy Korzystne wskaźniki w zakresie bezrobocia w 2013 posiadające przejawy trwałości Wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa wyrażany podczas badań sondażowych Dobra współpraca służb opieki społecznej z organizacjami społecznymi Liczne i aktywne organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Miasta Powstanie i Funkcjonowanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego Ciągłe podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników administracji Rozwinięta infrastruktura edukacyjna i sportowa</p>	
--	--

Szanse	Zagrożenia
<p>Odwracanie się fali emigracji zarobkowej za granicę - powroty wzbogaconych osób z zagranicy posiadających nowe umiejętności wiedzę oraz spojrzenie na świat Wzrost nakładów państwa na rozwój i badania w szkolnictwie wyższym i inwestycje w ochronie zdrowia oraz rozwój zasobów, rehabilitację zawodową i społeczną Rozwój społeczeństwa informacyjnego wpływający korzystnie na jakość życia mieszkańców miasta. Wzrost świadomości i lobbingu na rzecz problemów osób niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta. Dostępność i możliwości wykorzystania środków finansowych na cele związane z rynkiem pracy Proces doskonalenia służb, działań i systemów zarządzania bezpieczeństwem, w tym w ramach zarządzania kryzysowego Rozwój instytucji otoczenia biznesu i współpracy nauki z biznesem</p>	<p>Utrzymywanie się spowolnienia gospodarczego Rozdzwięk między dynamizmem zmian społecznych i gospodarczych a procesem zmian w edukacji na wszystkich jej poziomach Krytycznie oceniany przez przedsiębiorców poziom oferty szkół wyższych względem praktyki gospodarczej i społecznej Emigracja młodzieży do dużych miast (szczególnie absolwentów najlepszych szkół i uczelni) Niekorzystne prognozy liczby ludności kraju i regionu Zagrożenia wynikające pośrednio ze skutków kryzysu i trudnej sytuacji na rynku pracy w ościennych jednostkach samorządowych Niski poziom zainteresowania oraz świadomości potrzeb kształcenia ustawicznego dorosłych oraz zastępowalności kadr Słaba zdolność organizacji pozarządowych i instytucji służby zdrowia do aplikowania o środki UE oraz niewystarczająca zdolność do sfinansowania udziału własnego w takich projektach</p>

6 Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 7 lat oddziaływać na sytuację w Tarnobrzegu pozwalają prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie bardzo ważny element w polityce państwa, a więc także samorządu lokalnego. Będzie to między innymi efektem wprowadzania w życie europejskiego programu wyrażonego zapisami dokumentu strategicznego „Europa 2020”, który wiele uwagi poświęca poprawie sytuacji w sferze społecznej. Miasto Tarnobrzeg podobnie jak inne samorządy w Polsce Stanie wkrótce przed rozwiązywaniem nowych problemów wynikających zarówno z uwarunkowań lokalnych jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Mieście warto podkreślić te które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych, zmian systemu wartości, rozbicia podstawowych wartości rodzinnych, migracji zewnętrznej i wewnętrznej młodzieży, napływu imigrantów i wielu nieznanymi lub nierozpoznanych jeszcze zagrożeń. Zmiany zachodzące we współczesnej rodzinie wymagać będą nowego aparatu pojęciowego, jak też umiejętności rozwiązywania problemów i ich wczesnego rozpoznawania.

Mając na względzie problemy globalne lokalna polityka społeczna w Tarnobrzegu musi uwzględniać pojawiający się problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny.

Mając na względzie powyższe uwagi, można przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Miasta Tarnobrzega będzie ściśle związany z rozwojem ekonomiczno – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Tarnobrzegu oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów dokonano wyodrębnienia pięciu obszarów merytorycznych, które wymagają planowania i wdrażania działań z zakresu pomocy społecznej. Obszary te uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne. Dla Miasta Tarnobrzega obszary szczególnych potrzeb w obszarze pomocy społecznej na okres 2014-2020 koncentrują się w obszarach merytorycznych, które w hasłowym zapisie można wyrazić jako: bezrobocie, niepełnosprawność, rodzina, starość, wykluczenie społeczne, uzależnienia i przemoc

Mając na względzie spodziewane dynamiczne zmiany samego systemu pomocy społecznej wyodrębniono dodatkowy obszar priorytetowy, który odnosi się do potrzeby doskonalenia oraz zarządzania zmianą samego systemu. Obszar ten określono jako „aktywna polityka społeczna” i jest on skoncentrowany na doskonaleniu kadr, wprowadzaniu innowacji, rozwijaniu różnych form partnerstwa, a zwłaszcza szerszemu wykorzystaniu potencjału oraz entuzjazmu podmiotów pozarządowych.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki sondaży, wnioski z sesji warsztatowych oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej. W układzie ww. obszarów priorytetowych przedstawia się ona następująco:

Dla obszaru problemowego „bezrobocie” prognozuje się:

- narastające potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy
- występowanie poczucia bezradności wśród osób, które utraciły pracę
- niskiej wiary osób poszukujących pracy w możliwość jej uzyskania bez protekcji

- zbyt małą świadomość możliwości wynikających z ekonomii społecznej
- niewystarczającą efektywność tradycyjnych metod, narzędzi oraz instrumentów integracji bezrobotnych
- zbyt małą liczbę realizowanych projektów ukierunkowanych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych
- uzyskiwanie wysokiej skuteczności w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych
- poprzez wsparcie oraz utrzymywanie się zapotrzebowania na ten rodzaj wsparcia

Dla obszaru „niepełnosprawność” prognozuje się:

- Występowanie uciążliwości i ograniczeń, które są następstwem istnienia różnych rodzajów niepełnosprawności
- Występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
- Nadal niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością
- Występowania istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem dostępu do zatrudnienia
- Utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin
- Utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin
- Występowanie stanu niewystarczającej integracji osób z niepełnosprawnością

Dla obszaru priorytetowego „Rodzina” prognozuje się

- Nadal niewystarczającą harmonijność funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym
- Niską dzietność rodzin dyktowaną czynnikami ekonomicznymi
- Utrzymywanie się różnorodnych potrzeb w zakresie wsparcia rodzin
- Niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej
- Utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin
- Występowanie zjawiska dysfunkcji rodzin

Dla obszaru priorytetowego „Starość i wykluczenie społeczne ” prognozuje się:

- Niewystarczającą świadomość społeczną w zakresie zagrożeń wynikających z demografii
- Występowanie postaw społeczności lokalnej wobec osób starszych wynikające najczęściej z nieświadomości
- Wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych
- Niepełną świadomość społeczną w zakresie skali dotkliwości ubóstwa w Tarnobrzegu
- Występowanie stanu niewystarczającej aktywizacji osób zaliczanych do obszaru wykluczenia społecznego
- Występowanie zjawiska ubóstwa w Tarnobrzegu oraz słabe warunki życia ludzi żyjących w biedzie

Dla obszaru priorytetowego „Uzależnienia i przemoc ” prognozuje się:

- Utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych
- Niewystarczającą dostępność pomocy terapeutycznej dla rodzin osób uzależnionych

- Rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą
- Utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom.
- Utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom

Dodatkowo w związku ze spodziewanym dynamicznym rozwojem i restrukturyzacją systemu opieki społecznej oraz nowymi wyzwaniem w obszarze pomocy społecznej wynikającymi z rozwoju cywilizacyjnego prognozuje się min:

- Utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone osobom oraz rodzinom
- Występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej
- Utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne
- Występowanie zjawiska niezdrowej konkurencji wśród podmiotów realizujących projekty i świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej
- Występowanie zjawiska niskiej integracji działań instytucji działających w sferze pomocy społecznej.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

7 Określenie celów strategicznych projektowanych zmian

7.1 Opis programu strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wyznacza kierunki rozwoju społecznego Miasta Tarnobrzega i stanowi odniesienie dla zmian i działań ukierunkowanych na dostrojenie bieżącej i długookresowej działalności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację do potrzeb realizacji celów strategicznych. Osiągnięcie tych celów będzie osiągane poprzez podejmowanie i realizację programów i projektów społecznych. Strategia wdrażana będzie przede wszystkim przez instytucje publiczne oraz różnorodne podmioty społeczne, których statuty obejmują szeroko rozumiane zadania polityki społecznej. Integrująca funkcja Strategii umożliwi skoncentrowanie się na przedsięwzięciach najistotniejszych z punktu widzenia skutecznej realizacji i oraz przyczynienia się do rozwoju polityki społecznej w Mieście. Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej koordynacją działań w zakresie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie zajmował się Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.

Podstawowe źródła finansowania Strategii to: środki budżetu miasta, budżetu państwa oraz środki pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych programów pomocowych. Szczególna rola w finansowaniu działań przypadnie środkom Europejskiego Funduszu Społecznego, które w Polsce będą rozdysponowywane za pośrednictwem programów operacyjnych zarówno na poziomie regionalnym jak również i poziomie centralnym. Na Podkarpaciu podobnie jak i w innych regionach finansowanie przedsięwzięć odbywać się to będzie poprzez dwufunduszowy regionalny program operacyjny planowany do finansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Na poziomie centralnym środki EFS będą rozdysponowywane poprzez Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER).

Opracowana w procesie uspołecznionym strategia działań związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych dla perspektywy 2014-2020 została skonstruowana na podstawie danych uzyskanych z różnych źródeł informacji (zapisy sesji warsztatowych, opinie wyrażone podczas badań sondażowych oraz opinie specjalistów).

7.2 Wizja oraz misja strategii

Wizja jest opisowym wyrażeniem aspiracji gminy w zakresie rozwoju społecznego oraz stanowi próbę odpowiedzi na pytanie jak wspólnota lokalna chciałaby widzieć swoje Miasto w perspektywie czasowej objętej zakresem strategii. Wizja jest wyzwaniem i stanowi tło doboru i oceny zasadności przyjętych celów strategicznych, do którego gmina chce się przybliżyć oraz do którego będą prowadzić działania związane z realizacją strategii.

W syntetycznym sformułowaniu projekcję wizji przyszłości Tarnobrzega w perspektywie roku 2020 można sformułować następująco:

Tarnobrzeg 2020 roku to miasto w którym dąży się do zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego wszystkim grupom społecznym w oparciu o lokalną politykę społeczną, której celem jest społeczeństwo zintegrowane i wolne od problemów wykluczenia społecznego, a zwłaszcza bezrobocia. Osiągnięcie takiego stanu bazuje na ukierunkowaniu działań na rodzinę w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji oraz niwelowaniu wszelkich barier utrudniających prawidłowe funkcjonowanie oraz godziwe życie osób z niepełnosprawnością oraz starszych.

7.3 Misja Strategii

Misja stanowi syntetyczną deklarację określającą najwyższego poziomu cel, najogólniejszą koncepcję działania.

Misją Strategii jest wsparcie samorządu w kształtowaniu optymalnych warunków i wysokiej jakości życia mieszkańców Tarnobrzega oraz integrowanie systemu pomocy społecznej poprzez współpracę z różnorodnymi partnerami społecznymi.

7.4 Określenie celów projektowanych zmian

Opis strategii działania na lata 2014-2020 został sformułowany w formie uwzględniającej strukturę hierarchiczną priorytetów oraz celów wraz z opisami planowanego sposobu ich osiągnięcia wyrażanego za pomocą działań.

Nawiązując do wniosków z części diagnostycznej dokumentu strategii wyodrębniono sześć obszarów merytorycznych, które w okresie 2014-2020 powinny być traktowane priorytetowo podczas realizacji lokalnej polityki społecznej.

Są one następujące:

- Bezrobocie
- Niepełnosprawność
- Rodzina
- Starość i wykluczenie społeczne
- Uzależnienia i przemoc
- Aktywna polityka społeczna

W ramach wymieniowych wyżej priorytetów sformułowano cele strategiczne, które łącznie określają zmianę społeczną, której osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie wizji.

Zaproponowano następujące cele strategiczne projektowanych zmian:

- A. Zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia**
- B. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych**
- C. Wzmocnienie pozycji rodziny oraz rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodziny w środowisku lokalnym**
- D. Stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych oraz aktywizacji społecznej osób wykluczonych**
- E. Rozwinięcie systemu zapobiegania i przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy**
- F. Wdrożenie programu aktywnej polityki społecznej**

Dla sprecyzowania etapów osiągania celów strategicznych, określenia oraz wskazania przewidywanych metod określono cele operacyjne. Są one następujące:

- A.1 Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym wynikającym z długotrwałego pozostawania bez pracy
- A.2. Rozwój i promocja przedsiębiorczości społecznej
- A.3. Wdrażanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji
- A.4. Opracowanie i realizacja projektów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych
- A.5. Wsparcie finansowe osób bezrobotnych
- B.1 Zminimalizowanie uciążliwości i ograniczeń wynikających z różnych form niepełnosprawności
- B.2 Zapewnienie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym
- B.3 Zintegrowany system pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom
- B.4 Dążenie do pełnej integracji oraz wyrównanie szans osób niepełnosprawnych
- C.1 Program wsparcia rodzin
- C.2 Zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej
- C.3. Rozwój usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty
- C.4. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji rodziny
- D.1 Ukształtowanie pozytywnych postaw w społeczności lokalnej wobec integracji osób starszych

- D.2. Rozwój działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i poprawy warunków życia osób i rodzin żyjących w biedzie
- D.3. Tworzenie warunków wychodzenia z bezdomności
- E.1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych oraz pomocy dla ich rodzin
- E.2. Zintegrowany system pomocy rodzinom dotkniętym przemocą
- E.3. Program profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom.
- F.1. Podniesienie kwalifikacji kadr zajmujących się pomocą osobom i rodzinom
- F.2. Wprowadzenie i wsparcie innowacyjnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej
- F.3. Usystematyzowanie współpracy instytucji działających na rzecz aktywnej integracji i pomocy społecznej

8 Określenie kierunków niezbędnych działań

Opis Strategii wyraża się poprzez zadania, które stanowią najniższy, realizacyjny poziom jej opisu. Dla przejrzystości opisy te zostały zredagowane w wypunktowanej formie oraz uporządkowane według obszarów priorytetowych. Podczas przygotowywania tego opisu kierowano się założeniem, że zrealizowanie wszystkich działań doprowadzi do osiągnięcia celów operacyjnych, a osiągnięcie wszystkich celów operacyjnych w danym obszarze doprowadzi do osiągnięcia danego celu strategicznego. Osiągnięcie wszystkich celów strategicznych w tej koncepcji oznaczać powinno osiągnięcie pożądanego stanu wyrażonego w wizji przyszłości. Zgłaszane podczas uspołecznionej pracy nad strategią propozycje miały zarówno charakter bardzo szczegółowy odnoszący się do konkretnej grupy społecznej lub problemu, jak i bardziej ogólny odnoszący się do obszaru. Aby uwzględnić możliwie wszystkie zgłoszone pomysły przyjęto kompromisowy sposób opisu projektowanej strategii uwzględniający oba ww. sposoby osiągania celów. W związku z powyższym opisy poszczególnych działań zawierają zarówno czynności wyrażone w formie zamkniętej (np. utworzenie CIS), jak i w zapisie bardziej ogólnym wyrażonym jako czynność ciągła (np. doskonalenie metod pracy socjalnej). W tym drugim przypadku przyjęto założenie, że niektóre działania i tak muszą być wykonywane ciągle ponieważ same problemy mają ciągły charakter. Przykładem mogą tu być niektóre problemy związane z niepełnosprawnością dla których działania polegają na łagodzeniu uciążliwości dzisiejszych i przyszłych pokoleń. Ze swej natury niektóre z tych problemów nie mogą być rozwiązane ani w okresie planowania bieżącej strategii, ani też w trudnym do przewidzenia czasie, a mimo to stanowią poważną potrzebę społeczną i powinny być eliminowane w sposób ciągły. Warto też podkreślić, że ogólny zapis niektórych czynności związanych z realizacją strategii pozwala zakresem strategii objąć czynności oczywiste oraz te, które np. będą przedmiotem przyszłych projektów, które przyczyniają się do poprawy danej sytuacji problemowej, ale dziś trudno je przewidzieć. Sprawa ta ma znaczenie praktyczne, bowiem ze względu na to, że SRPS pełni funkcję koordynującą działania publiczne społeczne i prywatne umożliwi to np. organizacjom pozarządowym wykazywanie spójności podejmowanych inicjatyw z lokalną polityką społeczną w procesie aplikowania o środki. Obszerność zapisu działań została dobrana tak, aby przy maksymalnym przekazie informacji o strategii działania zachować czytelność sformułowań. Mając to na względzie, dla zachowania przejrzystości oraz ze względów praktycznych poszczególnym działaniom przypisano kody. Pozwoli to m.in. przyszłym użytkownikom dokumentu SRPS łatwiej odwoływać się do konkretnych jej zapisów.

Obszar priorytetowy : **BEZROBOCIE**

Cel strategiczny A: **Zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia**

Bezrobocie jest niemal jednomyślnie uznawane za jedną z problemów społecznych w Tarnobrzegu. Potwierdzają to zarówno analizy społeczno-gospodarcze, sondaże opinii społecznej jak również opinie wyrażane podczas warsztatów, spotkań oraz innych form pracy zespołowej nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych. Bezrobocie jest też główną przyczyną ubożenia społeczeństwa. Skutki występowania tego zjawiska wpływają na potęgowanie się innych problemów społecznych.

Realizacja tego priorytetu ma umożliwiać zarówno zapobieganie sytuacjom kryzysowym związanym z pozostawaniem bez pracy, skuteczniejsze dopasowanie umiejętności i kwalifikacji osób bezrobotnych do ciągle zmieniającego się rynku pracy, jak również stosowanie różnych form wsparcia finansowego służących rozwijaniu samozatrudnienia, przedsiębiorczości oraz nabywaniu doświadczenia zawodowego.

Proponowana strategia działań służących osiągnięciu celu obejmuje działania skupione w czterech obszarach aktywności dotyczącej:

- sytuacjom kryzysowym związanym z pozostawaniem bez pracy
- inicjatywom z zakresu ekonomii społecznej
- stosowaniu narzędzi aktywnej integracji bezrobotnych
- inicjatywom służącym aktywizacji zawodowej
- formom wsparcia finansowego

Oczekiwanym rezultatem realizacji działań jest zarówno przyczynienie się do zmniejszenia uciążliwości zjawiska bezrobocia jak i osiągnięcie poprawy stanu w zakresie aktywności zawodowej oraz przedsiębiorczości mieszkańców Tarnobrzega.

Cel operacyjny A.1 Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym wynikającym z długotrwałego pozostawania bez pracy

Kierunki działań

- A.1.1. Utworzenie Centrum Integracji Społecznej
- A.1.2. Tworzenie Klubów Integracji Społecznej
- A.1.3. Podnoszenie statusu zawodowego i społecznego poprzez dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy
- A.1.4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego aktywizujących osoby bezrobotne.
- A.1.5. Stała współpraca instytucji wspierających osoby bezrobotne w tym z PUP, OHP w celu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.
- A.1.6. Prowadzenie doradztwa zawodowego dla młodzieży zagrożonej dziedziczeniem bezrobocia,
- A.1.7. Doskonalenie metod pracy socjalnej z osobą bezrobotną

Cel operacyjny A.2. Rozwój i promocja przedsiębiorczości społecznej

Kierunki działań

- A.2.1. Promowanie i wdrożenie klauzul społecznych w instytucjach
- A.2.2. Rozwój współpracy z lokalną Spółdzielnią Socjalną „Konar”

- A.2.3. Tworzenie i wspieranie powstawania kolejnych spółdzielni socjalnych w mieście
- A.2.4. Organizacja otwartych spotkań dla osób zainteresowanych zakładaniem podmiotów Ekonomii Społecznej
- A.2.5. Organizacja konferencji promującej ES, inne działania promocyjne i informacyjne
- A.2.6. Utworzenie punktu informacyjnego dotyczącego Ekonomii Społecznej
- A.2.7. Utworzenie w Tarnobrzegu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej
- A.2.8. Wspieranie działań w zakresie tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.
- A.2.9. Promowanie i wsparcie inicjatyw partnerskich na rzecz ekonomii społecznej.
- A.2.10. Organizowanie lokalnych kampanii społecznych i terytorialnych
- A.2.11. Marketing w lokalnej polityce społecznej

Cel operacyjny A.3. Wdrażanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji

Kierunki działań

- A.3.1. Zawieranie i wdrażanie kontraktów socjalnych z osobami długotrwale bezrobotnymi
- A.3.2. Tworzenie wśród osób dotkniętych bezrobociem grup samopomocy mających na celu wsparcie ich w podejmowanych działaniach
- A.3.3. Wspieranie bezrobotnych w nabywaniu umiejętności i kompetencji zawodowych
- A.3.4. Realizacja projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych
- A.3.5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu zapewnienia osobom bezrobotnym dostępu do informacji o istniejących możliwościach wsparcia

Cel operacyjny A.4. Opracowanie i realizacja projektów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy

Kierunki działań

- A.4.1. Organizację szkoleń przygotowujących merytorycznie osoby bezrobotne do prowadzenia własnej firmy
- A.4.2. Organizacja spotkań informacyjnych dotyczących możliwości aktywizacji zawodowej
- A.4.3. Inicjowanie oraz organizowanie kontaktów bezrobotnych z pracodawcami
- A.4.4. Współpraca z organizacjami pracodawców
- A.4.5. Udzielanie pomocy w znalezieniu pracy bezrobotnym i poszukującym pracy poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy
- A.4.6. Upowszechnienie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy
- A.4.7. Stworzenie mechanizmu długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy na zawody i kwalifikacje

Cel operacyjny A.5. Wsparcie finansowe osób bezrobotnych

Kierunki działań

- A.5.1. Propagowanie idei przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych poprzez projekty obejmujące udzielanie wsparcia finansowego na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- A.5.2. Pomoc doradczo - konsultacyjna w zakresie możliwości ubiegania się o środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- A.5.3. Promocja zatrudnienia subsydiowanego
- A.5.4. Organizacja staży.
- A.5.5. Podejmowanie projektów ukierunkowanych na refundację kosztów pracodawcy za doposażenie/wyposażenie stanowisk pracy dla osób bezrobotnych.
- A.5.6. Współpraca w zakresie organizacji prac interwencyjnych i robót publicznych.
- A.5.7. Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem

Obszar priorytetowy: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Cel strategiczny B: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność jest jednym z najważniejszych problemów społecznych, a jego rozwiązywanie wiąże się z koniecznością realizacji licznych działań służących łagodzeniu jego konsekwencji. Część z tych działań jak np. eliminacja barier może mieć charakter zamknięty, bowiem można doprowadzić do np. stanu przynajmniej zadawalającej dostępności obiektów publicznych. Jednak część z tych działań musi mieć charakter ciągły bowiem ciągle pojawiają się nowe pokolenia osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i pomoc musi mieć charakter permanentny. Osoby z niepełnosprawnością są szczególną grupą społeczną wśród środowisk narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne, bowiem najczęściej nie są one w stanie własnymi siłami przewyciężyć pojawiających się trudności. Niepełnosprawność własna, bądź osoby z najbliższego otoczenia, spowodowana chorobą, kalectwem lub naturalnym procesem starzenia się, powoduje różnorodne ograniczenia, a niekiedy uniemożliwia samodzielną egzystencję. Wymaga to tworzenia warunków do wszechstronnego wsparcia, pomocy, a często też zapewnienia opieki. Niezwykle istotne w tym procesie jest więc tworzenie programów i podejmowanie działań wyrównujących ich szanse życiowe, poprzez przeniesienie aktywności osób niepełnosprawnych z obszaru pozyskiwania zasiłków na obszar aktywności własnej nakierowanej na przygotowanie się do podjęcia pracy. Pozytywną konsekwencją takiego podejścia jest przerwanie kręgu bierności i marginalizacji. Strategia działań w tym obszarze priorytetowym oprócz oczywistych działań wynikających z obowiązujących ustaw zakłada realizację inicjatyw rozwijających i wspomagających system pomocy o projekty sprzyjające zapewnieniu godziwego miejsca dla osób z niepełnosprawnością wśród społeczności lokalnej.

Cel operacyjny B.1 Zminimalizowanie uciążliwości i ograniczeń wynikających z różnych rodzajów niepełnosprawności

Kierunki działań

- B.1.1. Eliminowanie barier komunikacyjnych poprzez m.in.: ułatwienie przemieszczenia się osób niepełnosprawnych na terenie miasta, jak i pomiędzy miastami ościennymi,

- B.1.2. Dostosowywanie komunikacji miejskiej do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności
- B.1.3. Dostosowywanie przystanków komunikacji miejskiej do potrzeb ludzi z niepełnosprawnością
- B.1.4. Eliminowanie barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej
- B.1.5. Wspieranie rehabilitacji osób niepełnosprawnych poprzez sport, turystykę i rekreację
- B.1.6. Promowanie wśród przedsiębiorców stosowania rozwiązań technicznych ułatwiających dostęp osobom z niepełnosprawnością

Cel operacyjny B.2 Zapewnienie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym

Kierunki działań

- B.2.1. Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej
- B.2.2. Organizowanie grup samopomocy dla niepełnosprawnych powracających na rynek pracy
- B.2.3. Tworzenie mieszkań chronionych dla osoby z niepełnosprawnością
- B.2.4. Umożliwienie uczestnictwa osoby z niepełnosprawnością w projektach i programach aktywizujących
- B.2.5. Wdrażanie programów profilaktycznych w kierunku przeciwdziałania powstawaniu niepełnosprawności
- B.2.6. Edukacja społeczna
- B.2.7. Zorganizowanie systemu przekwalifikowania celem reaktywizacji niepełnosprawnych na rynku pracy
- B.2.8. Promowanie zatrudniania dla osób z niepełnosprawnością, szczególnie grup mających największe trudności ze znalezieniem pracy (m.in. osoby z chorobą psychiczną, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsja, niewidome, z upośledzeniem umysłowym)
- B.2.9. Stworzenie dla pracodawców korzystnych warunków dla zatrudniania osób z niepełnosprawnością
- B.2.10. Utworzenie dziennego ośrodka wsparcia i opieki dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawnością

Cel operacyjny B.3 Zintegrowany system pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom

Kierunki działań

- B.3.1. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- B.3.2. Poszerzenie i doskonalenie oferty warsztatów terapii zajęciowej
- B.3.3. Wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji działań na rzecz aktywizacji osób z zaburzeniami psychicznymi
- B.3.4. Rozwój placówek dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- B.3.5. Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej do pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi
- B.3.6. Wspieranie rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi
- B.3.7. Organizowanie grup samopomocy i grup wsparcia
- B.3.8. Rozwój poradnictwa dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin

Cel operacyjny B.4 Dążenie do pełnej integracji oraz wyrównanie szans osób niepełnosprawnych

Kierunki działań

- B.4.1. Utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS)
- B.4.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu dyskryminacji i segregacji osób z niepełnosprawnością – przeciwdziałanie uprzedzeniom i stereotypom
- B.4.3. Włączanie osób z niepełnosprawnością do udziału w organizowanych spotkaniach integracyjnych i okolicznościowych
- B.4.4. Upowszechnianie informacji o prawach, uprawnieniach, dostępnych formach pomocy adresowanych do środowiska osób z niepełnosprawnością
- B.4.5. Opracowanie i realizacja programów wspierania z niepełnosprawnością figurujących w rejestrze pup
- B.4.6. Aktywizacja środowiska osoby z niepełnosprawnością na rzecz integracji zawodowej i społecznej
- B.4.7. Dostosowanie przestrzeni publicznej oraz likwidacja barier funkcjonalnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności
- B.4.8. Utworzenie dziennego ośrodka wsparcia i opieki dla osoby z niepełnosprawnością
- B.4.9. Wspieranie rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnością poprzez świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością
- B.4.10. Rozwój systemu usług opiekuńczych i wspierających osoby z niepełnosprawnością - w tym asystenta
- B.4.11. Zapewnianie pełnego dostępu osób z niepełnosprawnością do dóbr technologii

Obszar priorytetowy: RODZINA

Cel strategiczny C: Wzmocnienie pozycji rodziny oraz rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodziny w środowisku lokalnym

Życie społeczne opiera się na rodzinie, która jest miejscem pierwszej edukacji dzieci. Przemiany współczesnej rodziny są procesami nieodwracalnymi. Wśród nich jest sporo zmian pozytywnych, ale też i wiele zagrożeń, których konsekwencje często ponoszą dzieci. Konieczne jest zatem wspieranie rodzin poprzez budowanie lokalnej tożsamości społecznej w ramach parafii, osiedli i wspólnot mieszkaniowych oraz tworzenie sieci miejsc wspierania rodzin. Ujawnione w analizie stanu sytuacji społecznej Tarnobrzega problemy demograficzne, które są projekcją podobnej sytuacji kraju i regionie wskazują konieczność podejmowania działań na rzecz wzrostu liczby mieszkańców, co w prostym przełożeniu przekłada się na potrzebę promocji i wsparcia rodziny wielodzietnej. Oprócz problemów wielkości rodzin niezwykle ważna jest ich jakość warunkująca osiągnięcie oczekiwanych celów społecznych. Jedną z kluczowych form poprawy tej jakości jest dążenie do eliminacji patologii oraz dysfunkcji rodzin. Potrzeba ta wskazuje konieczność podjęcia działań m.in. w zakresie wsparcia procesu przysposobienia dziecka i przygotowania go do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Za najbardziej skuteczną formę pomocy w tym obszarze obecnie jest uznawana piecza zastępcza. Zarysowane powyżej wyzwania oraz potrzeby społeczne zostały uznane jako podstawa przy określaniu kierunków działań oraz celów operacyjnych w odniesieniu do priorytetu: RODZINA

Cel operacyjny C.1 Program wsparcia rodzin

Kierunki działań

- C.1.1. Wdrożenie i monitorowanie programów na rzecz rodzin wielodzietnych
- C.1.2. Edukacja społeczna na rzecz budowania pozytywnego wizerunku rodziny, w tym rodziny wielodzietnej
- C.1.3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną
- C.1.4. Rozwój poradnictwa rodzinnego
- C.1.5. Promowanie życia rodzinnego

Cel operacyjny C.2 Zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej

Kierunki działań

- C.1.1. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej oraz tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych
- C.1.2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
- C.1.3. Promocja rodzicielstwa zastępczego
- C.1.4. System wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze.
- C.1.5. Współpraca instytucjonalna - system współpracy i przepływu informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami świadczącymi pomoc dziecku i rodzinie.
- C.1.6. Realizacja programów usamodzielnienia wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze we współpracy z wychowankiem
- C.1.7. Objęcie opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym, terapeutycznym, socjalnym i prawnym wychowanków w procesie usamodzielnienia,
- C.1.8. Udzielanie pomocy dla usamodzielniających się wychowanków zgodnie z obowiązującymi przepisami
- C.1.9. Poszarzenie oferty mieszkań chronionych - mieszkania dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą ,
- C.1.10. Umożliwienie uczestnictwa wychowankom w projektach i programach aktywizujących i integrujących, w tym dofinansowanych ze środków UE.

Cel operacyjny C.3. Rozwój usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty

Kierunki działań

- C.3.1. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych marginalizacją
- C.3.2. Prowadzenie poradnictwa (prawnego, psychologicznego) dla rodziców wymagających pomocy w zakresie wypełniania funkcji wychowawczej
- C.3.3. Pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej poprzez wprowadzenie pracy asystenta rodziny
- C.3.4. Tworzenie warunków dla działania rodzin wspierających

Cel operacyjny C.4. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji rodziny

- C.4.1. Poprawa zewnętrznych warunków funkcjonowania rodzin.
- C.4.2. Praca socjalna ukierunkowana na minimalizowanie dysfunkcji w rodzinach
- C.4.3. Odpowiedzialne wsparcie rodzin dysfunkcyjnych

- C.4.4. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice środowiskowe)
- C.4.5. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez nieodpłatne zajęcia wyrównawcze i pozalekcyjne
- C.4.6. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
- C.4.7. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych poprzez sport, turystykę i rekreację

Obszar priorytetowy : STAROŚĆ, UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Cel strategiczny D: Stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych oraz aktywizacja społeczna osób wykluczonych

Integracja społeczna osób jest podstawowym działaniem w procesie kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Oprócz środowiska osób z niepełnosprawnością działania te powinny być rozwinięte w stosunku do środowiska osób starszych oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Analizy demograficzne dla Tarnobrzega wskazują, że problemy związane ze starością w perspektywie 2020 roku będą się nasilać. Konieczne jest zatem uprzedzające podjęcie działań, które pozwolą niwelować społeczne skutki tych procesów, ale przede wszystkim zapewnić osobom starszym warunki do ich godnego życia w społeczeństwie. Jako kluczowe w tym zakresie postrzega się rozwinięcie systemu edukacji społecznej w obszarze funkcjonowania oraz potrzeb osób starszych w celu zapewnienia akceptacji oraz pozytywnego nastawienia lokalnej społeczności wobec zaangażowania wspierającego te środowiska. Nieodzownym jest zaangażowanie środowiska medycznego w proces kształtowania i rozwijania umiejętności niesienia pomocy osobom starszym. Integracja międzypokoleniowa ma na celu rozwijanie i wzmacnianie podmiotowości osób starszych w środowisku lokalnym poprzez łączenie aktywności seniorów i ludzi młodych w celu pełnego wykorzystania ich potencjałów. Wskazane jest zatem podjęcie działań zachęcających społeczność miasta do integracji międzypokoleniowej, włączanie osób starszych w życie społeczne poprzez realizację inicjatyw, projektów i programów wspierających ideę wolontariatu międzypokoleniowego oraz promowanie postaw współodpowiedzialności międzypokoleniowej. Działania na rzecz osób starszych nie mogą przesłaniać innych grup społecznych, które w różnym stopniu pozostają lub są zagrożone stanem wykluczenia społecznego. Osoby żyjące w ubóstwie, bezdomne oraz inne, które ze względu na nieporadność lub różne sytuacje życiowe znalazły się na marginesie i wymagają wsparcia. Podstawową formą wsparcia dla tej grupy będzie monitorowanie, aktywizowanie oraz pomoc środowiskowa w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i wychodzenia z bezdomności.

Cel operacyjny D.1 Ukształtowanie pozytywnych postaw w społeczności lokalnej wobec integracji osób starszych

Kierunki działań

- D.1.1. Edukacja społeczna na rzecz budowania pozytywnego wizerunku osób starszych
- D.1.2. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie umiejętności niesienia pomocy osobom starszym

- D.1.3. Dalszy rozwój Uniwersytetu Trzeciego Wieku z funkcją kształtowania zainteresowań kulturalnych mieszkańców miasta
- D.1.4. Tworzenie i wdrażanie programów na rzecz aktywizacji ludzi starszych i integracji ze środowiskiem
- D.1.5. Współpraca z instytucjami, organizacjami i kościołem w zakresie pomocy osobom starszym
- D.1.6. Tworzenie warunków do funkcjonowania Osiedlowych Klubów Seniora i grup wsparcia
- D.1.7. Wspieranie rozwoju wolontariatu na rzecz pomocy osobom starszym
- D.1.8. Promocja i wspieranie wolontariatu osób starszych
- D.1.9. Wsparcie materialne i środowiskowe dla osób starszych znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej
- D.1.10. Rozszerzenie oferty usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby starszej i chorej
- D.1.11. Utworzenie osiedlowych domów dziennego pobytu seniorów
- D.1.12. Umożliwienie osobom starszym uczestnictwa w imprezach i spotkaniach integracyjnych oraz rozwój innych form integracji międzypokoleniowej
- D.1.13. Utworzenie punktów informacyjnych przy osiedlowych domach dziennego pobytu dla osób starszych
- D.1.14. Rozwój usług socjalnych i opiekuńczych dla osób starszych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty
- D.1.15. Rozwijanie alternatywnych wobec ośrodków pomocy społecznej usług opiekuńczych przez organizacje pozarządowe (zapewniających całodobową pomoc i świąteczną)
- D.1.16. Tworzenie grup samopomocy dla osób starszych mających trudności z samodzielnym funkcjonowaniem
- D.1.17. Wspieranie i wzmacnianie pomocy sąsiedzkiej osób w podeszłym wieku
- D.1.18. Wspieranie różnych form samoorganizacji osób starszych w kierunku zwiększenia ich samodzielności i uczestnictwa w życiu społecznym
- D.1.19. Rozwijanie zorganizowanych form aktywności (sport, turystyka, rekreacja) dla osób starszych, celem wypełnienia czasu wolnego i przeciwdziałania izolacji społecznej
- D.1.20. Promowanie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów dla osób starszych

Cel operacyjny D.2. Rozwój działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i poprawy warunków życia osób i rodzin żyjących w biedzie

Kierunki działań

- D.2.1. Diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia osób i rodzin żyjących w niedostatku
- D.2.2. Rozwój Tarnobrzeskiego Banku Żywności
- D.2.3. Udzielanie wsparcia materialnego i środowiskowego
- D.2.4. Współpraca z instytucjami i organizacjami charytatywnymi i kościelnymi w zakresie pomocy rzeczowej osobom najuboższym
- D.2.5. Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom i rodzinom żyjącym w ubóstwie
- D.2.6. Aktywizowanie środowiska lokalnego w zakresie inicjowania i promowania społecznych form wspierania osób i rodzin ubogich

- D.2.7. Określenie i monitorowanie obszarów niedożywienia w Mieście
- D.2.8. Wspieranie inicjatyw oddolnych mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Cel operacyjny D.3. Tworzenie warunków wychodzenia z bezdomności

Kierunki działań

- D.3.1. Systematyczne monitorowanie zjawiska bezdomności na terenie Miasta Tarnobrzega
- D.3.2. Dalszy rozwój budownictwa socjalnego
- D.3.3. Rozszerzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezdomnych bądź zagrożonych bezdomnością
- D.3.4. Zapewnienie osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych
- D.3.5. Podejmowanie działań zmierzających do zorganizowania miejsc noclegowych w okresie zimy
- D.3.6. Aktywizacja osób bezdomnych poprzez wdrażanie programów celowych

Obszar priorytetowy: **UZALEŻNIENIA I PRZEMOC**

Cel strategiczny E: Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy

Problem uzależnień jest ściśle powiązany z takimi problemami społecznymi jak: ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, przemoc w rodzinie. Czynniki te wpływają na dezorganizację rodzin i grup społecznych oraz prowadzą do patologii społecznych. Uzależnienie jest obecnie problemem społecznym, medycznym, kulturowym, prawnym. Zjawisko uzależnienia ma charakter procesu: postępuje, ewaluje i odznacza się zróżnicowaną dynamiką. Ciągłe wzrasta liczba uzależnionych i obniża się wiek inicjacji. Ważne jest więc podejmowanie działań przyczyniających się do wzrostu świadomości społecznej na temat konsekwencji uzależnień oraz pomoc osobom uzależnionym w uwolnieniu się od nałogu. Wymaga to skoordynowanych działań ukierunkowanych na zwiększanie świadomości społeczeństwa, dostępności do form leczenia i wsparcia, a także na utrzymaniu w abstynencji osób uzależnionych. Zaproponowane poniżej działania są ukierunkowane na kompleksowe podejście do problemu, tak aby uwzględniając lokalne możliwości systematycznie i kierunkowo doprowadzać do poprawy sytuacji osób i rodzin. Cele operacyjne w ramach których zostały one wyodrębnione obejmują ww. elementy takie jak profilaktyka, edukacja społeczna, różne rodzaje terapii oraz pomoc dla rodzin dotkniętych skutkami uzależnień i przemocy.

Cel operacyjny E.1 Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych oraz ich rodzin

Kierunki działań

- E.1.1. Zapewnienie dostępu do poradnictwa i różnych form pomocy dla osób uzależnionych
- E.1.2. Prowadzenie grup wsparcia dla osób współuzależnionych
- E.1.3. Wdrażanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży

- E.1.4. Tworzenie i rozwój świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych dla dzieci z rodzin uzależnionych
- E.1.5. Organizowanie wypoczynku letniego i właściwego zagospodarowania wolnego czasu dla dzieci z rodzin uzależnionych

Cel operacyjny E.2. Zintegrowany system pomocy rodzinom dotkniętym przemocą

Kierunki działań

- E.2.1. Zwiększenie dostępności pomocy oraz skuteczności działań interwencyjnych
- E.2.2. Zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy
- E.2.3. Doskonalenie warsztatu pracy członków Zespołu Interdyscyplinarnego
- E.2.4. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem (plakaty, ulotki, spotkania obywatelskie)
- E.2.5. Pozyskiwanie środków i realizacja programów korekcyjno edukacyjnych dla sprawców przemocy

Cel operacyjny E.3 Wdrożenie programu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom.

Kierunki działań

- E.3.1. Diagnoza skali problemu uzależnień oraz przemocy w Mieście Tarnobrzegu
- E.3.2. Prowadzenie kampanii społecznych na temat szkodliwości używania alkoholu, narkotyków środków odurzających i innych uzależnień
- E.3.3. Realizacja programów profilaktycznych skierowanych głównie dla dzieci i młodzieży w szkołach
- E.3.4. Wspieranie działań dotyczących promocji zdrowego życia m. in. poprzez tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia
- E.3.5. Monitorowanie problemów uzależnień i przemocy na terenie Miasta Tarnobrzega, wdrażanie działań mających na celu reintegrację społeczną osób uzależnionych oraz inicjowanie i wdrażanie programów profilaktycznych w środowiskach zwiększonego ryzyka.

Obszar priorytetowy: AKTYWNA POLITYKA SPOŁECZNA:

Cel strategiczny F: Wdrożenie programu aktywnej polityki społecznej

Podmiotem aktywnej polityki społecznej jest człowiek i jego potrzeby, a jej rozwój wymaga ciągłej diagnozy potrzeb oraz działań instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Wdrażanie aktywnej polityki społecznej będzie się dokonywać przez inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań oraz podniesienie efektywności i współpracy służb działających w obszarze polityki społecznej. Aktywna polityka to mobilizacja i wspieranie lokalnych inicjatyw, które najbardziej znają środowisko problemów społecznych. To również poszukiwanie nowych form, sposobów działania. Różnorodność problemów społecznych, dynamika zmian w pomocy społecznej wymusza potrzebę podwyższania kompetencji zawodowych odpowiedzialnych służb pomocy społecznej oraz zastosowania równie różnorodnych technik i metod pracy. Ważne miejsce w rozwoju tego obszaru przypada mądrym i efektywnemu wykorzystaniu potencjału społecznej aktywności mieszkańców

wyrażającego się w postaci sektora organizacji pozarządowych. Stymulowanie tego procesu oraz jego utrwalanie wydaje się być jednym z ważniejszych wyzwań w okresie, na który ukierunkowana jest niniejsza strategia tj. w latach 2014-2020

Cel operacyjny F.1 Podniesienie kwalifikacji kadr zajmujących się pomocą osobom i rodzinom

Działania

- F.1.1. Inicjowanie i organizowanie cyklicznych szkoleń dla kadr pomocy społecznej.
- F.1.2. Organizowanie konferencji, seminariów z udziałem partnerów społecznych.

Cel operacyjny F.2 Wprowadzenie i wsparcie innowacyjnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej

Działania

- F.2.1. Inicjowanie i realizacja Programów Aktywności Lokalnej (PAL)
- F.2.2. Organizowanie społeczności lokalnej (OSL)
- F.2.3. Propagowanie i sprzyjanie powstawania Centrów Aktywności Lokalnej (CAL)
- F.2.4. Realizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych w szkołach i w systemie pozaszkolnym.
- F.2.5. Inicjowanie i wspieranie programów na rzecz pomocy rodzinie.
- F.2.6. Inicjowanie i wspieranie programów na rzecz wyrównywania szans osób starszych
- F.2.7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w propagowaniu i wspieraniu innowacyjnych projektów z zakresu polityki społecznej
- F.2.8. Pozyskiwanie wolontariuszy i rozwój wolontariatu na rzecz pracy z rodziną

Cel operacyjny F.3 Usystematyzowanie współpracy instytucji działających na rzecz aktywnej integracji i pomocy społecznej

Działania

- F.3.1. Promocja i tworzenie warunków do współpracy z organizacjami pozarządowymi, środowiskami lokalnymi i samorządowymi na rzecz rozwoju społecznego
- F.3.2. Inspirowanie społeczności lokalnych gminy do tworzenia lokalnych systemów wsparcia w oparciu o ideę pomocy sąsiedzkiej
- F.3.3. Diagnoza środowiska lokalnego.
- F.3.4. Tworzenie map zasobów i potrzeb.
- F.3.5. Zawiązywanie partnerstw i rozwój współpracy międzysektorowej.
- F.3.6. Wdrażanie projektów partnerskich na rzecz lokalnej społeczności.
- F.3.7. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w zakresie oddolnych inicjatyw.
- F.3.8. Promowanie działań Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych

9 Określenie sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega będzie odbywała się w oparciu system obejmujący trzy powiązane ze sobą podmioty zarządzające: Prezydenta Miasta Tarnobrzega, Radę Miasta oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR) w Tarnobrzegu. MOPR jako podmiot charakterze operacyjnym będzie odpowiedzialny za proces realizacji Strategii obejmujący: jej wdrażanie, monitoring oraz aktualizację. Warunkiem skuteczności i efektywności tego procesu będzie zabezpieczenie

przez gminę zasobów umożliwiających budowę i realizację programów zgodnych z przyjętymi kierunkami działań, w tym projektów systemowych oraz konkursowych.

Programy, w zależności od charakteru danego projektu, będą realizowane w różnych okresach: od kilku miesięcy, poprzez roczne aż do kierunkowych – kilkuletnich. Projekty będą realizowane zarówno w ramach własnych zasobów samorządu, jak i przy partnerskim udziale organizacji pozarządowych oraz instytucji i podmiotów zewnętrznych. Kluczowa rola dla realizacji zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, oparta będzie na współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, samorządu Miasta Tarnobrzega, samorządu regionalnego oraz sektora pozarządowego. Partnerami wdrażania i realizacji strategii będą:

- Dom Dziennego Pobytu
- Punkt Interwencji Kryzysowej,
- Biuro Pełnomocnika Prezydenta ds. Osób z Niepełnosprawnością
- Dom Pomocy Społecznej
- Sąd, kuratorzy i Policja;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna;
- Szkoły funkcjonujące na terenie Tarnobrzega ze szczególnym uwzględnieniem placówek przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych;
- Organizacje pozarządowe

Zasadność doboru sposobów realizacji strategii uwarunkowana będzie realizacją zadań w zakresie polityki społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega realizowana będzie poprzez ukierunkowanie wszystkich podejmowanych działań na osiągnięcie stanu wyrażonego zapisem wizji przyszłości dla obszaru życia społecznego Miasta.

Uwzględniając funkcję Strategii wyrażoną w zapisie misji tego dokumentu będzie on pełnił rolę koordynującą zarówno projekty podejmowane przez samorząd i jego jednostki, jak również wszystkie inne podmioty (w tym m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne), których aktywność może przyczynić się do poprawy jakości życia i osiągnięcia celów strategicznych. W praktycznym ujęciu Strategia będzie pozwalała tym podmiotom wykazywać zgodność podejmowanych projektów z lokalną polityką społeczną zwłaszcza podczas aplikowania o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Uwzględniając powyższe wdrażanie strategii będzie polegało na podejmowaniu działań prowadzących do osiągnięcia postawionych celów strategicznych i operacyjnych w ramach sześciu priorytetów:

- Priorytet I – BEZROBOCIE
- Priorytet II – NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ
- Priorytet III – RODZINA
- Priorytet IV – STAROŚĆ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE
- Priorytet V - UZALEŻNIENIA I PRZEMOC
- Priorytet VI - AKTYWNA POLITYKA SPOŁECZNA

Cele i zadania w ramach ww. priorytetów realizowane będą przy współpracy społeczności lokalnej oraz różnego typu instytucji i organizacji. Dla powodzenia przyjętych założeń niezwykle istotna będzie ścisła współpraca wszystkich zainteresowanych podmiotów, aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza w gminie oraz dostępne środki na finansowanie zadań wynikających ze Strategii.

Wdrażanie Strategii będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych, priorytetów i kierunków działań za pośrednictwem programów operacyjnych,

zarówno kontynuowanych, jak i nowych. Ważnym elementem procesu wdrażania Strategii będzie jej upowszechnianie poprzez przekazywanie informacji na temat najważniejszych elementów Strategii, organizowanie spotkań z lokalnymi środowiskami i organizacjami. Spotkania będą miały na celu jak najszersze aktywizowanie organizacji i środowisk do współdziałania w realizacji Strategii.

Strategia jest dokumentem otwartym. Oznacza to, że z założenia będzie podlegała okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami gminy i wymogami prawa. Podstawę do ewentualnych zmian stanowią wnioski i rekomendacje wynikające z aktywnego i systematycznego procesu monitoringu. W przypadku zdiagnozowania w ramach tego procesu potrzeby dokonania zmian zostaną one sformułowane w ramach procesu aktualizacji. Formalne wprowadzenie tych zmian do treści dokumentu będzie dokonywane poprzez przyjęcie zaktualizowanego dokumentu strategii uchwałą Rady Miasta Tarnobrzega z zachowaniem wymaganych procedur.

9.1.1 Określenie ram finansowych

Finansowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Tarnobrzegu na lata 2014-2020 odbywać się będzie ze środków własnych i zewnętrznych. Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych jest koniecznością ze względu na ograniczone możliwości w zakresie środków, jakie Miasto może przeznaczyć na finansowanie polityki społecznej. Różnorodne fundusze wspierające zarówno krajowe jak i zagraniczne, publiczne i prywatne, a także środki finansowe oraz rzeczowe gromadzone i rozprowadzone przez różne fundacje w istotny sposób pozwalają rozszerzyć możliwości realizacji działań, a tym samym jej zakres oraz jakość oczekiwanych rezultatów

Uwzględniając powyższe podstawowym źródłem finansowania strategii będzie budżet Miasta Tarnobrzega. Ponadto, inicjatywy podejmowane poprzez różnorodne projekty i programy będą finansowane z następujących źródeł:

- budżet państwa;
- budżety innych samorządów (w przypadku realizacji projektów partnerskich)
- odpłatności rodziców biologicznych w zakresie pieczy zastępczej;
- fundusze przeznaczone na projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej;
- środki z algorytmu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
- środki w ramach programów, w tym pilotażowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- środki z funduszy zagranicznych pozyskiwane przez organizacje pozarządowe
- prywatni sponsorzy, indywidualne wkłady osób - uczestników działań.

Podstawową formą realizacji działań z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych, będą inicjatyw wyrażające się poprzez projekty zarówno systemowe jak i konkursowe. Priorytetowe znaczenie będą miały projekty realizowane w oparciu o montaż finansowy z różnych źródeł.

10 Określenie wskaźników realizacji działań

Obszar priorytetowy : BEZROBOCIE

Cel operacyjny A.1

Kierunki działań	Wskaźnik
A.1.8. Utworzenie Centrum Integracji Społecznej	Dokument potwierdzający utworzenie CIS
A.1.9. Tworzenie Klubów Integracji Społecznej	Liczba utworzonych KIS
A.1.10. Podnoszenie statusu zawodowego i społecznego poprzez dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy	Liczba bezrobotnych z dostosowanymi kwalifikacjami
A.1.11. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego aktywizujących osoby bezrobotne.	Liczba zainicjowanych projektów na rzecz bezrobotnych finansowanych w ramach środków EFS
A.1.12. Stała współpraca instytucji wspierających osoby bezrobotne w tym z PUP, OHP w celu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba wspólnych inicjatyw z PUP, OHP zakresie aktywizacji zawodowej
A.1.13. Prowadzenie doradztwa zawodowego dla młodzieży zagrożonej dziedziczeniem bezrobocia,	Liczba udzielonego doradztwa dla młodzieży zagrożonej dziedziczeniem bezrobocia
A.1.14. Doskonalenie metod pracy socjalnej z osobą bezrobotną	Liczba udoskonalonych form pracy socjalnej

Cel operacyjny A.2. Rozwój i promocja przedsiębiorczości społecznej

Kierunki działań	Wskaźnik
A.2.1. Promowanie i wdrożenie klauzul społecznych w instytucjach	Liczba podmiotów stosujących klauzule społeczne
A.2.2. Rozwój współpracy z lokalną spółdzielnią socjalną „Konar”	Liczba inicjatyw partnerskich
A.2.3. Tworzenie i wspieranie powstawania spółdzielni socjalnych,	Liczba utworzonych spółdzielni socjalnych
A.2.4. Organizacja otwartych spotkań dla osób zainteresowanych zakładaniem podmiotów ES	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach
A.2.5. Organizacja konferencji promującej ES, inne działania promocyjne i informacyjne	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych
A.2.6. Utworzenie punktu informacyjnego dotyczącego ES	Liczba udzielonych informacji
A.2.7. Utworzenie w Tarnobrzegu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej	Dokument potwierdzający utworzenie OWES
A.2.8. Wspieranie działań w zakresie tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.	Liczba wspartych inicjatyw z zakresu ES
A.2.9. Promowanie i wsparcie inicjatyw partnerskich na rzecz ekonomii społecznej.	Liczba zrealizowanych akcji promocyjnych Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi

A.2.10. Organizowanie lokalnych kampanii społecznych i terytorialnych	Liczba zrealizowanych kampanii
A.2.11. Marketing w lokalnej polityce społecznej	Liczba działań promocyjnych

Cel operacyjny A.3. Wdrażanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji

Kierunki działań	Wskaźnik
A.3.1. Zawieranie i wdrażanie kontraktów socjalnych z osobami długotrwale bezrobotnymi	Liczba zawartych kontraktów socjalnych
A.3.2. Tworzenie wśród osób dotkniętych bezrobociem grup samopomocy mających na celu wsparcie ich w podejmowanych działaniach	Liczba zainicjowanych grup samopomocy
A.3.3. Wspieranie bezrobotnych w nabywaniu umiejętności i kompetencji zawodowych	Liczba bezrobotnych objętych programem wsparcia
A.3.4. Realizacja projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych	Liczba podjętych projektów dotyczących bezrobocia
A.3.5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu zapewnienia osobom bezrobotnym dostępu do informacji o istniejących możliwościach wsparcia	Liczba inicjatyw partnerskich w zakresie zwiększenia dostępu do informacji o istniejących możliwościach wsparcia

Cel operacyjny A.4. Opracowanie i realizacja projektów służących aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych

Kierunki działań	Wskaźnik
A.4.1. Organizację szkoleń przygotowujących merytorycznie osoby bezrobotne do prowadzenia własnej firmy	Liczba szkoleń. Liczba osób bezrobotnych objętych szkoleniami
A.4.2. Organizacja spotkań informacyjnych dotyczących możliwości aktywizacji	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjnych dotyczących możliwości aktywizacji
A.4.3. Inicjowanie oraz organizowanie kontaktów bezrobotnych z pracodawcami	Liczba zorganizowanych kontaktów . Liczba skutecznych kontaktów
A.4.4. Współpraca z organizacjami pracodawców	Liczba inicjatyw partnerskich
A.4.5. Udzielanie pomocy w znalezieniu pracy bezrobotnym i poszukującym pracy poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy	Liczba wyświadczonych usług dla bezrobotnych poszukujących pracy Liczba bezrobotnych , którzy skorzystali z usług wspierających
A.4.6. Upowszechnienie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy	Liczba form rozpowszechniania informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy
A.4.7. Stworzenie mechanizmu długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy na zawody i kwalifikacje	Dokument opracowania prognozy potrzeb rynku pracy na zawody i kwalifikacje

Cel operacyjny A.5. Wsparcie finansowe osób bezrobotnych

Kierunki działań	Wskaźnik
A.5.1. Propagowanie idei przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych poprzez udzielenie wsparcia finansowego osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą	Liczb osób którym przyznano dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej
A.5.2. Pomoc doradczo - konsultacyjna w zakresie możliwości ubiegania się o środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	Liczba godzin doradztwa Liczba osób korzystających z doradztwa
A.5.3. Promocja zatrudnienia subsydiowanego	Liczba osób, objętych zatrudnieniem subsydiowanym Wartość wsparcia
A.5.4. Organizacja staży.	Liczba osób objętych programem staży
A.5.5. Podejmowanie projektów ukierunkowanych na refundację kosztów pracodawcy za doposażenie/wyposażenie stanowisk pracy dla osób bezrobotnych.	Liczba projektów Wartość projektów
A.5.6. Współpraca w zakresie organizacji prac interwencyjnych i robót publicznych.	Liczba zrealizowanych inicjatyw współpracy
A.5.7. Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem	Wartość udzielonej pomocy materialnej Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą

Priorytet: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ**Cel operacyjny B.1 Zminimalizowanie uciążliwości i ograniczeń wynikających z różnych form niepełnosprawności**

Kierunki działań	Wskaźnik
B.1.1. Eliminowanie barier komunikacyjnych poprzez m.in.: ułatwienie przemieszczenia się osób niepełnosprawnych na terenie miasta, jak i pomiędzy miastami ościennymi,	Liczb zrealizowanych działań na rzecz likwidacji barier
B.1.2. Dostosowywanie komunikacji miejskiej do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	Stopień (%) dostosowywania komunikacji miejskiej do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności
B.1.3. Dostosowywanie przystanków komunikacji miejskiej do potrzeb ludzi z niepełnosprawnością	Udział % przystanków komunikacji miejskiej do potrzeb ludzi z niepełnosprawnością
B.1.4. Eliminowanie barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej	Udział % liczby barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej
B.1.5. Wspieranie rehabilitacji osób	Liczba osób objętych programem

z niepełnosprawnością poprzez sport, turystykę i rekreację	rehabilitacji
B.1.6. Promowanie wśród przedsiębiorców stosowania rozwiązań technicznych ułatwiających dostęp osobom z niepełnosprawnością	Liczba podjętych inicjatyw w zakresie rozwiązań technicznych ułatwiających dostęp osobom z niepełnosprawnością

Cel operacyjny B.2 Zapewnienie pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym i gospodarczym

Kierunki działań	Wskaźnik
B.2.1. Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej	Dokument potwierdzający utworzenie ZAZ
B.2.2. Organizowanie grup samopomocy dla niepełnosprawnych powracających na rynek pracy	Liczba zawiązanych grup i form samopomocy osób z niepełnosprawnością powracających na rynek pracy
B.2.3. Tworzenie mieszkań chronionych dla osoby z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych programem mieszkań chronionych
B.2.4. Umożliwienie uczestnictwa osoby z niepełnosprawnością w projektach i programach aktywizujących	Liczba osób z niepełnosprawnością uczestniczących w projektach aktywizujących
B.2.5. Wdrażanie programów profilaktycznych w kierunku przeciwdziałania powstawaniu niepełnosprawności	Liczba programów profilaktycznych w kierunku przeciwdziałania powstawaniu niepełnosprawności
B.2.6. Edukacja społeczna	Liczba zrealizowanych inicjatyw edukacyjnych Liczba osób uczestniczących w inicjatywach edukacyjnych
B.2.7. Zorganizowanie systemu przekwalifikowania celem reaktywizacji niepełnosprawnych na rynku pracy	Raport podsumowujący pierwszy okres funkcjonowania systemu przekwalifikowania i reaktywizacji niepełnosprawnych na rynku pracy
B.2.8. Promowanie zatrudniania dla osób z niepełnosprawnością, szczególnie grup mających największe trudności ze znalezieniem pracy (m.in. osoby z chorobą psychiczną, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsja, niewidome oraz z upośledzeniem umysłowym)	Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi
B.2.9. Stworzenie dla pracodawców korzystnych warunków dla zatrudniania osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych inicjatyw w zakresie tworzenia dla pracodawców korzystnych warunków dla zatrudniania osób z niepełnosprawnością
B.2.10. Utworzenie dziennego ośrodka wsparcia i opieki dla osób z niepełnosprawnością	Liczba osób korzystających z dziennego ośrodka wsparcia i opieki dla osób z niepełnosprawnością

Cel operacyjny B.3 Zintegrowany system pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom

Kierunki działań	Wskaźnik
B.3.1. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Liczba osób objętych szkoleniami w zakresie świadczenia usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
B.3.2. Poszerzenie i doskonalenie oferty warsztatów terapii zajęciowej	Liczba rodzajów szkoleń dla kadry WTZ Liczba usług oferowanych w ramach oferty WTZ
B.3.3. Wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji działań na rzecz aktywizacji osób z zaburzeniami psychicznymi	Wartość wsparcia udzielonego NGO's w realizacji działań na rzecz aktywizacji osób z zaburzeniami psychicznymi
B.3.4. Rozwój placówek dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Wartość środków przeznaczonych na prowadzenie placówek dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi
B.3.5. Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej do pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi	Liczba osób kadry pomocy społecznej do pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi objęta programami szkoleń Liczba uzyskanych certyfikatów i zaświadczeń
B.3.6. Wspieranie rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi	Wartość wsparcia udzielonego na rehabilitację osób z zaburzeniami psychicznymi
B.3.7. Organizowanie grup samopomocy i grup wsparcia	Liczba zawiązanych grup samopomocy i grup wsparcia Liczba osób zaangażowanych w ramach działalności grup samopomocy i grup wsparcia
B.3.8. Rozwój poradnictwa dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin	Liczba udzielonych porad Liczba rodzajów udzielanych porad

Cel operacyjny B.4 Dążenie do pełnej integracji oraz wyrównanie szans osób z niepełnosprawnością

Kierunki działań	Wskaźnik
B.4.1. Utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS)	Sprawozdanie z działań CAS
B.4.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu dyskryminacji i segregacji osób z niepełnosprawnością – przeciwdziałanie uprzedzeniom i stereotypom	Liczba zrealizowanych inicjatyw w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu dyskryminacji i segregacji osób z niepełnosprawnością

B.4.3. Włączanie osób z niepełnosprawnością do udziału w organizowanych spotkaniach integracyjnych i okolicznościowych	Liczba osób z niepełnosprawnością które uczestniczyły w organizowanych spotkaniach integracyjnych i okolicznościowych
B.4.4. Upowszechnianie informacji o prawach, uprawnieniach, dostępnych formach pomocy adresowanych do środowiska osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych inicjatyw informacyjnych
B.4.5. Opracowanie i realizacja programów wspierania niepełnosprawnych figurujących w rejestrze PUP	Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z programów Liczba programów kierowanych do osób z niepełnosprawnością figurujących w rejestrze PUP
B.4.6. Aktywizacja środowiska osób z niepełnosprawnością na rzecz integracji zawodowej i społecznej	Liczba osób objętych aktywizacją
B.4.7. Dostosowanie przestrzeni publicznej oraz likwidacja barier funkcjonalności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	Liczba zrealizowanych działań na rzecz likwidacji barier funkcjonalności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności Wartość zrealizowanych inicjatyw w zakresie likwidacji barier funkcjonalności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności
B.4.8. Utworzenie dziennego ośrodka wsparcia i opieki dla osoby z niepełnosprawnością	Dokument potwierdzający utworzenie dziennego ośrodka wsparcia i opieki dla osoby z niepełnosprawnością
B.4.9. Wspieranie rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnością poprzez świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością	Liczba wyświadczonych usług specjalistycznych Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania
B.4.10. Rozwój systemu usług opiekuńczych i wspierających osoby z niepełnosprawnością - w tym asystent osoby z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych opieką asystenta osoby z niepełnosprawnością
B.4.11. Zapewnianie pełnego dostępu osób z niepełnosprawnością do dóbr technologii	Liczba inicjatyw związanych z wdrażaniem ułatwień dostępu do dóbr technologii dla osób z niepełnosprawnością

Obszar priorytetowy: **RODZINA****Cel operacyjny C.1 Program wsparcia rodzin**

Kierunki działań	Wskaźnik
C.1.1. Wdrożenie i monitorowanie programów na rzecz rodzin wielodzietnych	Liczba podjętych programów
C.1.2. Edukacja społeczna na rzecz budowania pozytywnego wizerunku rodziny, w tym rodziny wielodzietnej	Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych
C.1.3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną	Liczba zainicjowanych form integracyjnych
C.1.4. Rozwój poradnictwa rodzinnego	Liczba rodzin, którym udzielono poradnictwa
C.1.5. Promowanie życia rodzinnego	Liczba inicjatyw promocyjnych

Cel operacyjny C.2 Zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej

Kierunki działań	Wskaźnik
C.2.1. Zapewnienie warunków sprawowania pieczy zastępczej,	Liczba zorganizowanych form pieczy zastępczej – ogółem
C.2.2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.	Liczba zorganizowanych form rodzinnych pieczy zastępczej
C.2.3. Promocja rodzicielstwa zastępczego	Liczba zrealizowanych inicjatyw promocyjnych
C.2.4. System wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo -wychowawcze i rodziny zastępcze.	Liczba wychowanków objętych programem wsparcia
C.2.5. Współpraca instytucjonalna - system współpracy i przepływu informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami świadczącymi pomoc dziecku i rodzinie.	Liczba podmiotów uczestniczących w partnerstwie Liczba podjętych inicjatyw partnerskich
C.2.6. Realizacja programów usamodzielnienia wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze we współpracy z wychowankiem	Liczba wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze objętych programem usamodzielnienia
C.2.7. Objęcie opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym, terapeutycznym, socjalnym i prawnym wychowanków w procesie usamodzielnienia,	Liczba wychowanków objętych opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym, terapeutycznym, socjalnym i prawnym
C.2.8. Udzielanie pomocy dla usamodzielniających się wychowanków zgodnie z obowiązującymi przepisami	Zestawienie rodzajów oraz wartość pomocy udzielonej usamodzielniającym się wychowankom
C.2.9. Poszarzenie oferty mieszkań chronionych - mieszkania dla wychowanków opuszczających pieczę	Procentowa wartość zwiększenia liczby mieszkań chronionych -

zastępczą ,	mieszkania dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą
C.2.10. Umożliwienie uczestnictwa wychowankom w projektach i programach aktywizujących i integrujących, w tym dofinansowanych ze środków UE.	Liczba wychowanków będących beneficjentami ostatecznymi projektów aktywizujących i integrujących, w tym dofinansowanych ze środków UE.

Cel operacyjny C.3. Rozwój usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty

Kierunki działań	Wskaźnik
C.3.1. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych marginalizacją	Liczba zrealizowanych diagnoz
C.3.2. Prowadzenie poradnictwa (prawnego, psychologicznego) dla rodziców wymagających pomocy w zakresie wypełniania funkcji wychowawczej	Liczba zrealizowanych usług doradczych
C.3.3. Pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej poprzez wprowadzenie pracy asystenta rodziny	Liczba dzieci objętych pomocą asystenta rodziny
C.3.4. Tworzenie warunków dla działania rodzin wspierających	Liczba skutecznych inicjatyw w zakresie tworzenia warunków dla działania rodzin wspierających

Cel operacyjny C.4. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji rodziny

Kierunki działań	Wskaźnik
C.4.1. Poprawa zewnętrznych warunków funkcjonowania rodzin.	Liczba zrealizowanych projektów
C.4.2. Praca socjalna ukierunkowana na minimalizowanie dysfunkcji w rodzinach	Liczba rodzin objętych pracą socjalną
C.4.3. Odpowiedzialne wsparcie rodzin dysfunkcyjnych	Liczba rodzin dysfunkcyjnych, którym udzielono wsparcia
C.4.4. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice środowiskowe)	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego
C.4.5. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych poprzez nieodpłatne zajęcia wyrównawcze i pozalekcyjne	Liczba dzieci objętych zajęciami wyrównawczymi
C.4.6. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci objętych działaniami
C.4.7. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych poprzez sport, turystykę i rekreację	Liczba dzieci dla których zapewniono wypoczynek

Obszar priorytetowy : **STAROŚĆ, UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE****Cel operacyjny D.1 Ukształtowanie pozytywnych postaw w społeczności lokalnej wobec integracji osób starszych**

Kierunki działań	Wskaźnik
D.1.1. Edukacja społeczna na rzecz budowania pozytywnego wizerunku osób starszych	Liczba zrealizowanych projektów promocyjnych i edukacyjnych
D.1.2. Dalszy rozwój Uniwersytetu Trzeciego Wieku z funkcją kształtowania zainteresowań kulturalnych mieszkańców miasta	Liczba zrealizowanych inicjatyw UTW w zakresie kształtowania zainteresowań kulturalnych
D.1.3. Tworzenie i wdrażanie programów na rzecz aktywizacji ludzi starszych i integracji ze środowiskiem	Liczba zrealizowanych programów
D.1.4. Współpraca z instytucjami, organizacjami i kościołem w zakresie pomocy osobom starszym	Liczba inicjatyw współpracy
D.1.5. Tworzenie warunków do funkcjonowania Osiedlowych Klubów Seniora i grup wsparcia	Liczba utworzonych Klubów Seniora
D.1.6. Wspieranie rozwoju wolontariatu na rzecz pomocy osobom starszym	Liczba zaangażowanych wolontariuszy
D.1.7. Promocja i wspieranie wolontariatu osób starszych	Liczba osób starszych zaangażowanych w wolontariat
D.1.8. Wsparcie materialne i środowiskowe dla osób starszych znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej	Liczba i wielkość wyświadczonych wsparcia
D.1.9. Rozszerzenie oferty usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby starszej i chorej	Liczba ofert opiekuńczych
D.1.10. Utworzenie osiedlowych domów dziennego pobytu seniorów	Liczba utworzonych domów osiedlowych
D.1.11. Umożliwienie osobom starszym uczestnictwa imprezach i spotkaniach integracyjnych	Liczba imprez w których wsparto osoby starsze
D.1.12. Utworzenie Punktów informacyjnych przy osiedlowych domach dziennego pobytu dla osób starszych	Liczba utworzonych punktów informacyjnych
D.1.13. Rozwój usług socjalnych i opiekuńczych dla osób starszych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty	Liczba wyświadczonych usług socjalnych i opiekuńczych
D.1.14. Rozwijanie alternatywnych wobec ośrodków pomocy społecznej usług opiekuńczych przez organizacje pozarządowe (zapewniających całodobową pomoc i świąteczną)	Liczba alternatywnych form usług opiekuńczych
D.1.15. Tworzenie grup samopomocy dla osób starszych mających trudności z samodzielnym funkcjonowaniem	Liczba utworzonych grup samopomocy
D.1.16. Wspieranie i wzmacnianie pomocy sąsiedzkiej osób w podeszłym wieku	Liczba zrealizowanych inicjatyw promocyjnych na rzecz pomocy sąsiedzkiej

D.1.17. Wsparcie różnych form samoorganizacji osób starszych w kierunku zwiększenia ich samodzielności i uczestnictwa w życiu społecznym	Liczba wspartych form samoorganizacji ludzi starszych
D.1.18. Rozwijanie zorganizowanych form aktywności (sport, turystyka, rekreacja) dla osób starszych, celem wypełnienia czasu wolnego i przeciwdziałania izolacji społecznej	Liczba zrealizowanych inicjatyw w zakresie rozwijania aktywności
D.1.19. Promowanie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów dla osób Starszych	Liczba zrealizowanych inicjatyw promocyjnych Liczba osób objętych inicjatywami promocyjnymi

Cel operacyjny D.2. Rozwój działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i poprawy warunków życia osób i rodzin żyjących w biedzie

Kierunki działań	Wskaźnik
D.2.1. Diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia osób i rodzin żyjących w niedostatku	Liczba opracowanych diagnoz
D.2.2. Rozwój Tarnobrzeskiego Banku Żywności	Wartość pomocy udzielonej przez BŻ
D.2.3. Udzielanie wsparcia materialnego i środowiskowego	Wartość udzielonego wsparcia
D.2.4. Współpraca z instytucjami i organizacjami charytatywnymi i kościelnymi w zakresie pomocy rzeczowej osobom najuboższym	Liczba podjętych inicjatyw partnerskich
D.2.5. Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom i rodzinom żyjącym w ubóstwie	Liczba opracowanych i zrealizowanych programów
D.2.6. Aktywizowanie środowiska lokalnego w zakresie inicjowania i promowania społecznych form wspierania osób i rodzin ubogich	Liczba podjętych projektów w zakresie aktywnych form wspierania osób i rodzin ubogich
D.2.7. Określenie i monitorowanie obszarów niedożywienia w Mieście	Dokument opracowania mapy niedożywienia
D.2.8. Wsparcie inicjatyw oddolnych mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu	Liczba wspartych projektów oddolnych

Cel operacyjny D.3. Tworzenie warunków wychodzenia z bezdomności

Kierunki działań	Wskaźnik
D.3.1. Dalszy rozwój budownictwa socjalnego	Liczba osób objętych programem budownictwa socjalnego
D.3.2. Rozszerzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezdomnych bądź zagrożonych bezdomnością	Liczba form pracy socjalnej realizowanych osobom bezdomnym bądź zagrożonym bezdomnością
D.3.3. Zapewnienie osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych	Liczba osób bezdomnych którym udzielono wsparcia
D.3.4. Podejmowanie działań zmierzających do zorganizowania miejsc noclegowych w okresie zimy	Liczba podjętych inicjatyw w zakresie zorganizowania miejsc noclegowych w okresie zimy
D.3.5. Aktywizacja osób bezdomnych poprzez	Liczba podjętych programów

wdrażanie programów celowych	celowych związanych z aktywizacją bezdomnych
------------------------------	--

Obszar priorytetowy: **UZALEŻNIENIA I PRZEMOC****Cel operacyjny E.1 Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych oraz pomocy dla ich rodzin**

Kierunki działań	Wskaźnik
E.1.1. Zapewnienie dostępu do poradnictwa i różnych form pomocy dla osób uzależnionych	Liczba osób uzależnionych którym wyświadczono usługi
E.1.2. Prowadzenie grup wsparcia dla osób współuzależnionych	Liczba grup wsparcia osób uzależnionych
E.1.3. Wdrażanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	Liczba zainicjowanych programów
E.1.4. Tworzenie i rozwój świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych dla dzieci z rodzin uzależnionych	Liczba utworzonych świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych dla dzieci z rodzin uzależnionych
E.1.5. Organizowanie wypoczynku letniego i właściwego zagospodarowania wolnego czasu dla dzieci z rodzin uzależnionych	Liczba dzieci z rodzin uzależnionych objętych wypoczynkiem

Cel operacyjny E.2. Zintegrowany system pomocy rodzinom dotkniętym przemocą

Kierunki działań	Wskaźnik
E.2.1. Zwiększenie dostępności pomocy oraz skuteczności działań interwencyjnych	Liczba zrealizowanych skutecznych działań interwencyjnych
E.2.2. Zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy	Liczba zrealizowanych działań wspierających ofiary i sprawców przemocy
E.2.3. Doskonalenie warsztatu pracy członków Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczb podjętych działań doskonalących
E.2.4. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem (plakaty, ulotki, spotkania obywatelskie)	Liczba zrealizowanych działań w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem przemocy
E.2.5. Pozyskiwanie środków i realizacja programów korekcyjno edukacyjnych dla sprawców przemocy	Liczba i wartość zrealizowanych projektów dotyczących programów korekcyjno edukacyjnych dla sprawców przemocy
E.2.6. Uruchomienie systemu monitoringu przemocy w mieście	Raport z funkcjonowania systemu monitoringu

Cel operacyjny E.3 Wdrożenie programu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom.

Kierunki działań	Wskaźnik
E.3.1. Diagnoza skali problemu uzależnień oraz przemocy w Mieście Tarnobrzegu	Opracowany dokument diagnostyczny w zakresie skali

	uzależnień w Tarnobrzegu
E.3.2. Prowadzenie kampanii społecznych na temat szkodliwości używania alkoholu, narkotyków, środków odurzających oraz innych uzależnień	Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych
E.3.3. Realizacja programów profilaktycznych skierowanych głównie dla dzieci i młodzieży w szkołach	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych dotyczących problemów przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom skierowanych do dzieci i młodzieży w szkołach
E.3.4. Wspieranie działań dotyczących promocji zdrowego życia m. in. poprzez tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia	Liczb osób uczestniczących w inicjatywach promujących zdrowy styl życia

Obszar priorytetowy: AKTYWNA POLITYKA SPOŁECZNA:

Cel operacyjny F.1 Podniesienie kwalifikacji kadr zajmujących się pomocą osobom i rodzinom

Kierunki działań	Wskaźnik
F.1.1. Inicjowanie i organizowanie cyklicznych szkoleń dla kadr pomocy społecznej.	Liczba osób objętych szkoleniami Liczba zainicjowanych szkoleń
F.1.2. Organizowanie konferencji, seminariów z udziałem partnerów społecznych.	Liczba imprez zrealizowanych z udziałem partnerów społecznych.

Cel operacyjny F.2 Wprowadzenie i wsparcie innowacyjnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej

Kierunki działań	Wskaźnik
F.2.1. Inicjowanie i realizacja Programów Aktywności Lokalnej	Liczba podjętych inicjatyw typu PAL
F.2.2. Organizowanie społeczności lokalnej (OSL)	Liczba zrealizowanych inicjatyw
F.2.3. Realizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych w szkołach i w systemie pozaszkolnym.	Liczba dzieci objętych programami edukacyjno-profilaktycznymi
F.2.4. Inicjowanie i wspieranie programów na rzecz pomocy rodzinie.	Liczba zainicjowanych programów na rzecz pomocy rodzinie
F.2.5. Inicjowanie i wspieranie programów na rzecz wyrównywania szans osób starszych	Liczba osób objętych programami na rzecz wyrównywania szans osób starszych
F.2.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w propagowaniu i wspieraniu innowacyjnych projektów z zakresu polityki społecznej	Liczb podjętych inicjatyw partnerskich
F.2.7. Pozyskiwanie wolontariuszy i rozwój wolontariatu na rzecz do pracy z rodziną	Liczba z rekrutowanych wolontariuszy do pracy z rodziną

Cel operacyjny F.3 Usystematyzowanie współpracy instytucji działających na rzecz aktywnej integracji i pomocy społecznej

Kierunki działań	Wskaźnik
F.3.1. Promocja i tworzenie warunków do współpracy z organizacjami pozarządowymi, środowiskami lokalnymi i samorządowymi na rzecz rozwoju społecznego	Liczba podjętych inicjatyw z organizacjami pozarządowymi, środowiskami lokalnymi i samorządowymi na rzecz rozwoju społecznego
F.3.2. Inspirowanie społeczności lokalnych gminy do tworzenia lokalnych systemów wsparcia w oparciu o ideę pomocnicy sąsiedzkiej	Liczba zainicjowanych systemów wsparcia w oparciu o ideę pomocnicy sąsiedzkiej
F.3.3. Diagnoza środowiska lokalnego.	Dokument opracowania diagnozy
F.3.4. Tworzenie map zasobów i potrzeb.	Dokument opracowania mapy zasobów i potrzeb
F.3.5. Zawiązywanie partnerstw i rozwój współpracy międzysektorowej.	Liczba zawiązanych inicjatyw współpracy międzysektorowej
F.3.6. Wdrażanie projektów partnerskich na rzecz lokalnej społeczności.	Liczba i wartość zainicjowanych projektów partnerskich na rzecz lokalnej społeczności.
F.3.7. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w zakresie oddolnych inicjatyw.	Wartość wsparcia udzielonego organizacjom pozarządowym i grupom nieformalnym w zakresie oddolnych inicjatyw.
F.3.8. Promowanie działań Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych	Liczba działań promocyjnych CWOP

11 Zakończenie**11.1 Monitoring ewaluacja i aktualizacja strategii**

Monitoring polega na bieżącej analizie postępów w osiągnięciu założeń strategicznych, składającej się z kilku etapów, takich jak: zbieranie danych i informacji, analiza danych i informacji, przygotowanie raportów, ocena wyników oraz ich porównanie z przyjętymi normami. W przypadku pozytywnej oceny nie podejmuje się działań naprawczych, a monitoring kontynuowany jest w przyjętych cyklach. Natomiast w przypadku negatywnej oceny wyników monitorowania Strategii następuje identyfikacja odchyleń, analiza przyczyn odchyleń, planowane są korekty, które są wdrażane w końcowym etapie monitoringu. Monitoring będzie prowadzony raz w roku na poziomach: organizacyjnym, merytorycznym i finansowym.

Obok prowadzonego na bieżąco monitoringu proces realizacji Strategii będzie podlegał ewaluacji, przeprowadzonej dwukrotnie w okresie realizacji zapisów niniejszego dokumentu. Głównym celem ewaluacji będzie badanie i ocena procesu wdrażania Strategii z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia.

Podstawowym celem wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji. W przypadku stwierdzenia konieczności dokonania zmian w dokumencie, MOPR przygotowuje propozycję zapisów i konsultacji z przedstawicielami instytucji, jednostek organizacyjnych oraz sektora pozarządowego celem wdrożenia aktualizacji strategii. Strategia jest także otwarta na społeczną dyskusję oraz wszelkie

konstruktywne uwagi i wnioski. Aktualizacji dokumentu można będzie dokonać także w wyniku monitoringu zjawisk społecznych oraz jako reakcję na zaistniałe potrzeby i aktualną sytuację mieszkańców powiatu. Bierze się tu pod uwagę, że ma ona długoterminowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej, co wymaga stałej obserwacji zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględnienia w strategii.

W procesie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnobrzega zadania związane z monitorowaniem, ewaluacją oraz przygotowaniem wniosków o dokonanie aktualizacji będzie zajmował się Zespół Sterujący. Pierwszy skład Zespołu Sterującego będą stanowili członkowie Zespołu Zadaniowego, który tworzył zapisy Strategii. Propozycja takiej organizacji procesu wynika ze względów praktycznych – można bowiem przyjąć, że osoby, który uczestniczyły bezpośrednio w procesie tworzenia zapisów dokumentu najlepiej zorientowane w jej strukturze, a tym samym są w stanie sprawnie dokonywać niezbędnych zmian wynikających ze zmieniających się okoliczności. Należy podkreślić, że skład osobowy Zespołu nie jest ograniczony do konkretnych osób i zakłada się możliwość wymiany poszczególnych członków. Niemniej jednak Zespół Sterujący jako całość będzie pozostawał strukturą zaangażowaną w proces realizacji strategii w pełnym okresie jej wdrażania.

Słowniczek pojęć i terminów zastosowanych w opracowaniu

MOPR - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu

PUP - Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu

NGO - Organizacje pozarządowe

Interwencja kryzysowa - zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejścia reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej - regionalne ośrodki polityki społecznej, miejskie ośrodki pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, placówki opiekuńczo wychowawcze, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodki wsparcia i ośrodki interwencji kryzysowej.

Kontrakt socjalny - pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji osoby lub rodziny.

Niepelnosprawność:

a) **lekkiego stopnia** dotyczy osoby o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne,

b) **umiarkowanego stopnia** dotyczy osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,

c) **znacznego stopnia** dotyczy osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolnej do pracy albo zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym - osoby bezrobotne pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy, alkoholicy i narkomani poddający się procesowi leczenia, bezdomni, osoby opuszczające zakłady karne, uchodźcy z problemami z integracją ze społeczeństwem, młodzież

wychowująca się w placówkach opiekuńczo wychowawczych i rodzinach zastępczych, osoby w wieku 15-24 lat sprawiające trudności wychowawcze.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy - bezrobotni do 25 roku życia, bezrobotni długotrwale lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego, bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia i bezrobotni niepełnosprawni.

Praca socjalna - wsparcie we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi

Polityka społeczna - działalność państwa i innych organizacji w dziedzinie kształtowania warunków życia i pracy ludności oraz stosunków społecznych, mająca na celu m. in. zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu i zapewnienie ładu społecznego..

Pomoc społeczna - instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organa administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadach partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Rehabilitacja - (zgodnie z nomenklaturą stosowaną przez ONZ, honorowaną przez Polskę w karcie praw osób niepełnosprawnych): proces, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego, narządów zmysłów, intelektualnego, psychicznego i/lub społecznego, m.in. poprzez dostarczanie urządzeń umożliwiających im większą niezależność..

Reintegracja społeczna i zawodowa - to działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej oraz pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.

Rodzina w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej - osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Stopa bezrobocia - stosunek liczby bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo (do osób aktywnych zawodowo zaliczają się bezrobotni i pracujący).

Instrumenty rynku pracy - to działania finansowane i realizowane przez powiatowy urząd pracy, wspierające usługi świadczone na rynku pracy takie jak np.: finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy, finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy, dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne itp. Do instrumentów rynku pracy zalicza się także prace interwencyjne i roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne.

Środowiskowe formy wsparcia – to otwarte formy organizacyjne, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, niestacjonarne, które działają w najbliższym otoczeniu osoby której świadczą pomoc, pomagając utrzymaniu się tej osoby w jej naturalnych warunkach życiowych i przeciwdziałając jej instytucjonalizacji.

Usługi rynku pracy - pośrednictwo pracy, usługi sieci EURES, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, itp.

Wskaźnik ubóstwa - liczba osób w społeczności lokalnej korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w relacji do liczby mieszkańców.

Wskaźnik interwencji socjalnej – relacja liczby członków rodzin osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie gminy, do ogólnej liczby mieszkańców tej gminy.

Wykluczenie społeczne - to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Zasilek celowy - świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasilek okresowy - przysługuje osobom i rodzinom bez dochodów, lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach pieniężnych niewystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, zwłaszcza ze względu na: długotrwałą chorobą, niepełnosprawność, bezrobocie, brak możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznawany na okres niezbędny do przewyciężenia problemów stanowiących przyczynę przyznania zasiłku.

Zasilek stały - świadczenie obligatoryjne (obowiązkowe) przysługujące na podstawie ustawy o pomocy społecznej osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, spełniającym kryterium dochodowe. Zasiłek ten jest uzupełnieniem dochodu świadczeniobiorcy. Stanowi różnicę między kryterium dochodowym z ustawy o pomocy społecznej a dochodem na osobę w rodzinie lub dochodem osoby samotnie gospodarującej.

Spis tabel

Tabela 1 Zestawienie liczebności grup wiekowych miasta Tarnobrzega na przestrzeni ostatnich 10lat.....	17
Tabela 2 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Tarnobrzegu w latach 2002-2012.....	19
Tabela 3 Podstawowe dane demograficzne dla Tarnobrzega na przestrzeni lat 2002 - 2012 ..	20
Tabela 4 Przeciętne zatrudnienie w sektorach gospodarki w Tarnobrzegu	23
Tabela 5 Struktura bezrobotnych w Tarnobrzegu.....	24
Tabela 6 Sytuacja w zakresie służby zdrowia i pomocy społecznej w Tarnobrzegu na przestrzeni lat 2002-2012.....	29
Tabela 7 Struktura własności zasobów mieszkaniowych Miasta Tarnobrzega	32
Tabela 8 Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne.....	33
Tabela 9 Aktualna liczba i lokalizacja obiektów socjalnych	34
Tabela 10 Zestawienie pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich 5 lat.....	36
Tabela 11 Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z różnych form wsparcia...	42
Tabela 12 Wydatki związane z pomocą dla osób z niepełnosprawnością	43
Tabela 13 Pomoc udzielona mieszkańcom Tarnobrzega w latach 2008 do 2012.	49

Spis wykresów

Wykres 1 Zmiany liczby ludności Tarnobrzega na przestrzeni lat 2002-2012	16
Wykres 2 Zmiany ludności w Tarnobrzegu w podziale na płeć na przestrzeni lat 2002-2012	17
Wykres 3 Przyrost naturalny w Tarnobrzegu na przestrzeni lat 2002 – 2012	18
Wykres 4 Struktura funkcjonalnych grup wiekowych w Tarnobrzegu na przestrzeni 2002-2012	18
Wykres 5 Piramida wieku społeczności Miasta Tarnobrzega	20
Wykres 6 Struktura funkcjonalnych grup demograficznych w Tarnobrzegu	21
Wykres 7 Saldo migracji.....	22

Wykres 8 Bezrobotni zarejestrowani w Tarnobrzegu w 2013	25
Wykres 9 Zarejestrowani bezrobotni poniżej 25 roku życia	25
Wykres 10 Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50 roku życia.....	25
Wykres 11 Zarejestrowani bezrobotni niepełnosprawni w 2013.....	26
Wykres 12 Długotrwale bezrobotni	26
Wykres 13 Bezrobotni ogółem, którzy podjęli prace w 2013	26
Wykres 14 Bezrobotne kobiety, które podjęły prace roku 2013	27
Wykres 15 Liczba zakładów opieki zdrowotnej w Tarnobrzegu.....	30
Wykres 16 Liczba udzielonych porad podstawowej opieki zdrowotnej	30
Wykres 17 Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną	30
Wykres 18 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań	33
Wykres 19 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	33
Wykres 20 Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.....	36
Wykres 21 Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.....	36
Wykres 22 Struktura usług pomocy społecznej wyświadczonych osobom na przestrzeni ostatnich 5 lat	38
Wykres 23 Struktura usług pomocy społecznej wyświadczonych osobom w 2012 roku	38
Wykres 24 Liczba rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej w związku z bezrobociem	40
Wykres 25 Liczba rodzin, które w latach 2008 – 2012 otrzymały pomoc z uwagi na ubóstwo	41
Wykres 26 Liczba rodzin z osobami niepełnosprawnymi, które skorzystały z pomocy społecznej w Tarnobrzegu w latach 2008-2012.....	42
Wykres 27 Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej choroby	45
Wykres 28 Liczba rodzin wymagających pomocy w związku z nieporadnością.....	46
Wykres 29 Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na występujący alkoholizm	46
Wykres 30 Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na przemoc w rodzinie	47
Wykres 31 Charakterystyka osób uczestniczących w sondażu	54
Wykres 32 Opinia społeczna nt. poczucia bezpieczeństwa w Tarnobrzegu.....	54